

Sametingets plenum

Møtebok 2/99

Tid: 1. juni - 4. juni 1999

Sted: Samelandssenteret, Kárášjohka

- Sak 14/99 Konstituering
 - navneopprop, permisjoner, innkalte vararepresentanter
 - godkjenning av innkalling og saksliste
- Sak 15/99 Sametingsrådets beretning om virksomheten
- Sak 16/99 Spørsmål til Sametingsrådet i hht. forretningsorden § 11
- Sak 17/99 Kunngjøring av nye saker
- Sak 18/99 Reindriftsavtalen 1999 - 2000
- Sak 19/99 Organisering av Sametingets arbeid med utdanningssaker
- Sak 20/99 NOU 1999:9 Til laks åt alla kan ingen gjera - Høring
- Sak 21/99 Samlet plan for samiske kulturhus - Ny prioritering
- Sak 22/99 Felles samisk språksamarbeid
- Sak 23/99 Reindriftsstyrets årsmelding 1998
- Sak 24/99 Handlingsplan for likestilling med fokus på samiske kvinners stilling
- Sak 25/99 Duodji - kultur, fag og næring
- Sak 26/99 Ot. Prp. Nr. 35 (1998-99) Om lov om erverv av og drift av mineralressurser
(mineralloven)

Møtesekvenser

Tid	Sak	Side
1. juni kl. 09.00 - 12.10	14/99	3
	15/99	6
1. juni kl. 15.00 - 19.00	16/99	17
	17/99	31
	18/99	34
2. juni kl. 09.15 - 11.50	19/99	46
	20/99	50
2. juni kl. 15.00 - 16.30	20/99 forts.	50
3. juni kl. 09.00 - 12.00	21/99	67
	22/99	75
3. juni kl. 15.00 - 18.15	23/99	84
	24/99	94
	25/99	119
4. juni kl. 09.00 - 12.00	25/99 forts.	119
	26/99	133

Sign: RRB , FAC

Innvilgede permisjoner

Representant nr. 3 Olav Dikkanen innvilget permisjon hele plenumsmøtet, 31. mai - 4. juni 1999.

Representant nr. 10 Ole Henrik Magga innvilger permisjon hele plenumsmøtet.

Representant nr. 13 Josef Vedhugnes innvilget permisjon hele plenumsmøtet.

Representant nr. 15 Geir Liland innvilget permisjon hele plenumsmøtet.

Representant nr. 16 Willy Olsen innvilget permisjon hele plenumsmøtet.

Representant nr. 32 Amund Eriksen innvilget permisjon 3. og 4. juni 1999.

Representant nr. 38 Johan Mikkell Sara innvilget permisjon hele plenumsmøtet.

Representant nr. 39 Laila G. Wilks innvilget permisjon hele plenumsmøtet.

Vararepresentant Gro Merete Siri permisjon 1. juni kl. 11.00 - 11.30.

Representant nr. 5. Marie T. N. Aslaksen innvilget permisjon 2. juni 1999, kl. 09.00 - 12.00

Representant nr. 8 Egil Olli innvilget permisjon 4. juni 1999.

Vararepresentanter

Sissel Sildnes møtte for representant nr. 3 Olav Dikkanen.

Klemet Erland møtte for representant nr. 10 Ole Henrik Magga.

Sverre Andersen møtte for representant nr. 13 Josef Vedhugnes.

Per Edvin Varsi møtte for representant nr. 16 Willy Olsen.

Tone Amundsen møtte for representant nr. 32 Amund Eriksen.

Elin Mary Sabbasen møtte for representant nr. 38 Johan Mikkell Sara.

Gro Merete Siri møtte for representant nr. 39 laila G. Wilks.

Ingen vararepresentanter møtte for Geir Liland.

Sign:

I. Dokumenter

Møteinnkalling av 07.05.99 med innstilling til saksliste.

II. Innleverte forslag og merknader

Møtelederskaps innstilling overfor Sametinget:

Innkalling av 07.05.99 med saksliste godkjennes.

III. Votering

Av 38 representanter var 38 tilstede.

1. Godkjenning av innkalling
Innkallingen av 07.05.99 ble enstemmig godkjent
2. Godkjenning av saksliste
Sakslisten som fulgte innkallingen ble enstemmig godkjent.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Randi Solli Pedersen, saksordfører	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Innkalling av 07.05.99 med saksliste ble enstemmig godkjent.

Saken ble avsluttet 1. juni 1999 kl. 09.10.

Sign: REB / FAE

Sak 15/99 Sametingets beretning om virksomheten

Saken påbegynt 1. juni 1999 kl. 09.10

I. Dokumenter

– Sametingsrådets beretning om virksomheten:

1. Om virksomheten

Sametingsrådet har i perioden avholdt 2 møter og behandlet 35 saker. Som det fremgår av vedlegget til beretningen har rådet i tillegg deltatt på en rekke møter og representasjoner.

2. Saksområder

2.1 Vasskraftutbygging i Nordland

Sametinget er i brev av 18.02.99 fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) blitt informert om videre vasskraftutbygging i kommunene Beiarn, Skjerstad og Gildeskål. Dette gjelder spesielt Beiarnutbyggingen som Statskraft SF planlegger, Oldereidutbyggingen som Salten kraftsamband planlegger og Sundsfjordutbyggingen som Sjøfossen energi A/S planlegger.

Til søknad om planendring for Beiarnutbyggingen har NVE anbefalt tillatelse som ansøkt. Til søknad om utvidelse av Oldereid kraftverk har NVE anbefalt at det gis tillatelse til overføring og regulering av Tindvatn/Galtåga, Lurfjellbekken/Børelva, Langvatnet/Skredbekken samt heving av HRV i Mangevatn.

Sametingsrådet behandlet saken i sak R 19/99, og fattet følgende vedtak: En konsekvensutredning må gjennomføres før utbyggingen igangsettes, slik at man er sikker på at disse utbyggingene ikke gjør ubotelig skade på samfunn og miljø. Dette er viktig med tanke på det samiske samfunn generelt og samiske kulturminner og samiske næringer spesielt.

Visepresident Ragnhild L. Nystad avholdt møte med statssekretær Erlend Grimstad i Olje- og energidepartementet, 18.05.99. Statssekretær Grimstad understreket at konsesjonene er gitt før plan- og bygningslovens krav om konsekvensutredning og at en ikke har juridisk grunnlag for å omgjøre vedtaket eller pålegge nye konsekvensutredninger. I den forbindelse ble det fra visepresidenten vist til bestemmelsene i Sameloven, Grunnlovens § 110 A (sameparagrafen) og ILO - konvensjon 169. Det ble presisert at disse bestemmelsene sannsynligvis ikke var ivaretatt i Plan- og bygningsloven på den tiden da konsesjonen ble gitt i 1989.

Sametinget mener det er nødvendig å foreta en ny konsekvensutredning som er i tråd med de nye bestemmelsene om samisk kultur og samfunnsforhold i Plan - og bygningsloven. Departementet ville undersøke saken i lys av dette.

2.2 EU-Sápmi, rammeprogram for perioden år 2000 - 2006

Presidentmøtet mellom Sametingene i Finland, Norge og Sverige nedsatte 12.01.99 en arbeidsgruppe til å utarbeide et felles rammeprogram for EU's støtteprogram i de samiske områdene i disse landene. Arbeidsgruppen fremmet forslag 25.02.99 om at det opprettes et eget felles rammeprogram «EU-Sápmi, rammeprogram for perioden år 2000 - 2006». Presidentene sluttet seg til at det fremmes forslag til et slikt program overfor EU-kommisjonen

Sign: RRB / FAE

2.6 Sammenslåing av Statens landbruksbank og SND

Sametingsrådet har i sitt møte 22. -24.mars 1999 behandlet saken om sammenslåing av Statens landbruksbank og SND. Sametinget ser det som naturlig at samarbeid og samordningen av ressurser som har skjedd mellom Statens landbruksbank og Sametinget videreføres i den nye organiseringen av SLB under SND. Det vil være naturlig at en fortsetter å overføre økonomiske virkemidler fra BU-ordningen til Sametinget under den nye organiseringen.

Sametinget anmoder de respektive departementer å følge dette opp i de drøftelser en har rundt den nye organiseringen både internt mellom departementene og i en avklaring som gjøres rundt jordbruksforhandlingene i inneværende år.

2.7 Organisering av Sametingets underliggende råd - gjennomgang

Sametingsrådet tar sikte på å gjennomføre en gjennomgang av organiseringen av de underliggende råd og deres oppgaver og funksjoner slik at saken kan fremmes til plenumsbehandling i Sametinget, siste halvår i år 2000.

2.8 Andre saker

1. FN Permanent Forum for urfolk - mulig opprettelse

Det ble 15.02 - 19.02.99 avholdt møte i Geneve om mulig opprettelse av et permanent forum for urfolk i FN-systemet. Førstekonsulent Gro Dikkanen deltok i delegasjonen til Norge. De nordiske stater arbeider aktivt for en slik opprettelse. Det gjenstår fortsatt endel spørsmål, bl.a hvem som skal delta og hvilket nivå forumet skal ha.

2. Forvaltning av skjelettmaterialiet ved Anatomisk Institutt ved Universitet i Oslo

Visepresident Ragnhild L. Nystad avholdt 12.03.99 møte med instituttbestyrer professor Ole Petter Ottersen og ledelsen ved universitetet i Oslo. Tema for møtet var forvaltningen av skjelettmaterialiet, den samiske delen, i De Schreinerske samlinger. Lederen for instituttet fremførte instituttets beklagelse for to forhold. Han innrømmet at instituttets handtering av Mons Sombys hodeskalle var lite fleksibelt og burde vært utlevert langt tidligere. Desverre ble det fokusert på gale aspekter i saken. Videre mente han at bestyrer ved De Schreinerske samlinger ved Anatomisk institutt behandlet henvendelsen fra NRK Sami Radio om å gjøre opptak i skjelettsamlingen, på en uheldig måte.

Man ble enige om å få etablert praktiske ordninger som sikrer at materialet blir behandlet i overensstemmelse med retningslinjene som fastsettes og slik at Sametingets innflytelse kan gjøres gjeldende.

Sametingsrådet har i tillegg behandlet klagesaker og saker til dette plenumsmøtet.

3. Oppnevninger

3.1 Verdikommisjonens prosjektgruppe for samiske verdispørsmål

Samuel John Anti, Ann-Hjördis Nilsen, Stig Gællök, Eli Kappfjell, Nils Bjørnar Aslaksen og Anne Lise Josefsen er oppnevnt som medlemmer til Verdikommisjonens prosjektgruppe for samiske verdispørsmål.

3.2 Varamedlem i Samisk språkråd

Aasta Granefjell Pentha er oppnevnt som nytt varamedlem i Samisk språkråd for perioden 1998-2001.

Sign:

3.3 Samisk kirkeråd

Anne Berit Gaup Skum, Maze er oppnevnt som representant til Samisk kirkeråd for perioden 1999-2002.

4. Kunngjøring av nye saker - Oppfølging

Sametingsrådets kommentarer til nye saker som ble oversendt Sametingsrådet for videre behandling fra Sametingets plenumsmøte 23. - 26. februar 1999, fremgår i det følgende:

Forslag 1 Forskrifter til opplæringsloven - Høring 15. april

Jf. pkt. 2.5.

Forslag 2 Reduksjon i statens bensinavgift på drivstoff i utkantstrøkene

Sametingsrådet kan ikke prioritere denne saken p.g.a kapasitetsproblemer.

Forslag 3 «Tradisjonelle samiske fiskerettigheter i Grasmyrskogen på Senja»

Sametingsrådet har foreløpig ikke hatt kapasitet til å prioritere saken.

Forslag 4 «Fylkesmannens vurdering av ansettelsesreglement vedtatt av Tana kommune 17.06.97».

Sametingsrådet har foreløpig ikke hatt kapasitet til å prioritere saken.

Forslag 5 Rovdyrs situasjonen

Sametingsrådet har foreløpig ikke hatt kapasitet til å prioritere saken med nye initiativ overfor sentrale myndigheter. Rovviltsituasjonen blir forøvrig tatt opp i plenumssakene 18/99 og 23/99.

Forslag 6 ILO-Konvensjonen nr.169

Sametingsrådet har foreløpig ikke hatt kapasitet til å prioritere saken.

Forslag 7 Samiske elevers rett til høyere utdanning

Sametingsrådet har foreløpig ikke hatt kapasitet til å prioritere saken.

5. Møter og representasjoner

5.1 Felles møte mellom Sametinget og Finnmark fylkesting om NOU 1997:4 Naturgrunnlaget for samisk kultur

Det ble 6.05.99 avholdt et fellesmøte mellom Sametinget og Finnmark fylkesting vedrørende samerettsutvalgets innstilling. I tillegg til medlemmene fra Sametingsrådet deltok leder for Sametingets høringsutvalg Ole Henrik Magga og gruppelederne i Sametinget.

Sametingspresident Sven-Roald Nystø og fylkesordfører Evy Ann Midthun orienterte om de respektive organers behandling av høringen.

Fylkeskommunen komitebehandler utredningen i fylkesutvalget. Fylkesutvalget skal ha sitt møte 25.05.99. Fylkestinget behandler saken med fylkesutvalgets innstilling i juni d.å. Fylkesordføreren ønsker at Sametinget er til stede under fylkestingets behandling.

Sign: *KRB* / *FAC*

5.2 Barentsrådets sjette Utenriksministermøte

Barentsrådet avholdt sitt sjette Utenriksministermøte 4. - 5.mars 1999 i Bodø. President Sven-Roald Nystø deltok i den norske delegasjonen til møtet. Det norske formannskap i Barentsrådet ble avsluttet med Rådets sjette møte. Formannskapet i Rådet ble overført til Finland. Møtet vedtok ellers programmer for utveksling av studenter og for samarbeid i helsesektoren.

5.3 Nordisk Råds Barents Parlatarikerkonferanse

Visepresident Ragnhild L. Nystad deltok 7.04.99 på Nordisk Råds Barents Parlatarikerkonferanse i Alta. Visepresidenten redegjorde for urfolkens situasjon i Barentsregionen. Urfolkens språklige, kulturelle og samfunnsmessige rettigheter ble trukket fram i ulike sammenheng på konferansen.

5.4 Møte med Kommunal- og regionalministeren

President Sven-Roald Nystø avholdt møte med statsråd Odd Roger Enoksen 11.05.99. Temaet for møtet var Stortingsmeldingen om Sametingets virksomhet.

5.5 Møte med Statssekretær Strømmen i utenriksdepartementet

President Sven-Roald Nystø avholdt møte med statssekretær Wegger Strømmen 11.05.99. Temaet for møtet var arbeidet med FNs urfolkserklæring. Strømmen ga signaler om at en fra norsk side nå ville ha en aktiv rolle i dette arbeidet.

5.6 Møte med fylkesmannen i Finnmark

Sametingspresident Sven-Roald Nystø har avholdt et møte med fylkesmannen i Finnmark, Gunnar Kjønneøy.

Se forøvrig eget vedlegg om møter og representasjoner.

Vedlegg:

- Oversikt over møter og representasjoner 9. februar - 18. mai 1999
- Sametingsrådets møtebok 2/99 og 3/99

Tillegg til sak 15/99 Sametingsrådets beretning om virksomheten - Arbeidet med samisk mediaplan

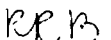

Representanten Steinar Pedersen har i brev av 20.05.99 bedt om en nærmere redegjørelse om arbeidet med samisk mediaplan.

Det forrige Sametingsråd gjorde i sak R 21/97 følgende vedtak:

Sametinget vil igangsette utarbeidelse av en samisk mediaplan.

Mandat for planarbeidet - utkast:

1. Foreta en kartlegging og definisjon av samiske medier.
2. kartlegge og drøfte de problemer og utfordringer samisk media står overfor, både med hensyn til rammebetingelser som finansiering, eierstruktur, etikkforvaltning m.v.
3. med bakgrunn i kartleggingen og Sametingets målsetting om daglig samisk språklig medietilbud, foreslå tiltak,
4. vurdere Sametingets rolle i samisk mediepolitikk, inkl. pressestøtteordningen, og

Sign:

5. vurdere økonomiske og administrative konsekvenser av utvalgets forslag.

Det oppnevnes et utvalg til å forestå planarbeidet. Utvalget bør bestå av fem medlemmer; hvorav to representanter utpekes av bransjen (f.eks. SALAS, NJ).

Forslaget til mandat og sammensetting av utvalget sendes til berørte parter for uttalelse. Sametinget fastsetter mandatet og oppnevner utvalget når finansieringen er klar.

I brev av 10. april 1997 søkte Sametinget Kulturdepartementet om tilskudd i alt kr. 567 810,- til utarbeidelse av en samisk medieplan.

Etter gjentatte purringer, både skriftlig og muntlig, ga Kulturdepartementet i brev av 6. juli 1998 et tilsagn om tilskudd kr. 300 000,- til å foreta en kartlegging og definisjon av samiske medier jf pkt. 1 i utkast til mandat. Forutsatt budsjettmessig dekning er departementet også innstilt på å bidra til å finansiere en konferanse om samiske medier når resultatene av kartleggingen foreligger.

Departementet forutsetter i tilsagnsbrevet at *selve kartleggingen forutsettes foretatt av et uavhengig forsknings- og utredningsmiljø.*

På bakgrunn av at Sametingets søknad om kr. 567 810,- til utarbeidelse av samisk medieplan ikke ble innvilget i sin helhet, og det forhold at Kulturdepartementets tilsagn om støtte var øremerket til å omfatte kun pkt. 1 i utkast til mandatet til planarbeidet, fant rådet det riktig å starte med den delen av mandatet som det forelå finansiering til.

Universitetet i Oslo ble anmodet til å fremme forslag til en skisse for hvordan et oppdrag kunne løses innenfor de rammer som forelå m.h.t. innhold og økonomi. Universitetet i Oslo-Institutt for medier og kommunikasjon har gjennom notat av 19.11.98 gitt en skisse på hvordan oppdraget kan løses. På grunnlag av denne skissen er det inngått en kontrakt 4. februar 1999 mellom Universitetet i Oslo og Sametinget om gjennomføring av oppdraget.

Sametingsrådet har ikke kontaktet samiske forskningsinstitusjoner m.h.t. å gjennomføre dette oppdraget. Rådet har ved å velge Universitetet i Oslo spesielt vektlagt:

- Universitetet har forskerkompetanse på media. Rådet har ikke kunnskap om at det finnes samisk forskerkompetanse på media.
- Oppdraget går ut på å gjennomføre kartlegging og definisjon av samiske medier på et objektivt grunnlag. I denne sammenheng er det en styrke at den som forestår kartleggingen har en rimelig distanse til de som skal kartlegges / undersøkes. I dette bildet, hvor mange av mediene selv er konkurrenter om statlig støtte, er det av særlig betydning at det ikke kan reises tvil om verken den faglige integritet eller habiliteten til den som er ansvarlig for undersøkelsen.

Etter at Universitetet i Oslo har overlevert utredningen vil det videre arbeid kunne gjennomføres i denne rekkefølge:

1. Avholde en konferanse om samiske medier.
2. Utarbeide samisk mediaplan.

Avslutningsvis vil jeg bemerke at rådet har ikke kunnskap om at Universitetet i Oslo verken nytter eller har planer om å benytte vesentlige beløp til oversettelser av samiskspråklige tekster til norsk slik representanten Steinar Pedersen hevder i sin henvendelse til rådet.

Vedlegg:

Sign: REB / FAE

- Kopi av Sametingets brev av 10. april 1997 til Kulturdepartementet
- Brev av 6. juli 1998 fra Kulturdepartementet - samisk medieplan - søknad om finansiering av planarbeidet
- Notat av 19.11.98 fra Universitetet i Oslo - kartlegging og definisjon av samiske medier - oppdrag.
- Kontrakt inngått mellom Universitetet i Oslo og Sametinget, datert 4. februar 1999.
- Framdriftsrapport for perioden 01.02 - 13.04.99 for oppdraget - Universitetet i Oslo.
- Brev av 25.05.99 fra representanten Steinar Pedersen

II. Innleverte forslag og merknader

Merknad 1, Nils Henrik Måsø, SPs sametingsgruppe:

2.1 Vasskraftutbygging i Nordland

Vi er fornøyd med at Sametingsrådet etter sterkt press fra SP's sametingsgruppe nå endelig synes å ha tatt tak i saken. SP's sametingsgruppe forventer at rådet følger nøye med sakens utvikling, med krav om en samlet og ny konsekvensutredning som er i tråd med de nye bestemmelsene om samisk kultur og samfunnsforhold i Plan- og bygningsloven. Dersom ikke rådet allerede har sendt skriftlig krav om dette, må det gjøres snarest. Vi er imidlertid noe urolig over den sene reaksjonen hos rådet, og vil i den sammenheng vise til at saka ble reist opp i Sametingets plenum av SP's sametingsgruppe allerede for ca 1 ½ år siden.

2.6 Sammenslåing av Statens landbruksbank og SND

SP's sametingsgruppe frykter for at en sammenslåing kan føre til en utvikling hvor man kun tar hensyn til bedriftsøkonomisk tenking hva gjelder fremtidig landbruk. I neste omgang kan dette føre til sentralisering av landbruket med de store enhetene som vinnere. SP's sametingsgruppe vil av den grunn advare mot en sammenslåing av Statens landbruksbank og SND.

Dersom det likevel blir sammenslåing, er det viktig at landbruksnæringen blir representert i de styrende organer innenfor SND.

2.7 Organisering av Sametingets underliggende råd - gjennomgang

SP's sametingsgruppe er prinsipielt av den oppfatning at alt arbeid i Sametinget må foregå på en slik måte at folk gis innsyn i arbeidet og mulighet til innflytelse over de beslutninger som tas. Dette må derfor gjenspeiles i den fremtidige organisering av Sametingets underliggende råd.

Kap. 4 Oppfølging av nye saker

Det er meget kritikkverdig at Sametingsrådet ikke har prioritert SP's krav om å klage på fylkesmannens negative holdning til ansettelsesreglene som Tana kommune har vedtatt. Sametingsrådets nedprioritering av denne saken er merkelig all den tid saken er av stor prinsipiell betydning for samisk språk som likeverdig språk med norsk språk. Vi frykter for de signaler som dette vil gi de sentrale myndighetene som nå holder på å vurdere klagen fra Tana kommune på fylkesmannens holdning.

Den samiske læremiddelsituasjonen

Videre vil vi etterlyse hva rådet har gjort med SP's krav om å bedre den samiske læremiddelsituasjonen. SP's sametingsgruppe mener at bedring av den samiske

Sign: CRB / JAE

læremiddelsituasjonen bør være en av de høyeste prioriterte sakene i tida framover, spesielt med tanke på de nye utfordringer og krav som stilles i de nye læreplanene.

Tanavassdraget

SP's sametingsgruppe etterlyser også en orientering om forhandlingene mellom Norge og Finland om ny overenskomst for fiske i Tanavassdraget. Etter at Sametinget har fått en egen representant i forhandlingsutvalget, har det vært merkverdig stille om saken.

Etermedia - konsesjonsvilkår

Vi er gjennom media blitt kjent med at representanter fra rådet har hatt møte med sentrale aktører om konsesjonsvilkår for etermedia. Det går ikke frem noe om dette i rådets beretning. Vi ber om en orientering. Det vil være viktig at Sametingets tidligere krav om samisk språk ikke blir utvannet i konsesjonsvilkårene.

Merknad 2, Steinar Pedersen, APs sametingsgruppe:

Kompetansefordeling mellom Sametingets plenum, sametingsrådet og de underliggende råd

Arbeiderpartiets gruppe vil be om at sametingspresidenten avklarer noen prinsipielle spørsmål som gjelder forholdet mellom sametingsrådet og plenum, og sametingsrådet og de underliggende råd.

I NRK Sámi Radios sendinger 25. og 26. mars d.å. var det innslag i med sametingspresidenten hvor han i forbindelse med et møte på Senja hadde lovt midler til et samisk kulturhus der - uten å ha noen formelt vedtak verken i plenum, i sametingsrådet eller i Samisk næringsråd.

Vi har naturligvis ikke noe i mot etablering av samisk kulturhus i det nevnte området. men vi stiller vesentlige spørsmål med hvilken kompetanse sametingspresidenten har til å opptre på en slik måte at det kan oppfattes som et fravik fra den prioriteringslisten som plenum har vedtatt. Blant annet ble det brukt uttrykk som kunne oppfattes som at det var rådet og presidenten som egentlig fastsetter politikken på dette området.

Videre kan det være ønskelig å få en avklaring på hvilken fullmakt sametingspresidenten eller sametingsrådet har til på forhånd å bestemme at Samisk næringsråd skal bevilge midler til bestemte formål. Etter presidentens uttaleleser satt Arbeiderpartiets sametingsgruppe med det inntrykket at sametingspresidenten eller sametingsrådet bestemmer over Samisk næringsråd. Såvidt man kjenner til, er denne problematikken også kjent fra tidligere.

Omprioritering av reisevirksomhet til fordel for politisk arbeid

Arbeiderpartiets sametingsgruppe har også merket seg at sametingsrådet nærmest ikke har hatt tid til å gjøre noe med en eneste av de sju nye sakene som ble fremmet på forrige plenumsmøte.

Det synes ut fra dette som om sametingsrådet legger liten vekt på de forslag som fremmes i plenum. For vår del tror vi at en slik praksis vil falle mindre heldig ut.

Selv en så viktig sak som ansettelsesreglementet for Tana kommune, har man ikke hatt tid til å behandle, selv om fylkesmannens underkjennelse av språkkravene i dette ansettelsesreglementet er ett av de hittil alvorligste anslagene mot samisk språklov, og dermed mot statusen til samisk språk i offentlig sammenheng.

Samtidig som man sier at man ikke har hatt tid til å arbeide med sakene som plenum har fremmet, registrerer man at det har vært en meget stor reisevirksomhet for sametings-

Sign: RRB / FAE

presidenten og rådets medlemmer. Dette vil nødvendigvis gå ut over mulighetene til å forestå det daglige politiske arbeidet. Derfor er det nødvendig å gjøre noe med dette.

Vi vil imidlertid presisere at vi ikke anser denne reisevirksomheten som unødvendig. Tvert i mot er vi enig i at Sametinget skal være synlig, og holde god kontakt med andre organer.

En ting som imidlertid umiddelbart slår en er at den politiske reisevirksomheten og nesten i sin helhet forestås av, og dermed blir meget belastende for sametingsrådet. Sametingsrådet ville kunne frigjøre betydelig kapasitet til politisk arbeid hvis man la opp til at også opposisjonen tar sin del av reise- og representasjonsvirksomheten.

Situasjonen nå er uholdbar. AP's gruppe vil derfor anmode sametingsrådet om en omlegging av praksisen i den retning vi her har antydnet. Det vil bl.a. kunne bidra til at sametingsrådet kan ta seg av de sakene som reises under plenumssamlingene.

Bruk av samemanntallet

I den senere tid har det vært et tilfelle der Narvik kommune har brukt samemanntallet i sin saksbehandling i forbindelse med samiske stedsnavn på kart.

AP's sametingsgruppe vil med dette spørre hva sametingsrådet mener om en slik bruk av samemanntallet. Er det tillatt å benytte samemanntallet til hva som helst?

Vi ber sametingsrådet innhente uttalelse fra Datatilsynet angående bruk av samemanntallet, sett ut i fra de konsesjonsvilkårene som ble pålagt ved opprettelse av samemanntallet.

Kravet om sendinger på samisk språk

Det vises til Arbeiderpartiets sametingsgruppes brev til sametingsrådet av 25.05.99 vedr. allmenkringkastingsrådets ønske om å oppmyke kravet til sendinger på samisk i alle kanaler, jfr. vedlegg. Arbeiderpartiets sametingsgruppe er redd for at den positive utviklingen av samisk språk vil få et kraftig tilbakeslag hvis man i fremtiden slakker på konsesjonskravene. Sametingets syn bør derfor være at de nåværende konsesjonskrav må opprettholdes, og at de kanaler som ikke oppfyller konsesjonskravene må sørge for at dette gjøres snarest dersom de fortsatt ønsker konsesjon.

Arbeidet med samisk mediaplan

Det vises til brev til sametingsrådet datert 25.05.99 om arbeidet med samisk mediaplan, der det stilles spørsmålsteget ved hvordan sametingsrådet har gått fram i utvelgelsen av forskningsinstitusjon i forbindelse med dette arbeidet. Et sentralt spørsmål i denne forbindelse er i hvilken grad man har vektlagt samisk språkkompetanse, og hvorfor samiske forskningsinstitusjoner ikke er inne i bildet.

Evaluerings av Reform 94

Det pågår for øyeblikket en evaluering av Reform 94. Har sametingsrådet engasjert seg i denne evalueringa, spesielt med hensyn til samisk språk og kultur i skolen?

Fremtidig fiske etter kongekrabbe

Kongekrabben som har invadert særlig de østligste fjordene i Finnmark, har skapt meget store vansker for de lokale fiskere.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe vil derfor be om at sametingsrådet jobber mot fiskerimyndighetene for å få i stand en fiskeriavtale med Russland som tillater et større uttak av kongekrabben. Det er også viktig at de små samfunnene som er berørt av kongekrabben fortsatt får tildelt krabbekonsesjoner.

Sign: REB / FAE

Turistsatsing i Harvassdalen i Nordland

Gjennom Interreg-prosjektet «Norgefararleden» tar reiselivsinteresser, i regi av Indre Helgeland Reiseliv, sikte på å etablere et turistanlegg i Harvassdalen i Nordland. Arbeiderpartiets sametingsgruppe har tidligere i brev til sametingsrådet påpekt at Harvassdalen gjennom tidene har vært et sentralt område for reindriftsutøvere både fra Sverige og Norge. Det har lenge vært et gjerdeanlegg der, og det siste ble restaurert så seint som i fjor. Turistprosjektet og reindriftsutøvelsen er vanskelig å forene i dette området. Særlig viktig for reindriftsutøverne er det at en opprusting av fjellstua i området til overnattings- og oppholdssted for turister vil kunne medføre betydelig uro og forstyrrelser. Det er dessuten å frykte at turistnæringa også vil medføre en god del villcamping i området, noe som vil forverre situasjonen ytterligere for reineierne.

Både Børgefjell reinbeitedistrikt og områdestyret for reindrifta har gjort vedtak der man ber om at prosjektet stoppes inntil videre. Samisk kulturminneråd har kontakta Statsskog og vist til avhendingsinstruksen som sier at Riksantikvaren skal kobles inn når statlige bygninger som er eldre enn 50 år skal avhendes. Kulturminnerådet har bedt om at salg av fjellstua skal stilles i bero til verneverdien av anlegget er avklart.

Sametingsrådet må ta opp touristsatsingen i Harvassdalen i Hattfjelldal kommune i sin fulle bredde, med sikte på at Børgefjell reinbeitedistrikt ikke blir den tapende parten i denne saken. Det ville i så fall være nok et slag mot sørsamisk

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametingsrådets beretning med merknader tas til etterretning.

III. Votering

Av 38 representanter var 38 tilstede.

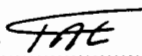
Saken ble avsluttet uten votering.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

Taler	Replikk
1. Sven-Roald Nystø, saksordfører	
2. Steinar Pedersen	
3. Nils Henrik Måsø	
4. Per Solli	
5. Jarle Jonassen	Steinar Pedersen Jarle Jonassen
6. Nils O. Nilsen	Per Solli Nils O. Nilsen
7. Amund Eriksen	

Sign:

8.	Egil Olli	
9.	Leif Elsvatn	
10.	Ragnhild L. Nystad	
11.	Magnhild Mathisen	
12.	Asbjørg Skåden	
13.	Peder Mathisen	
14.	Roger Pedersen	
15.	Jarle Jonassen	
16.	Klemet Erland Hætta	
17.	Sven-Roald Nystø	
18.	Elin Sabbasen	
19.	Ragnhild L. Nystad	
20.	Geir Tommy Pedersen	
21.	Berit Ranveig Nilsen	
22.	Nils Henrik Måsø	
23.	Egil Olli	
24.	Sven-Roald Nystø, saksordfører	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametingsrådets beretning med merknader tas til orientering, jfr. pkt. III. votering.

Saken avsluttet 1. juni 1999 kl. 12.10.

Sign: *R.R.B.* *J.A.E.*

Sak 16/99 Spørsmål til Sametingsrådet i hht. forretningsorden § 11

Saken påbegynt 1. juni 1999 kl. 15.00.

I. Dokumenter

- Spørsmål fra representant Magnhild Mathisen, AP's sametingsgr., innkommet 25.05.99
- Spørsmål fra representant Amund Eriksen, Frie gruppa, innkommet 24.05.99
- Spørsmål fra representant Per Solli, AP's sametingsgr., innkommet 24.05.99
- Spørsmål fra representant Marie Th. N. Aslaksen, AP's sametingsgr., innkommet 24.05.99
- Spørsmål fra representant Peder Mathisen, SP's sametingsgr., innkommet 24.05.99
- Spørsmål fra representant Amund Eriksen, Frie gruppa, innkommet 24.05.99
- Spørsmål fra representant Asbjørg Skåden, NSR's sametingsgr., innkommet 11.05.99
- Spørsmål fra representant Steinar Pedersen, AP's sametingsgr., innkommet 14.05.99

II. Innleverte spørsmål, svar og eventuelle forslag

Spørsmål fra Magnhild Mathisen, AP's sametingsgruppe:

Arbeiderpartiets sametingsgrupper ser svært positivt på Sametingets satsing på kvinnepolitiske saker og med arbeidet i forhold til likestillingssakene.

Det er derfor med stor forbauselse vi oppdager at stillingen som kvinnekonsulent er opphørt. Sametinget skal ved dette plenum behandle likestillingsplanen, vi har også kvinner som satsingsområdet innenfor Sametingets handlingsplan for kyst- og fjordområder. Dette er også et området som vil berøre kvinner også innenfor andre primærnæringer. Sametinget skal også lage en handlingsplan for de sørsamiske områdene.

Spørsmålet blir derfor:

- hvordan skal Sametinget følge opp disse satsingsområdene uten å ha en stilling som nettopp skal jobbe med de kvinnepolitiske sakene?
- er det på grunn av at de økonomiske ressursene er for knappe at en ikke kan prioritere de kvinnepolitiske sakene?

Arbeiderpartiets sametingsgruppe ser med bekymring over at en viser så liten vilje til å satse på kvinnepolitiske sakene også sett ut i fra et distriktspolitisk ståsted.

Sametingsrådets svar:

Spørsmålet fra representanten Magnhild Mathisen er kommet inn etter fristens utløp. Sametingsrådet viser likevel til at handlingsplan for likestilling med fokus på samiske kvinners stilling blir tatt opp som sak 24/99 under plenumsmøte 31.05 til 04.06.99. Representanten Magnhild Mathisens spørsmål vedrørende ressurser til oppfølging av planen blir besvart i sammenheng med behandling av saken.

Spørsmål fra representant Amund Eriksen, Frie gruppa:

NORGE I KRIG!

Vi opplever at vårt land er engasjert i en angrepskrig på Balkan. Krigen reiser mange prinsipielle problemstillinger omkring:

Sign: RRB / FAT

Sametingsrådets svar:

Vilkårene som settes ved tilsagn av midler fra Samisk næringsråd er knyttet til støtteobjektet som søker har søkt støtte til.

Planlegging og gjennomføring av selve driften blir utført av den enkelte bedrift. Dersom det settes vilkår som omhandler når anleggene skal være i drift, settes det særskilte vilkår i tilsagnet og sanksjonstiltakene beskrives. Når det gjelder drift av de enkelte anleggene vil det være en umulig oppgave for Samisk næringsråd å delta i disse prosessene. I følge Samisk næringsråds praksis og retningslinjer er vilkårene for tilsagnet oppfylt når gjennomførte investeringer er sluttført.

Vilkår for utbetaling av lån/tilskudd:

- Prosjektet skal være fullfinansiert før det igangsettes. Støttmottaker må derfor dokumentere at restfinansieringen er løst før utbetalingen av støtte finner sted.
- Tilsagn om lån og tilskudd er gitt under forutsetning av at finansieringsplanen som ligger til grunn for støttetilsagnet blir fulgt. Dersom denne blir fraveket kan de gitte tilsagn om støtte endres før utbetaling blir foretatt.
- Dersom støttmottaker ønsker å foreta endringer i en investeringsplan som ligger til grunn for støttetilsagnet, må det søkes om godkjenning før endringene gjennomføres.
- Før tilskudd til etablering utbetales skal det bekreftes at investeringene/tiltaket er gjennomført.
- Tilskuddet kan kreves tilbakebetalt helt eller delvis dersom støtteobjektet som det er gitt tilskudd til, blir solgt eller tatt i bruk til annet formål innen fem (5) år fra støtten er gitt. Støttmottaker plikter på forhånd å søke fondet om salg eller bruksendring i dette tidsrom.

Med hjemmel i Stortingets bevilgningsreglement §17 tar vi forbehold om Riksrevisjonens, Kommunaldepartementets og vår adgang til å iverksette kontroll med at midlene nyttes etter forutsetningene. Samisk utviklingsfond forutsetter at det føres regnskap over bruken av midlene. Dersom midlene nyttes til avlønning og honorarer er støttmottaker arbeidsgiveransvarlig og må på vanlig måte foreta eventuelt forskuddstrekk og sørge for innberetning av godtgjørelse på lønns- og trekkoppgaver til kommunekassereren i kommunen.

Spørsmål fra representant Marie Therese N. Aslaksen, AP's sametingsgruppe:**HVA HAR SAMETINGET GJORT FOR OMSTILLERNE?**

Arbeiderpartiets sametingsgruppe har merket seg at Sametingsrådet har vist en til dels negativ holdning til organisasjonene som arbeider for reindriftsomstillerne interesser - SFRUO - Samarbeidslaget for reindriftssamer under omstilling. Man har ikke bevilget midler til organisasjonen, selv om Sametinget faktisk overfører midler som følge av nettopp omstillingsprogrammet.

Det er helt åpenbart at omstillerne har problemer med å nå frem i systemet, og har behov for ressurser for å nå frem med sine synspunkter. Ett eksempel er mangelen på indeksreguleringer av omstillingslønnen.

Omstillingsprogrammet for Indre-Finnmark ble i sin tid satt i gang for å få en reduksjon i antall utøvere og reintall. De som gikk ut av næringa skulle få såkalt omstillingslønn i fem år.

Sign: RRB FAE

Denne omstillingslønnen er i seg selv ikke stor, og bedre blir det ikke av at myndighetene konsekvent synes å ha nektet å indeksregulere beløpet. Det vil si at omstillingslønnen stadig er blitt mindre og mindre verdt.

Utredninger som er gjort viser at omstillerne har tapt betydelige beløp gjennom dette avviket fra det som ellers er vanlig i Norge når det gjelder lønninger og pensjoner. Lønninger og pensjoner heves vanligvis alltid i takt med prisstigningen.

En omstillingslønn på kr. 100.800 i 1992 ville gjennom ordinær indeksjustering vært på kr. 135.620 i 1998. I tillegg kommer selvsagt det tapet som skyldes manglende regulering for hvert enkelt år.

Omstillernes organisasjon har hos sentrale myndigheter ikke fått medhold i rettferdighetskravet om indeksregulering. Dette er beklagelig, og ikke i overensstemmelse med innarbeidet praksis når det gjelder de aller fleste andre instanser.

På denne bakgrunn vil jeg derfor stille følgende spørsmål til sametingspresidenten:

Hva har Sametingsrådet gjort for å fremme omstillernes legitime krav, og vil man gjøre noe konkret for å fremme denne saken videre, for eksempel ved å bidra til at omstillerne selv får ressurser til å arbeide med den på en effektiv måte?

Sametingsrådets svar:

Sametinget har en aktiv rolle i forhold til arbeidet med omstillingsprogrammet i Indre Finnmark. Rådet viser til Sametingets vedtak i sak 24/98 der det fremkommer at Sametinget er innstilt på å ta hovedansvaret for det videre omstillingsarbeidet. Som kjent er det Finnmark Fylkeskommune som fikk ansvaret for å videreføre omstillingsprogrammet.

Sametinget deltar i arbeidet med videreføringen av omstillingsprogrammet. Blant annet er sametingspresidenten i Utviklingsforumet for indre Finnmark, sammen med fylkesordføreren (som leder forumet) og de fire omstillingskommunene. Utviklingsforumet avløste 01.01.99 det tidligere omstillingsstyret. Forumet skal bevare regional kontakt på politisk nivå i forbindelse med det videre omstillingsarbeidet. Sametinget har videre en aktiv rolle i forhold til Regionalt utviklingsprogram for indre Finnmark (RUP) og Samordningsgruppen for næringspolitiske virkemidler i Indre Finnmark (SOIF).

Det er viktig å få frem at SUF i 1998 i de fire omstillingskommunene ga 8,4 mill i investeringsstøtte, ca 34% av SUFs ramme er brukt i disse kommunene. Utenom dette kommer støtte til næringskombinasjoner, der man i 1998 benyttet ca. 3,3 mill i de nevnte fire kommunene, dette utgjør ca 86% av støtten til næringskombinasjoner. Dette er midler omstillerne klart kan benytte seg av.

De midler Sametinget har til direkte støtte til organisasjoner er som kjent begrenset. I sak R 113/98 Tilskudd til samiske hovedorganisasjoner; har ikke rådet bevilget penger til Samarbeidslaget for reindriftssamer under omstilling (SFRUO), med begrunnelse i at organisasjonen ikke er landsomfattende og at den er å anse som en næringsorganisasjon. SFRUO har påklaget vedtaket. Klagebehandlingen er ikke avsluttet.

Sametingsrådet finner grunn til å understreke det positive i at omstillerne organiserer seg i en egen organisasjon. Rådet er åpen for å se de på spørsmål som her er reist og til å gå i dialog med omstillernes organisasjon

Sign: RRB FAE

Spørsmål fra representant Peder Mathisen, SP's sametingsgruppe:**ER SAMETINGSRÅDET ENIG MED NSR-LEDEREN I AT GASSEN FRA SNØHVIT TILHØRER SAMENE?**

Lederen i Norske Samers Riksforbund, Janoš Trosten, har i media hevdet at gassen fra Snøhvit tilhører det samiske folket og at bruken av framtidige inntekter fra Snøhvit skal kunnes disponeres av «et kompetent samisk organ!». I den sammenheng ser han for seg at Sametinget bygges ut med et eget departement som kan forvalte Snøhvit gassen. Inntil et slikt departement er på plass mener han at Sametinget og den norske stat gjennom forhandlinger må komme fram til løsninger.

NSR er det ledende partiet i Sametinget og det vil derfor være avgjørende å vite om Sametingsrådet og Sametingspresidenten støtter NSR-lederen. I såfall ber vi en avklaring på hva det er som gjør at gassen i Snøhvit er det samiske folks eiendom? Hva mener med «det samiske folket» i denne sammenheng? Mener NSR kun den norske del av det samiske folket, eller er det også samer i Sverige, Finland og Russland inkludert?

Hvor stort område av Barentshavet vil man hevde en slik eiendomsrett? Hva slags strategi har Sametingsrådet lagt opp til for å få igjennom de krav som NSR-lederen har stilt? Hvilke tidsperspektiv snakker man om? SP's sametingsgruppe ber om å få svar på disse spørsmålene i førstkommende plenums møte i Sametinget. Videre ber vi rådet avklare hvorfor det er, slik Trosten hevder, så avgjørende at en eventuell utbygging bør vente til samenes rettigheter til land og vann er avklart.

SP's sametingsgruppe mener for sin del at både gass- og oljeressursene som finnes i Snøhvitfeltet, er den norske stats eiendom som må komme hele befolkningen i Finnmark til gode. SP's sametingsgruppe ser heller ingen grunn til at utbygging av Snøhvitfeltet bør utsettes til Samerettsutvalgets innstilling om retten til land og vann i Finnmark er avklart. Under forutsetning av at det tas tilstrekkelig hensyn til miljøet og gode teknologiske løsninger utvikles, er SP's sametingsgruppe positiv til leteaktivitet og utvinning av Snøhvitfeltet.

Sametingsrådets svar:

Sametingsrådet har ikke konkret drøftet NSR-lederens utspill. Rådet har heller ikke lagt opp til bestemte strategier for hvordan vi mener Sametinget skal forholde seg til den konkrete ressurs som representanten her ønsker svar på. Et fyllestgjørende svar fra rådet nå vil være å foregripe den behandling av rettighetsspørsmålene i forbindelse med Samerettsutvalgets innstilling som Sametinget selv har lagt opp til.

Det må likevel ikke herske tvil om at rådet mener at vi samer som urfolk innenfor nasjonalstaten Norge har historiske og faktiske rettigheter til naturressursene i vårt eget bosettingsområde. Uten det nødvendige naturgrunnlaget, har vi heller ikke muligheter for å utvikle vår kultur. Nettopp utifra denne erkjennelsen, å sikre naturgrunnlaget for vår kultur, ble Samerettsutvalget oppnevnt i 1980. Det er dette som er sakens kjerne, å sikre naturgrunnlaget for urfolk.

Sett i et urfolksperspektiv er rettighetsspørsmålene, herunder også rettighetene til det som er under jordoverflaten, inkludert retten til olje- og gassforekomster utenfor kystområdene i vårt eget bosettingsområde, i aller høyeste grad en aktuell problemstilling og bør reises som et debatttema.

Det er interessant å legge merke til hvordan slike spørsmål er løst i andre land, som vi bør kunne sammenligne oss med. Utvinning av oljeressursene ved ishavet i f.eks. Canada har

Sign: RRB / IAE

tilført ressurser til de lokale urfolkssamfunnene i nord, da en ikke har ekskludert urfolk som rettighetshavere.

For rådet er det derfor viktig og riktig å få slått fast at å inkludere samene, som urfolk, som rettighetshavere til ressursene i det samiske området, ikke ekskluderer den øvrige befolkningen fra den samme rettighet. Poenget her er at vi som urfolk fram til i dag ikke har vært inkludert som rettighetshavere til noen ressurser i området. Det er ønsket om å få anerkjent rettigheter som er målet, ikke å ekskludere andre folkegrupper i det tradisjonelle samiske bosettingsområdet.

Når det gjelder forståelsen av begrepet «det samiske folk» i denne sammenhengen, så mener vi med det følgende:

Når rådet hevder at vi som urfolk har rettigheter innenfor grensene til nasjonalstaten Norge, er det samiske folk innenfor Norges grenser vi snakker om. Men dette betyr også at samer som urfolk i Russland har lignende rettigheter innenfor sin nasjonalstat.

Når det gjelder bruken av eventuelle framtidige inntekter fra gassen på Snøhvit så har den viktige prinsipielle sider. Man må arbeide videre med prinsippet om hvordan inntektene skal forvaltes. Med i vurderingen må være om man skal benytte midler fra ressursutvinning til å bygge opp også det samiske samfunnet.

Vi viser for øvrig til brev av 14.04.99 til Utenriksdepartementet om Arktisk Råd - SDP - prosjekter til workshops, o.a. Der har Sametinget fremmet synspunkter til workshops om bl.a. olje- og mineralressurser, der vi sier:

« Sametinget har foreløpig ingen konkrete innspill på dette området. Vi gjør oppmerksom på at olje- og gassvirksomhet og mineralutvinning i urfolksområdene i Arktisk berører sentrale interesser for utfolkene. Spesielt er situasjonen kritisk for urfolkene i nordområdene i Russland. En workshop må omfatte forholdet mellom mineral-/olje- og gassvirksomhet og urfolksrettigheter/-interesser/-næringer og samfunn».

Spørsmål fra representant Amund Eriksen, Frie gruppa:

NY REINBEITEDISTRIKTSINDELING I NORDLAND

Saksfremlegg følger på neste side. Etter initiativ fra Fri Gruppe har Sametinget opprettet et reindriftsutvalg. Viktige oppgaver for utvalget er å se på rettighetsspørsmål og kulturdelen.

Denne saken synes å være et godt eksempel på manglene i dagens regelverk som gjorde det nødvendig å opprette et reindriftsutvalg.

Mitt spørsmål i denne forbindelse er:

Hva synes Sametingsrådet om vedtaket i denne sak?

Er Sametingsrådet enig i at det er riktig å se bort fra sedvane og samisk rettsoppfatning i slike saker?

Sametingsrådets svar:

På prinsipielt grunnlag er Sametingsrådet klart av den oppfatning at samiske sedvaner og rettsoppfatninger må legges til grunn ved inndelinger også av distrikter, dette sammen med andre nødvendige hensyn.

Sign: PKB / FAE

Reindriftsstyret kan i medhold av reindriftslovens § 2 foreta distriktsinndelinger. Sametinget utnevner 3 av 7 medlemmer til reindriftsstyret, og har derved begrenset myndighet i forhold til reindriften.

Rådet viser til at distriktinndelingen i Nordland vil bli fulgt av distriktsinndelinger også i Finnmark og senere i Troms.

Sametinget har utnevnt et eget reindriftsplanutvalg. Dette utvalget er i gang med sitt arbeid, og skal redegjøre for sentrale og prinsipielle spørsmål i forhold til reindriften. Sametingsrådet vurderer det slik at det vil være naturlig at Sametingets reindriftsplanutvalg også foretar en nærmere gjennomgang for hvilke hensyn som skal vektlegges ved distriktsinndelinger.

Spørsmål fra representant Asbjørg Skåden, NSR's sametingsgruppe:

SITUASJONEN VED SAMERS OPPLÆRING OG OPPLÆRINGEN I OG PÅ SAMISK UTENFOR SAMISK LÆREPLANS FELT

Ved åpningen av det 3. Sametinget bad hans Majestet Kongen samene om forlatelse for tidligere tiders fornorskning. Denne handlingen fra Hans Majestet Kongen gjelder i stor grad også samer som ble norskspråklige i fornorskingsprosessen, samer som bor utenfor nåværende forvaltningsområdet for samisk språk og samer som ikke får opplæring etter Samisk læreplan.

Nåværende situasjon ved samiskopplæring i grunnskolene

Samiskopplæringen i grunnskolene i Skånland, v/lærerne understreker at tildelte timetall til opplæringen i samisk til grunnskolene i Skånland ikke dekker L97S' intensjon om funksjonell tospråklighet. Skolene blir bedt om å søke midler til opplæring og prosjekt.

Undervisningspersonalet finner det underlig og meget beklagelig å måtte argumentere særskilte prosjekt for å kunne starte realiseringen av Læreplanens mål om funksjonell tospråklighet med bl.a samisk som redskapsspråk. Skolene stiller seg også spørrende til hvorvidt det er Staten Norges intensjon for samiske elever utenfor forvaltningsområdet for samisk språk at man tilbys en opplæring som ikke tilrettelegger med ovennevnte virkemidler mot ovennevnte mål. Grunnlovsparagraf 110a slår fast at den samiske folkegruppes rett til å utvikle sitt språk, kultur og samfunnsliv. Fra undervisningshold meldes det uklare om organiseringen av opplæringen.

Samiskopplæringen i Troms har ganske ulike forhold. Kåfjord kommune ligger i forvaltningsområdet for samisk språk, i Tromsø kommune arbeider man så vidt vites med tilrettelegging av opplæring der redskapsspråk inngår i opplæringen, Målselv har statlig sameskole og Lavangen har egne sameklasser med tospråklig undervisning. Forøvrig har man i Sør-Troms samiskopplæring i Harstad og Skånland. Ikke mange kommuner har samiskopplæring av den størrelse Skånland har uten at man samtidig har egen organisering. Det er slik naturlig og viktig at Skånland synliggjør og peker på hvordan opplæringssituasjonen er for samiske elever i Troms som faller utenfor ovennevnte organisering.

Opplæringsloven

Skániid sámegiellohpiid vánhensearvi viser i brev av 19.94.99 til bl.a Sametinget og Samisk utdanningsråd til opplæringsloven § 6-2, «*i samiske distrikt har alle i grunnskolealder rett til opplæring i og på samisk.*» Opplæringsloven § 6.1 tredje punkt definerer samiske distrikt, «*-samisk distrikt: 1) det samiske forvaltningsområde etter § 3.1 i sameloven, 2) andre kommuner*

Sign: RRB / FAE

eller delar av kommunar etter forskrifter gitt av Kongen i statsråd etter at Sametinget og dei kommunane og fylkeskommunane spørsmålet gjeld, har fått uttale seg.»

Skániid sámegiellohpiid vánhensearvi ber Sametinget om snarest i brev til departement og Skånland kommune å få Skånland kommune godkjent som samisk distrikt i henhold til Opplæringsloven av 17.07.98. Uten å være definert som samisk distrikt i henhold til Opplæringsloven, vil barn - ifølge brev fra Statens Utdanningskontor - ikke ha rett til undervisning på samisk, selv om fagplanene for både samisk førstespråk og samisk andrespråk slår fast samisk som redskapsspråk, hvilket betyr at det skal undervises på dette språket i andre fag.

Skániid sámegiellohpiid vánhensearvi sier, som foreldre til barn utenfor forvaltningsområdet for samisk språk, var vi meget fornøyd med fagplanene i både samisk førstespråk og samisk andrespråk. Begge disse fagplanene slår fast at samisk er redskapsspråk i grunnskolen. Områdene utenfor forvaltningsområdet for samisk språk er i utgangspunktet verre stilt med hensyn til språklig vekst og utvikling. Vår sikreste arena for samiskspråklig framtid i disse samiske områdene er en samiskundervisning som fungerer slik som fagplanene legger opp til. I en skolehverdag hvor alt foregår på norsk, unntatt 3-4 samisktimer der halvparten av disse er lagt til etter ordinær skoletid når barna er slitne og lite motiverte fordi resten av klassen er dratt heim, vil det være umulig å oppfylle fagplanens krav og intensjoner. I disse områdene står språket svakt i miljøet og faget har lav status. Undervisning på samisk i andre fag, som læreplanene for samisk førstespråk og samisk andrespråk foreskriver, er grunnleggende viktig for at ikke våre barn skal bli tapere både i det samiske samfunnet og i egne øyne. Disse elevene har i utgangspunktet en meget tøff skolehverdag som offisielle samer i den norske enhetsskolen.

Skolene i Skånland har, i samarbeid med foreldrene, søkt om timer til undervisning i og på samisk etter en forsvarlig faglig vurdering av behov. Skånland kommune har fått tildelt ca. halvparten av omsøkte timer. I tildelingsbrevet sies også at «Det er altså ikke lenger anledning til å gi ekstratimer til andre fag i L-97 Samisk, da må det i så fall være et prosjekt.» Som foreldre kan vi ikke skjønne og heller ikke godta at våre barns samiskundervisning skal være basert på noe så midlertidig som prosjekt. Vi trodde at prosjekt i skolen var noe helt annet.

Det kan se ut som om Opplæringsloven ikke ivaretar samiske barns opplæringsbehov utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Vi har allerede opplevd at våre barn ikke får lov til å følge L-97 Samisk. Nå opplever vi at våre barn heller ikke skal få en fullverdig samiskopplæring verken i første- eller andrespråk. Høringsutkastet til forskrifter for opplæringsloven presiserer heller ikke våre barns rettigheter, men tvert imot undergraver disse ytterligere.

Det var neppe Opplæringslovens intensjon at samiske barn utenfor forvaltningsområdet for samisk språk skulle få ytterligere forverret kår. Vi ber Sametinget og Samisk utdanningsråd om å se til at det foreligger en midlertidig godkjenning for undervisning på samisk i samisk distrikt utenfor forvaltningsområdet slik læreplanene tilsier, inntil de formelle vedtak som Opplæringsloven § 6-1 krever, er gjort. 2) medvirke til at samiskopplæringen utenfor forvaltningsområdet kommer i permanent ordnede forhold. 3) Dersom Statens Utdanningskontorer har for lite timer til å ivareta læreplanenes mål, må Sametinget sørge for at departementet overfører tilstrekkelige ressurser.

Sign: RRB / JAE

Vi etterlyser utredning omkring samiskopplæring i Troms og Nordre-Nordland som vi bad om i fjor (1998).

Evaluering av grunnskolereformen- reform 97

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet vil tilrettelegge for forskningsbasert evaluering av Grunnskolereformen - Reform 97. Norges forskningsråd har fått i oppdrag å evaluere reformen. Evalueringen skal omfatte utviklingen i grunnskolen etter innføring av L97 og L97S. KUF vil parallelt med den forskningsmessige evalueringa foreta løpende vurdering av tilstanden i sektoren, herunder utdanningsdirektørens tilsyn. KUF peker på at overordnet mål for grunnskolen i henhold til St prp nr 1 (1997-98) blant annet er at alle barn skal få grunnskoleopplæring av høy kvalitet. Forskningsbasert evaluering skal mellom annet

- kartlegge endringer og utvikling som gir bakgrunn for videre planlegging, justering og oppfølging av grunnskolesektoren
- vurdere om de løsninger som er valgt er egnet til å realisere de mål som er satt
- peke på sterke og svake sider samt utilsiktede positive og negative virkninger
- få fram forslag til forbedringspunkter og tiltak knyttet til disse

Departementet ønsker en helhetlig evaluering hvor juridiske, økonomiske, administrative, faglige og pedagogiske sider ved reformen blir belyst. Evalueringa bør belyse hvordan det samiske læreplanverket har fungert, og likeverdigheten i opplæringa etter de to læreverkene. Evalueringa knyttes til alle faser og nivåer og bør søke å gi kunnskap om viktige faktorer og sammenhenger for betydning for *videreutvikling* av reformen. For å få et samlet bilde av reformarbeidet må en fokusere både på reformarbeidet på de ulike forvaltningsnivåene og på gjennomføringen på skolenivå. *Gjennomføringen på skolenivå skal ha størst oppmerksomhet.* Virkemidlenes betydning for iverksetting og gjennomføring av reformen bør være med i den forskningsmessige evalueringa. Det bør også belyses hvilken rolle og betydning de ulike forvaltningsnivå og den enkelte skole har hatt for gjennomføringa av reformen.

Evalueringsarbeidet skal omfatte både L97 og L97S. Man vil lett kunne få samme situasjon som ved evalueringa av Reform 94, der det ikke ble tatt høyde for evalueringen av reformen i forhold til alle samiske elever.

Departementet ber i oppdragsbrevet til Norges forskningsråd at man belyser hvordan det samiske læreplanverket har fungert, og likeverdigheten i opplæringa etter de to læreverkene vil bli evaluert.

Intet tyder på at man har funnet det vesentlige å fokusere også på opplæringen av samiske elever og opplæringen i/på samisk utenfor L97S's virkefelt - forvaltningsområdet for samisk språk. Hva likeverdighet angår, tyder intet på at man vil fokusere på likeverdigheten i opplæringen av samer.

Ofoten og Sør-Troms språkområde: Utredning til styrking av samisk språk

Ovennevnte utredning er initiert og igangsatt av Sametinget. Utredningen ble drøftet og vedtatt i Sametingets 2. periode, Utredningen inneholder regionspesifikke tiltak. Et av dem er at Samisk utdanningsråd oppretter minst en desentralisert stilling som pedagogisk konsulent til regionen. Utredningen foreslår som at Sametinget i samarbeid med Samisk utdanningsråd er ansvarlig for igangsetting av tiltaket. Man ber om igangsetting innenfor neste budsjettperiode. Utredningen viser til at samisk pedagogisk utviklingsarbeid i skoleverket lider

Sign: RRB / FAE

under fjernhet til Samisk utdanningsråds sekretariat. Stillingen/stillingene skal bl.a tilrettelegge etterutdanning om samiske forhold/etniske relasjoner for lærere og forskolelærere, være rådgiver for kommunene i samiske skole spørsmål, hjelpe lærere med å tilrettelegge for samisk innhold i undervisninga, samordne opplegg mellom skoler, eventuelt over kommune/fylkesgrense etc.

Slik det er i dag, gjøres deler av dette arbeidet av skolens lærere i samiskopplæringen som frivillig arbeid. Lærere blir ubetalte konsulenter. I tillegg til at dette ikke er enkeltlæreres ansvar, er dette personalet er i utgangspunktet allerede pålagt stort arbeidsfelt.

Samme utrednings foreslår at samiskspråklige fagarbeidere i Ofoten og Sør-Troms gir samme økonomiske rammebetingelser som i Nord-Troms og Finnmark. Dette vil innebære at lærere, forskolelærere, språkkonsulenter og andre samiske konsulenter som er pålagt samisk som arbeidsspråk. Utredningen viser til at regionen får over får kvalifiserte lærere. Virkemiddelordningen i Nord-Troms og Finnmark gjør at Ofoten/Sør-Troms-regionen virker lite fristende for samisketalende lærere, da området ikke kan tilby virkemidler som nedbetaling av studielån, lønnstillegg etc. Utredningen viser til at lærere i området må dekke flere skoler, med pendling i friminutt.

Skolesjef Luther i Harstad gjør utfall omkring lærerutdanning i Harstad-området. Denne eventuelle utdanninga må kvalifisere også til undervisning i samisk i grunnskolen.

Utredning omkring samiskopplæringen i Troms og Nordre-Nordland

Sametinget har tidligere vedtatt som ny sak en utredning omkring opplærings situasjonen for samer i bl.a. Ofoten/Sør-Troms. I Troms og Nordre-Nordland finner man et nyansert og vidt spekter av ulike forhold. Området har stor samisk befolkning. Samisk språk har vært og er på vikende front. Området har stort rekrutteringspotensiale.

Førskole

Førskoleopplæring i samisk er sterkt privatisert i området. Mange samiske barn får ikke samisk førskoletilbud.

Grunnskole

Foreldre i samiskopplæringen ved grunnskolene i Skånland har formalisert samarbeide over hele kommunegrensen til andre kommuner. Foreldregruppen driver aktiviteter som språkbad og inviterer andre kommuners samiskopplæring til å delta. Deler av grunnskoleopplæringen har vært sterkt privatisert.

Videregående opplæring

Samisk kulturfag mangler ved videregående skoler i området. Generell kunnskap om samiske forhold formidles ikke, eller vilkårlig i henhold til enkeltlærers initiativ og kunnskap.

Voksenopplæring

Interessen for samisk opplæring øker. Voksne i vanlig arbeid prøver å lære seg samisk. Vanligvis gis slik opplæring av Folkesuniversitetet. Få, om ingen institusjoner er på banen for å tilby denne gruppen opplæring i samisk.

Vil Sametingsrådet

- ta nødvendige skritt for at området i Ofoten/Sør-Troms, herunder Skånland, defineres som samisk område?

Sign:

- se til at det foreligger en midlertidig godkjenning for undervisning på samisk i samiske distrikt utenfor forvaltningsområdet slik læreplanene tilsier, inntil de formelle vedtak som Opplæringsloven § 6-1, er gjort?
- medvirke til at samiskopplæringa utenfor forvaltningsområdet kommer i permanent ordnede forhold?
- dersom Statens utdanningskontorer har for lite timer til å ivareta læreplanens mål om opplæring og funksjonell tospråklighet, sørge for at departementet overfører tilstrekkelige ressurser?
- påse at opplæringen for samiske elever utenfor forvaltningsområdet for samisk språk og samiskopplæringen, evalueres særskilt? En evaluering som legger fokus på likeverdighet i opplæringen for samiske elever og opplæringen i/på samisk språk elever uansett elevenes bosted.
- igangsette en utredning omkring opplæringssituasjonen for samer utenfor Samisk læreplans virkefelt? Sette sammen et bredt sammensatt utvalg hvor foreldre, fagarbeidere, administrativt personale og politikere er representert?
- opprette minst 1 desentralisert stilling som pedagogisk konsulent lagt til Ofoten/Sør-Tromsregionen?
- arbeide for at samiskspråklige fagarbeidere i Ofoten og Sør-Troms gis samme økonomiske rammebetingelser som i Nord Troms og Finnmark?
- ved utdanningsløp som f.eks en evt. lærerutdanning lagt til Høgskolen i Harstad, påse at utdanningen også ivaretar opplæringen av områdets samer?

Sametingsrådets svar:

Representanten Asbjørg Skåden tar i sitt spørsmål opp en rekke forhold som verdører opplæring generelt og opplæringen i Ofoten/Sør-Troms spesielt.

Representanten stiller store krav til Sametingsrådets kapasitet hva gjelder opplæringssektoren, og rådet føler behov for å vise til Sametingets nåværende kapasitet på det administrative plan.

Sametingsrådet har til nå på grunn av saksbehandlerkapasiteten, også innenfor opplæringssektoren, konsentrert arbeidsinnsatsen til å gjelde vedtak av mer prinsipiell karakter.

Når det gjelder de problemstillinger representanten Skåden legger fram, har rådet gitt uttalelse til forskriftene til opplæringsloven i sak R 16/99. I denne saken har rådet stilt krav om at departementet tar initiativ til å følge opp opplæringslovens § 6-1. Sametingsrådet har også på bakgrunn av brev fra Skánuid Sámegeioahppiud Váhnensearvi/Foreldreforeninga for samiskundervisninga i Skånland, sendt brev til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, den 25.05.99 med anmodning om at departementet iverksetter nødvendige tiltak slik at Skånland kommune defineres som samisk distrikt etter opplæringsloven.

Ved overføringen av de ansatte ved Samisk utdanningsråd til Sametinget vil situasjonen bli endret ved at tinget da vil rå over saksbehandlerkapasitet spesielt ansatt for å arbeide med opplæringssspørsmål. Vi finner det naturlig at rådet kommer tilbake til spørsmålene som er både komplekse og faglig omfattende.

Sign: RRB / JAE

Spørsmål fra representant Steinar Pedersen, AP's sametingsgruppe:**Sametingsrådets holdning til svekking av det offentlige skoletilbudet som følge av privatskoler?**

Gjennom media er det blitt kjent at Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF) har godkjent at det kan opprettes privatskoler med statstilskudd, for at de som ønsker det kan unngå den samiske læreplanen. I denne omgang gjelder det Tana kommune, hvor de ferske tallene tyder på et inntektstap for kommunen på mellom en og to millioner kroner, hvis planene blir realisert.

Alle skjønner uten videre at dette vil kunne medføre en forringelse av det offentlige skoletilbudet i kommunen. Fra KUF's side er det såvidt man har erfart ikke kommet noe signal om at kommunen inntektstap vil bli kompensert. Det til tross for at den direkte årsaken er at departementet har gitt anledning til å fravike den vedtatte læreplanen for området.

Etter vårt syn er det helt selvsagt at KUF's vedtak ikke skal ha negative virkninger for det skoleverket i kommunen, som er for alle. Etter Arbeiderpartiets mening må alle gode krefter stå sammen om å påvirke sentrale myndigheter i dette. Det gjelder ikke minst Sametinget.

Så langt har man imidlertid ikke registrert at sametingsledelsen har vært på banen, annet enn at Sametingspresidenten har tatt vedtaket fra KUF til etterretning. Ut fra denne situasjonen som den aktuelle kommunen kan komme i, burde det allerede ha tilsagt en helt annen og offensiv holdning fra Sametingsrådets side.

Det er en kjensgjerning at alle mennesker i Norge bor i en kommune. Derfor er den kommunal økonomien av avgjørende betydning for hvilke tilbud folk kan få i sin daglige hverdag. Man føler seg likevel ikke helt sikker på om denne erkjennelsen alltid sitter like dypt hos ledelsen i Sametinget, slik man blant annet har erfart i denne sak. KUF kan nemlig vanskelig ha oppfatta sametingsledelsens mangel på reaksjon annet enn som støtte til sin fremgangsmåte.

Utkantkommunene balanserer i dag på kanten av det økonomiske mulige. Enhver svekkelse av inntektsgrunnlaget for skolesektoren vil måtte føre til innsparinger. Ofte har dette ført til skolenedleggelse, o.l. På grunn av faren for negative konsekvenser for det ordinære skoleverket, vil jeg stille følgende spørsmål til Sametingsrådet:

Meiner sametingspresidenten at det uten videre er i sin orden at økonomisk svake utkantkommuner skal bli ytterligere ramma av at KUF godkjenner privatskoler med statlig støtte, uten tanke for at dette underminerer den offentlige enhetsskolen som alle andre er avhengig av?

I den grad sametingspresidenten ikke synes at dette er i sin orden - hva vil han gjøre for å påvirke KUF og øvrige sentrale myndigheter til at Tana, eller andre kommuner som måtte komme i en tilsvarende situasjon, ikke får svekka det økonomiske fundamentet for det offentlige skoleverket?

Sametingsrådets svar:

Sametingsrådet vil først beklage at KUF har besluttet at samisk læreplan ikke skal gjelde ved privatskoler i Tana.

Sametingsrådet er enig med representanten Steinar Pedersen i at opprettelsen av privatskoler med offentlig støtte, ikke må forringe tilbudet som gis gjennom det offentlige skoleverket i

Sign: KRB.....JAE.....

kommuner der privatskoler opprettes. Dette er spesielt viktig i tilfeller der privatskoler opprettes i kommuner som følger L-97 samisk. Sametinget kan ikke godta at den offentlige skolen svekkes slik at opplæringstilbudet for samiske elever og om samiske samfunnsforhold, svekkes på grunn av økonomiske ressurser.

Sametingsrådet vil i møte med Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet ta opp problematikken som etableringen av privatskoler i Tana medfører. Dette gjelder i forhold til samisk læreplan og kommuneøkonomien. Jfr også sak 15/99 Sametingsrådets beretning pkt. 2.5.

III. Votering

Av 38 representanter var 38 tilstede.

Saken ble avsluttet uten votering.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Magnhild Mathisen	
2.	Berit Ranveig Nilsen	
3.	Magnhild Mathisen	
4.	Amund Eriksen	
5.	Sven-Roald Nystø	
6.	Amund Eriksen	
7.	Sven-Roald Nystø	
8.	Egil Olli	
9.	Peder Mathisen	
10.	Sven-Roald Nystø	
11.	Per Solli	
12.	Isak M. O. Hætta	
13.	Per Solli	
14.	Isak M. O. Hætta	
15.	Marie Therese N. Aslaksen	
16.	Berit Ranveig Nilsen	
17.	Marie Therese N. Aslaksen	
18.	Steinar Pedersen	
19.	Berit Ranveig Nilsen	
20.	Peder Mathisen	
21.	Ing-Lill Pavall	
22.	Peder Mathisen	
23.	Asbjørg Skåden	
24.	Egil Olli	
25.	Berit Ranveig Nilsen	
26.	Ragnhild Nystad	

Sign: *RUB* *FAE*

27.	Peder Mathisen
28.	Ing-Lill Pavall
29.	Amund Eriksen
30.	Ragnhild Nystad
31.	Asbjørg Skåden
32.	Ragnhild Nystad
33.	Per Solli
34.	Asbjørg Skåden
35.	Magnhild Mathisen
36.	Ragnhild Nystad
37.	Steinar Pedersen
38.	Sven-Roald Nystø
40.	Geir Tommy Pedersen
41.	Steinar Pedersen
42.	Sven-Roald Nystø

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Se pkt. III. Votering.

Saken avsluttet 1. juni 1999 kl. 16.45

Sign: *RRB* / *IAE*

Sak 17/99 Kunngjøring av nye saker

Saken påbegynt 1. juni 1999 kl. 17.00.

I. Dokumenter

Forslag 1, representant Egil Olli, APs sametingsgruppe

ORGANISERING OG STYRING AV SAMISK FORSKNING

AP's sametingsgruppe har i et brev til sametingsrådet, datert 18.05.99 om organisering og styring av samisk forskning anført følgende:

«De senere årene har det vært gjort utredninger om organisering, styring, finansiering og formidling av samisk forskning. Blant annet nedsatte sametingsrådet i 1995 et slikt utvalg. Sluttresultatet av dette utredningsarbeidet ble behandlet i Sametinget 29. mai 1997.

Delvis parallelt med dette arbeidet gjennomførte også Norges Forskningsråd et utredningsarbeid som var på høring i 1998. I disse utredningene, og i behandlingen av disse, er det kommet frem en rekke viktige innspill som har å gjøre med strategiske forhold som angår fremtiden for samisk forskning.

Blant annet gjelder det:

- Samisk forskningsråd på nordisk basis
- Eget samisk forskningsråd i Norge
- Handlingsplan for samisk forskning
- Forholdet mellom fagmiljøene, satsingsområder og overordnede politiske prioriteringer, m.m.

Ut fra forskningens økende betydning for det moderne samiske samfunnet, er det av største viktighet at Sametinget er kontinuerlig oppdatert på det som skjer på dette feltet, og at de vedtak som fattes blir fulgt opp.

På en slik bakgrunn vil vi be om at sametingsrådet, på en dertil egnet måte orienterer Sametinget om hva som er status når det gjelder hovedspørsmålene - organisering og styring av samisk forskning. Hva har skjedd når det gjelder koordinering av denne forskningen? Hvilken posisjon og innflytelse har Sametinget i forhold til samisk forskning i dag? Når kan man vente at de permanente strukturene på dette feltet vil være på plass?

Det siste er vi blitt kjent med at forskningsrådet nylig har nedsatt en ny gruppe for å lage en ny handlingsplan for samisk forskning. Dette gjør det ytterligere påkrevd å få større klarhet i Sametingets rolle i dette bildet.»

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

Sametingsrådet bes om å følge opp Sametingets tidligere vedtak om samisk forskning, og ved første anledning - f.eks. plenumssamlingen i september - orientere Sametinget om status for dette arbeidet, sammen med en vurdering av om det er nødvendig med en ytterligere plenumsbehandling av dette politikkfeltet.

Forslag 2, representant Steinar Pedersen, APs sametingsgruppe

VILKÅRENE FOR POLITISK ARBEID I FORHOLD TIL SAMETINGET

Sign: RRB / FHE

Det har i mange år eksistert et stort misforhold når det mulighetene for å drive politisk virksomhet i forhold til Sametinget. NSR har omdanna seg fra en ideell organisasjon til et samepolitisk parti, har fortsatt å motta støtte som samisk kulturorganisasjon. Samer som derimot har gått sammen om å danne lister på sine partiers ideologiske grunnlag, har imidlertid falt helt utenfor, og får ikke fem øre i offentlig støtte til sitt daglige organisasjonsarbeid. Så langt har det heller ikke vært mulig å få noen støtte fra sametingsflertallets side for å rette opp denne fullstendige mangelen på likeverdige politiske arbeidsvilkår.

Etter mange års arbeid ser det nå ut til at det kan finnes en løsning som bør kunne aksepteres også fra sametingsflertallets side. I Innst. S. nr. 145 (1997-98), har Stortingets kommunalkomite i sine merknader til St. meld. nr. 41 (1996-97) og St. meld. nr. 18 (1997-98) Om norsk samepolitikk, har et flertall fra DNA, Krf, SP og SV, uttalt at de «... er blitt gjort kjent med at de politiske partiene har økte utgifter i forbindelse med samepolitisk arbeid og politikkområde. Dette flertallet ber Regjeringen vurdere økt partistøtte til samepolitisk arbeid i forbindelse med budsjettet for 1999».

Arbeiderpartiets sametingsgruppe vil be om at dette følges opp av sametingsrådet i budsjettkontaktene man har hatt med Regjeringen, eventuelt i forhold til Stortinget, hvis denne flertallsmerknaden av en eller annen grunn ikke blir realisert i statsbudsjettet til høsten.

På bakgrunn av dette tillater vi oss å fremme følgende forslag:

Sametinget ber sametingsrådet arbeide aktivt for at det bevilges øremerkede midler til det samepolitiske arbeidet i de politiske partiene.

Forslag 3, representant Einar Lifjell, NSRs sametingsgruppe

VASSKRAFTUTBYGGING I NORDLAND

Bjellåga - Rana kommune.

NSR vil støtte og følge opp vedtak i :

- Rana kommunestyre i sak 25/99
- Nordland Fylkesting i sak 39 - 40/99
- Uttalelse fra Fylkesmannen i Nordland av 10.05.99
- Uttalelse fra Reindriftsforvaltningen av 29.04.99

Forslaget oversendes Sametingsrådet og samordnes med andre vasskraftutbygginger i Nordland.

II. Innleverte forslag

Møtelederskapets innstilling overfor Sametinget:

Alle innkomne forslag oversendes Sametingsrådet for videre behandling.

III. Votering

Av 38 representanter var 35 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Møtelederskapet forslag ble enstemmig vedtatt.

Sign:

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Egil Olli	
2.	Steinar Pedersen	
3.	Einar Lifjell	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Alle innkomne forslag oversendes Sametingsrådet for videre behandling.

Saken avsluttet 1. juni 1999 kl. 17.10

Sign: *R.R.B.* / *FAE*

Sak 18/99 Reindrifftsavtalen 1999 - 2000

Saken påbegynt 1. juni 1999 kl. 17.10.

I. Dokumenter

- St.prp. nr 54 (1998-99) Om reindrifftsavtalen 1999-2000, om dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt, og om endring av statsbudsjettet for 1999 (sendt ut tidligere)
- Sametingets vedtak i sak 23/98 reindrifftsavtalen 1998/99
- Totalregnskap for reindrifftsneringen, regnskap 1997 og budsjett 1998 (sendt ut tidligere)
- Ressursregnskap for reindrifftsneringen. For reindrifftsåret 1. april 1997 - 31. mars 1998 (sendt ut tidligere)
- Notat av 15.03.99 til Landbruksminister Gjønnes fra Sametingspresidenten
- Brev av 12.04.99 fra leder for Reindrifftslovutvalget Kirsti Strøm Bull ang Reindrifftslovutvalget - budsjettsituasjonen

II. Innleverte forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget er tilfreds med at rammen for årets reindrifftsavtale er økt med 5,0 mill. kroner. Etter en lang periode hvor rammen for avtalen ikke har vært utvidet, finner man økningen nødvendig for at næringen skal ha utviklingsmuligheter og grunnlag til å møte de utfordringer næringen står ovenfor.

Sametinget ser det som prinsipielt viktig å understreke at reindrifften er en meget viktig samisk næring, både sett i en næringsmessig sammenheng og i forhold til den sentrale rollen reindrifften har som kulturbærer for det samiske samfunn. Sametinget viser til målsettingen om en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrifftsnering. Sikring av reindrifftsarealer er en forutsetning for framtidig reindrifft som en viktig kulturbærer med god produktivitet og inntjeningssevne. Sametinget har i Sametingsplanen 1998-2001, kapittel 5.2.2.3 Reindrifft og arealforvaltning, viet dette særlig oppmerksomhet. I arealforvaltningen ligger det betydelige utfordringer i å samordne bestemmelsene i reindrifftsloven og plan- og bygningsloven.

Utviklings- og investeringstiltak

Sametinget er positiv til at bevilgningen til Reindrifftens Utviklingsfond (RUF) har økt fra 29,2 mill kroner i forrige avtale til 32,9 mill kroner for avtalen 1999/2000. Sametinget finner likevel grunn til å vise til at store deler av RUF er bundet opp på forhånd gjennom avtaleforhandlingene. Sametinget har også tidligere ytret at det ville være ønskelig med en drøfting av hvordan dette påvirker øvrige utviklings- og investeringstiltak og de behov som finnes på dette området i reindrifften.

Det er avsatt 5,0 mill. kroner av RUFs midler til forskning og veiledning, som disponeres av Reindrifftens fagråd. Sametinget vil i likhet med tidligere år understreke at forskningsmidlene primært bør rettes mot veiledning og praktisk prosjektrettet forskning knyttet til bedre driftsformer innen næringen. Grunnforskning på rein og reindrifft, bør i sterkere grad overlates til

Sign: RRM / TAE

etablerte forsknings- og undervisningsinstitusjoner finansiert gjennom Norges forskningsråds programmer. Sametinget forutsetter at evalueringen som er foretatt av virksomheten til Reindriften fagråd, sendes Sametinget til høring.

Sametinget er forøvrig tilfreds med at avtalepartene avsatte 2,0 mill kroner også for kommende periode til Samisk utviklingsfond til støtte for kombinasjonsnæringer hvor reindriften inngår som en komponent.

Velferdsordninger i næringen

Sametinget vil fortsatt etterlyse forslaget om å videreføre avløserordningen over reindriftsavtalen. Fortsatt er mange utøvere i den situasjon at de ved f.eks. sykdom og svangerskap i liten grad har økonomisk mulighet til å leie inn hjelp for å ivareta sine forpliktelser. Dette er et punkt som i neste omgang kan medføre unødige usikkerhet og press på utøverne i reindriften.

Kostnadssenkende og direktetilskudd

Sametinget finner det positivt at produksjonstilskuddet pr driftsenhet økes fra 45.000 kroner til 50.000 kroner.

Nytt i årets avtale er at Nordland kommer under samme ordning som Troms når det gjelder produksjonstilskudd. Sametinget går ut fra at dette er en midlertidig ordning forårsaket av de store rovdyrtapene i Nordland. Sametinget forstår at det i en overgangsperiode kan være nødvendig å minske slaktekravet på grunn av rovdyrtap. Sametinget er likevel meget skeptisk til at reindriftsavtalens virkemidler blir tilpasset en situasjon som er oppstått på grunn av feilslått rovviltforvaltning. Sametinget mener derfor at det først og fremst må gjøres noe for å redusere rovviltstammen slik at reindriften produksjon kan gå til menneskeføde. Sametinget forutsetter at ordningen med flatt driftstilskudd vurderes i forhold til tiltak som eventuelt blir satt inn for å minske rovviltproblemene.

Reindriften rettigheter

Årets avtale åpner for at midler fra RUF kan nyttes til økonomisk bistand til sikring av reindriften beiterett. Reindriften rettigheter og beitegrunnlag er stadig utsatt for press. Sametinget er tilfreds med at næringen får mulighet til økonomisk bistand i konfliktsituasjoner for å sikre beiteretten.

Sametinget har forventninger til arbeidet med gjennomgangen av reindriftslovgivningen. En del sider ved dagens lovgivning vil ventelig rettes opp og reindriftsloven vil bli et aktivt virkemiddel som bygger på reindriften kultur, rettigheter og sedvaner. Det er derfor svært viktig at lovutvalget får tilstrekkelig økonomisk ressurser for kunne fullføre sitt arbeid.

Sametinget legger vekt på å følge opp arbeidet med Samerettsutvalgets innstilling om Finnmark og det videre arbeid som vil berøre resten av de tradisjonelle samiske områdene. I den sammenheng står sikring av reindriften rettigheter sentralt. Sametinget er beredt til å ta større ansvar for å bidra til at reindriften får de rammebetingelser næringen behøver for å styrke og utvikle sin rolle i det samiske samfunn. Sametinget har understreket dette i Sametingsplanen kapittel 5.4.4.

Tap som følge av rovvilt/ slakte- og produksjonskrav

Rovviltproblematikken er ikke spesielt behandlet i reindriftsavtalen 1999/2000. Sametinget anser dette som et svært sentralt spørsmål for reindriften. Reindriftnæringens tap som følge

Sign: *RER* / *JAE*

av den økte rovviltbestanden er spesiell i forhold til øvrige næringer. Dette har sammenheng med at tilskuddsordningene, i motsetning til i jordbruket, er basert på kjøttproduksjon. Det er slaktekrav som må oppfylles for at man har krav på tilskudd. Dette kan være vanskelig å oppnå om man har hatt store tap av dyr til rovvilt. Det som er viktig er å forsøke å få til erstatningsordninger som er tilfredsstillende, som dekker det reelle tap og som er tilpasset den enkelte næring. I så måte har reindriftsnæringen hittil kommet dårlig ut i forhold til erstatningsutmålingene, særlig gjelder det i forhold til de økonomiske tap man har som følge av store tap av rein. I tillegg må bestandsreguleringen intensiveres og i den sammenheng vises det til Sametingets vedtak i sak 19/99 Reindrifststyrets årsmelding 1998.

Import av rein/reinkjøtt

I Sametingets behandling av forrige reindriftsavtale viste tinget til at det kan være behov for en viss import av reinkjøtt. Samtidig er den negative siden at den påvirker prisen i det innenlandske markedet, samt at risikoen for smitte av nye sykdommer i næringen øker. I tidligere reindriftsavtaler har regjeringen forpliktet seg til å bruke det tollbaserte importvernet på en måte som sikrer reindriftsnæringen et rimelig vern mot konkurrerende import. Sametinget gav uttrykk for et ønske om en mer målrettet politikk som ivaretar de ulike, og gjerne kryssende hensyn man har ved import av reinkjøtt. På denne bakgrunn ba tinget de ulike aktørene forut for neste års forhandlinger i fellesskap drøfte tiltak og politikk som ivaretar de hensyn som er nødvendig å ta i forbindelse med import.

Sametinget har merket seg at import av reinkjøtt ikke omtales i reindriftsavtalen 1999/2000. Importen av reinkjøtt inneholder flere dimensjoner som må vurderes i forhold til hverandre. Det gjelder den innenlandske produksjon, inntektsnivået for landets egne reindriftsutøvere, markedsandeler for reinkjøtt, slakteristrukturen, arbeidsplasser i næringsfattige områder og muligheter for samarbeid over landegrensene for samer. De ulike kryssende mål og hensyn må vurderes i forhold til hverandre i denne saken.

Sametinget er oppmerksom på at det i forbindelse med import av rein er en rekke uforutsigbare momenter når det gjelder adgangen til import og tollsatser. Videre har man dyrevern- og veterinærhensyn, som er viktige og som kan ha betydning for markedet generelt.

Sametinget ber om at det iverksettes et arbeid som har til formål å gi større forutsigbarhet vedrørende import under hensyntaken til forannevnte forhold. Dette arbeidet bør skje i regi av forhandlingspartene. Sametinget vil understreke at en eventuell import skal skje under tilfredsstillende veterinærmessige forhold.

Tidligpensjonsordning i reindriften

Avtalepartene er blitt enige om å innføre tidligpensjonsordning i reindriften. Reindriftsutøverne kan dermed gå ut av næringen ved 62 år. Ordningen tilsvarer den man har i jordbruket, men med nødvendige tilpasninger til reindriften. Tidligpensjonsordningen skal dekkes over RUF.

Sametinget er positiv til at reindriftsutøvere nå gis anledning til pensjonsordninger fra fylte 62 år, og at også ektefeller kan ha rett til pensjon. Det forventes at ordningen blant annet vil bidra til tidligere generasjonsoverganger i næringen, noe som har betydning for rekrutteringen til reindriften. Sametinget anser at dette også er et viktig ledd i arbeidet med å bedre mulighetene for unge å komme inn i næringen, kontinuiteten vil sikres og man opprettholder en livskraftig næring. Sametinget vil samtidig etterspørre samboeres rettigheter i forbindelse med tidligpensjonsordningen. Det synes naturlig at samboere likestilles med ektefeller også innenfor reindriften.

Sign: RRB / FAT

De spesielle utfordringene for reindriften i deler av Finnmark

Sametinget registrerer at forhandlingspartene er enige i forslag som gir muligheter for å løse situasjonen i «tiltaksdistriktene», punkt 1 i sluttprotokollen.

Det har vært rettet spesielt søkelys på reindriften i visse deler av Finnmark, herunder problemer med reintall og lavbeiter. Dette har fått en sentral plass i årets avtale.

Situasjonen som har oppstått er sammensatt. En side av saken er de natur- og miljømessige hensyn, som selvsagt er sentrale i forhold til det økologiske grunnlaget for reindriften. Dernest har man de samfunnmessige og kulturelle forhold, og det vil være mange utøvere og familier som blir direkte berørt av situasjonen. Sametinget finner grunn til å understreke at alle disse hensyn må ivaretas i det videre arbeidet med reintallstilpassningen.

Avtalen mellom partene baserer seg på at distriktstyrene i tiltaksdistriktene fastsetter en plan for hvordan utslaktingen av simler skal gjennomføres, sluttprotokollen pkt 1. c). I distrikter som tilpasser seg og gjennomfører dette, får alle driftsenheter produksjonstilskudd dersom de har levert 800 kg kjøtt eller mer.

Dersom dette ikke gjennomføres, har partene blitt enige om at utslaktingskrav for den enkelte driftsenhet bli fastsatt av Landbruksdepartementet ved forskrift.

Sametinget mener at følgende forutsetninger må legges til grunn dersom «frivillig» utslakting i «tiltaksdistriktene» ikke blir gjennomført, og utslaktingskrav blir fastsatt i forskrift:

1. øvre reintall pr driftsenhet fastsettes, dvs at man får ned «toppene»
2. hvis ikke det gir tilfredsstillende resultater, så må det foretas en prosentvis reduksjon

Sametinget har tidligere kommet med konkrete forslag til tiltak i tillegg til det partene er blitt enige om gjennom årets reindriftsavtale. Dette er omtalt i sak 23/99 Reindrifstyreets årsmelding 1998. Dette er forslag der oppmerksomheten rettes mot tiltak som kan gjennomføres relativt enkelt og uavhengig av de øvrige prosesser som foregår.

Avslutning

Sametingets har de to siste årene hatt observatørstatus på statens side i reindriftsforhandlingene. Hittil har dette vært en posisjon der Sametinget er tilstede under forberedelsesmøtene rett før forhandlingsmøtene og under forhandlingene. Sametinget mener at det er hensiktsmessig med en gjennomgang av observatørrollen, både med hensyn til ansvar, myndighet og ressursbehov. Mange stiller forventninger til Sametingets deltakelse i de prosessene som pågår. Dersom Sametinget skal kunne medvirke på en tilfredsstillende måte er det også nødvendig å overføre ressurser til Sametinget til dette formål og gi Sametinget mulighet til å delta.

Merknad 1, Egil Olli, APs sametingsgruppe:

Arbeiderpartiets sametingsgruppe ser det som positivt at rammen for årets reindriftsavtale er øker, noe som også er nødvendig. Men vi vil samtidig bemerke at fordelingen av avtalemidler er like viktig som rammen, for dette vil bestemme den fremtidige strukturen i næringen. En uheldig fordelingspolitikk kan medføre at de mindre enhetene blir tapere, og at man ikke oppnår målsetningen om at reintallet tilpasses beitegrunnlaget. Vi mener det er uheldig at taket på 600 rein pr. enhet for å få tilskudd ble forhandlet bort. Det må være et overordnet mål at de som har mest rein pr. enhet, også må redusere mest.

Sign: *R.R.B.* / *TAE*

I utgangspunktet er Arbeiderpartiets sametingsgruppe enig med sametingsrådet i at Sametinget er beredt til å ta større ansvar for reindriften, men vi er usikker på hva sametingsrådet legger i disse formuleringene. Er det sametingsrådserklæringen, sametingsplanen eller er det NSRs leders uttalelse om at Sametinget nå må ta styring av næringen som er sametingsrådets politikk? Vi er alle enige om at med dagens forvaltning av næringen har vi ikke oppnådd de mål som er satt. Derfor er tiden inne for at Sametinget hjelper staten og NRL i styringen for å oppnå de overordna politiske målsettingene.

Tap på grunn av rovvilt er en av de største problemene som reindrifta, sammen med jordbrukere, strir med. Dette er et så stort problem for næringen at i mange områder vil det bare være et tidsspørsmål før man må gi opp. Når opptil femti prosent av produksjonsgrunnlager blir spist av rovdyr er situasjonen meget alvorlig. Det er viktig at man har erstatningsordninger som dekker det reelle tap, men man løser ikke problemet før man får forvaltning av rovdyrene under kontroll. Det er også viktig at reelle tap tas hensyn til når man skal vurdere om slaktekrav er imøtekommet i forbindelse med produksjonstilskudd. I de mest rovdyrutsatte områdene er det nødvendig å kutte slaktekravet. Ikke bare primærprodusenter blir rammet, men også alle de som arbeider i viderefordelingen av disse råvarene. Det vil også ramme den slakteri strukturen vi i dag i Nord-Norge, på grunn av at det ikke finnes råstoff nok til å drive disse.

Det er nødvendig at det forskes på rovdyr tap for å få dokumentert de store tapene.

Import av rein/reinkjøtt.

Norske myndigheter er tilbakeholdne når det gjelder import av landbruksprodukter, dette begrunnes med smittefaren, og at man vil beskytte landets eget produksjon. Når man ser den totale kjøttproduksjonen i landet, så vil økt import av kjøtt medføre negative konsekvenser. Innlandsmarked vil bli presset, og det vil igjen påvirke prisen på markedet.

Men når det gjelder import av reinkjøtt må denne vurderes i forhold til hvor stor andel av reinkjøttet er på den norske kjøttmarked, og om den innenlandske produksjonen er stor nok til dekke den. Det vil også være av avgjørende betydning hvorvidt import vil være med å sikre økonomien for produsentene.

I dag er reinkjøttets andel under en prosent av den totale kjøtt mengde som er på markedet i Norge. Med så liten andel i den totale mengden, så vil det være uheldig om denne andelen ytterligere blir svekket. For tapt andeler i et overfylt markedet vil være vanskelig å ta tilbake på et senere tidspunkt, når man igjen vil få oppgang i landets eget produksjon av reinkjøttet.

Med så liten andel av reinkjøtt i markedet, vil det ikke være markedsproblemer i forhold til at det er for mye reinkjøtt. Det vil være større konsekvenser hvis man ikke har kjøtt nok til å pleie dagens markedet, da det er mer enn nok kjøtt på markedet i Norge til å overta eventuelle reinkjøttandeler hvis de ikke klarer å dekke dem selv.

Ressursregnskapet for reindriftsnæringen viser at man hatt en betydelig nedgang på slakterei de siste årene. Hvis den negative tendensen ytterligere skulle forverre seg, kan faren være at man ikke klarer å beholde den beskjedne andelen som reinkjøtt har på den innenlandske markedet.

Hvis slakteriene ikke har tilfredsstillende råstofftilgang, vil dette kunne medføre store slaktekostnader pr. kg slakt, som igjen vil gjøre at prisen til reieneierne blir lavere.

I perioder med lite norskprodusert reinkjøtt vil import styrke næringen både økonomisk og markedsmessig, med hensyn til at:

Sign: RRB FAT

1. Reinkjøtt ikke skal miste sin beskjedne andel i det innenlandske markedet.
2. Det skal ikke være nødvendig å endre strukturen på slakteriene i påvente av økt produksjon av reinkjøtt.
3. Utbetalingsprisen til reineiere styrkes

Konklusjon:

Reinkjøtt må særbehandles i henhold til tollsatser i tider der det er behov for å impotere for å opprettholde reinkjøttets plass i markedet. Vi mener dette vil stabilisere reinkjøttets plass på den innenlandske markedet, noe som igjen vil styrke næringen på lengre sikt.

Merknad 2, Margreta P. Kristiansen, APs sametingsgruppe:

Tidligpensjonsordning i reindrifta:

Den siste del hvor det står «Sametinget vil samtidig etterspørre samboers rettigheter i forbindelse med tidligpensjonsordningen. Det synes naturlig at samboere likestilles med ektefeller. Også innefor reindrifta».

Detter går ut.

Forslag 1, Per A. Bæhr, Frie gruppa

s. 4 i Sametingsrådets innstilling

Avtalen mellom partene baserer seg på at distriktstyrene fastsetter en plan for hvordan utslaktingen av simler skal gjennomføres, sluttprotokoll pkt. 1 c) (*tillegg 1 a*) men Sametinget forutsetter at vektene er sikre og offentlig godkjent.

På slutten av samme avsnitt kommer følgende avsnitt som tillegg:

Sametinget mener at utjevning av inntekta må skje på bakgrunn av produksjonen.

Sametinget mener at følgende forutsetninger må legges til grunn dersom «frivillig» utslakting i «tiltaksdistriktene» ikke blir gjennomført, og utslaktingskrav blir fastsatt i forskrift:

1. forutsetning strykes og blir å lyde som følger:

hvis det blir nødvendig å redusere reintallet, må det foretas prosentvis reduksjon

Tillegg før «avslutning»:

Sametinget vil ta en nærmere vurdering av kulturdelen i en bærekraftig reindrift. Dagens reindriftslov og reindriftsforhandlinger generelt, har lagt lite vekt på å bevare den tradisjonelle samiske reindriften.

I 1978, som følge av den nye reindriftsloven, kom begrepet driftsenhet inn i reindriften. Dette førte til strengere regulering i næringen, og har dessverre ført til at den tradisjonelle reindriftskulturen er i ferd med å forsvinne. Reindriftnæringen blir mer og mer sammenlignet med og utviklet i retning av jordbruket. Denne modellutformingen vil til slutt, dersom det får fortsette, utsette hele den tradisjonelle samiske reindriftskulturen. Tildeling av driftsenheter i 1978-79 var tildels tilfeldig, og i ettertid ble det umulig å få tildelt egen driftsenhet. Dette gikk

Sign: REB / TTC

spesielt ut over kvinner, ungdom og andre som ikke var klar over konsekvensene av å ikke eie egen driftsenhet.

På bakgrunn av at Sametinget nå har valgt en reindriftskomite som skal se på forhold i Reindriftsloven knyttet til etablering og utøvelse av reindrift, herunder kvinner, barn, svigerbarns og verdeordningens stilling i forhold til driftsenhetsinnehaver, selve begrepet driftsenhet, øvre reintall pr. driftsenhet og regulering av driftsenhetsinnehavere som mottar alderspensjon. Sametinget ber om at denne prosessen med øvre reintall stanses inntil Reindriftskomiteen og Landbruksdepartementets lovkommissjon har avgitt sin uttalelse.

Forslag 2, Nils Henrik Måsø, SPs sametingsgruppe

Tillegg: Ny 3. setning under kapittel «Reindriftens rettigheter»

«Sametinget er spesielt urolig over forsvarets stadige utvidelser av skytefelt i reinbeiteområder, jfr. Mauken/Blåtind og Halkavarre.»

Følgende forslag fra Samtingsrådet strykes:

«Sametinget mener at følgende forutsetninger må legges til grunn dersom «frivillig» utslakting i «tiltaksdistriktene» ikke blir gjennomført, og utslaktingskrav blir fastsatt i forskrift:

1. øvre reintall pr. driftsenhet fastsettes, dvs at man får ned «toppene»
2. hvis ikke det gir tilfredsstillende resultater, så må det foretas en prosentvis reduksjon.»

Overnevnte avsnitt erstattes med følgende:

«Sametinget mener at det er viktig å fortsette arbeidet med å legge forholdene til rette for en bærekraftig bruk av beiteressursene. Dette kan oppnås ved å

1. sikre god kommunikasjon mellom reindriftsaktører, kommuner og andre brukerinteresser i arealforvaltning
2. utvikle en funksjonell distriktinndeling og driftsplaner for reindriften
3. redusere reindriftens bruk av sperregjerder og barmarkskjøretøyer
4. fastsette maksimumstall for rein og antall driftsenheter, innen hvert reinbeitedistrikt, tilpasset vinterbeitegrunnet.»

Forslag 3, John Henrik Eira, NSRs sametingsgruppe

Tillegg: som blir nytt 4. avsnitt

Sametinget er fortsatt av den oppfatning at det tollbaserte importvernet, innenfor de rammer som Norges forpliktelser i henhold GATT/WTO-avtalen setter, skal praktiseres på en måte som sikrer reindriftsnæringen et rimelig vern mot konkurrerende import.

III. Votering

Av 38 representanter ble 37 til stede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 2, første avsnitt ble enstemmig vedtatt
2. Resten av forslag 2 falt mot to stemmer.

Sign: REB FAT

3. Forslag 1, første avsnitt, ble enstemmig vedtatt.
4. Forslag 1, med tekst «*hvis det blir nødvendig å redusere reintallet, må det foretas prosentvis reduksjon*» falt mot tre stemmer.
5. Resten av forslag 1 ble enstemmig oversendt Sametingsrådet.
6. Forslag 3 ble enstemmig vedtatt
7. Sametingsrådets innstilling, unntatt vedtatte endringer, ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Ing-Lill Pavall, saksordfører	
2.	Nils Henrik Måsø	
3.	Per A. Bæhr	Sven-Roald Nystø Per A. Bæhr,
4.	Egil Olli Roger Pedersen (forretningsorden) Ing-Lill Pavall (forretningsorden)	
5.	John Henrik Eira	
6.	Einar Lifjell	
7.	Jarle Jonassen	
8.	Per A. Bæhr	
9.	John Henrik Eira	
10.	Egil Olli	
11.	Ing-Lill Pavall John Henrik Eira (forretningsorden)	
12.	John Henrik Eira Per A. Bæhr (til avstemmingen)	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametinget er tilfreds med at rammen for årets reindriftsavtale er økt med 5,0 mill. kroner. Etter en lang periode hvor rammen for avtalen ikke har vært utvidet, finner man økningen nødvendig for at næringen skal ha utviklingsmuligheter og grunnlag til å møte de utfordringer næringen står ovenfor.

Sametinget ser det som prinsipielt viktig å understreke at reindriften er en meget viktig samisk næring, både sett i en næringsmessig sammenheng og i forhold til den sentrale rollen reindriften har som kulturbærer for det samiske samfunn. Sametinget viser til målsettingen om en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindriftnæring. Sikring av reindriftsarealer er en forutsetning for framtidig reindrift som en viktig kulturbærer med god produktivitet og inntjeningssevne. Sametinget har i Sametingsplanen 1998-2001, kapittel 5.2.2.3 Reindrift og arealforvaltning, viet dette særlig oppmerksomhet. I arealforvaltningen ligger det betydelige utfordringer i å samordne bestemmelsene i reindriftsloven og plan- og bygningsloven.

Sign: *PER* , *JAE*

Utviklings- og investeringstiltak

Sametinget er positiv til at bevilgningen til Reindriftens Utviklingsfond (RUF) har økt fra 29,2 mill kroner i forrige avtale til 32,9 mill kroner for avtalen 1999/2000. Sametinget finner likevel grunn til å vise til at store deler av RUF er bundet opp på forhånd gjennom avtaleforhandlingene. Sametinget har også tidligere ytret at det ville være ønskelig med en drøfting av hvordan dette påvirker øvrige utviklings- og investeringstiltak og de behov som finnes på dette området i reindriften.

Det er avsatt 5,0 mill. kroner av RUFs midler til forskning og veiledning, som disponeres av Reindriftens fagråd. Sametinget vil i likhet med tidligere år understreke at forskningsmidlene primært bør rettes mot veiledning og praktisk prosjektrettet forskning knyttet til bedre driftsformer innen næringen. Grunnforskning på rein og reindrift, bør i sterkere grad overlates til etablerte forsknings- og undervisningsinstitusjoner finansiert gjennom Norges forskningsråds programmer. Sametinget forutsetter at evalueringen som er foretatt av virksomheten til Reindriftens fagråd, sendes Sametinget til høring.

Sametinget er forøvrig tilfreds med at avtalepartene avsatte 2,0 mill kroner også for kommende periode til Samisk utviklingsfond til støtte for kombinasjonsnæringer hvor reindriften inngår som en komponent.

Velferdsordninger i næringen

Sametinget vil fortsatt etterlyse forslaget om å videreføre avløserordningen over reindriftsavtalen. Fortsatt er mange utøvere i den situasjon at de ved f.eks. sykdom og svangerskap i liten grad har økonomisk mulighet til å leie inn hjelp for å ivareta sine forpliktelser. Dette er et punkt som i neste omgang kan medføre unødig usikkerhet og press på utøverne i reindriften.

Kostnadssenkende og direktetilskudd

Sametinget finner det positivt at produksjonstilskuddet pr driftsenhet økes fra 45.000 kroner til 50.000 kroner.

Nytt i årets avtale er at Nordland kommer under samme ordning som Troms når det gjelder produksjonstilskudd. Sametinget går ut fra at dette er en midlertidig ordning forårsaket av de store rovdyrtapene i Nordland. Sametinget forstår at det i en overgangsperiode kan være nødvendig å minske slaktekravet på grunn av rovdyrtap. Sametinget er likevel meget skeptisk til at reindriftsavtalens virkemidler blir tilpasset en situasjon som er oppstått på grunn av feilslått rovviltforvaltning. Sametinget mener derfor at det først og fremst må gjøres noe for å redusere rovviltstammen slik at reindriften produksjon kan gå til menneskeføde. Sametinget forutsetter at ordningen med flatt driftstilskudd vurderes i forhold til tiltak som eventuelt blir satt inn for å minske rovviltproblemene.

Reindriftenes rettigheter

Årets avtale åpner for at midler fra RUF kan nyttes til økonomisk bistand til sikring av reindriftenes beiterett. Reindriftenes rettigheter og beitegrunnlag er stadig utsatt for press. Sametinget er spesielt urolig over forsvarets stadige utvidelser av skytefelt i reinbeiteområder, jfr. Mauken/Blåtind og Halkavarre. Sametinget er tilfreds med at næringen får mulighet til økonomisk bistand i konfliktsituasjoner for å sikre beiteretten.

Sametinget har forventninger til arbeidet med gjennomgangen av reindriftslovgivningen. En del sider ved dagens lovgivning vil ventelig rettes opp og reindriftsloven vil bli et aktivt

Sign: RRB / TMC

virkemiddel som bygger på reindriftens kultur, rettigheter og sedvaner. Det er derfor svært viktig at lovutvalget får tilstrekkelig økonomisk ressurser for kunne fullføre sitt arbeid.

Sametinget legger vekt på å følge opp arbeidet med Samerettsutvalgets innstilling om Finnmark og det videre arbeid som vil berøre resten av de tradisjonelle samiske områdene. I den sammenheng står sikring av reindriftens rettigheter sentralt. Sametinget er beredt til å ta større ansvar for å bidra til at reindriften får de rammebetingelser næringen behøver for å styrke og utvikle sin rolle i det samiske samfunn. Sametinget har understreket dette i Sametingsplanen kapittel 5.4.4.

Tap som følge av rovvilt/ slakte- og produksjonskrav

Rovviltproblematikken er ikke spesielt behandlet i reindrifftsavtalen 1999/2000. Sametinget anser dette som et svært sentralt spørsmål for reindriften. Reindriffts næringens tap som følge av den økte rovviltbestanden er spesiell i forhold til øvrige næringer. Dette har sammenheng med at tilskuddsordningene, imotsetning til i jordbruket, er basert på kjøttproduksjon. Det er slaktekrav som må oppfylles for at man har krav på tilskudd. Dette kan være vanskelig å oppnå om man har hatt store tap av dyr til rovvilt. Det som er viktig er å forsøke å få til erstatningsordninger som er tilfredsstillende, som dekker det reelle tap og som er tilpasset den enkelte næring. I så måte har reindriffts næringen hittil kommet dårlig ut i forhold til erstatningsutmålingene, særlig gjelder det i forhold til de økonomiske tap man har som følge av store tap av rein. I tillegg må bestandsreguleringen intensiveres og i den sammenheng vises det til Sametingets vedtak i sak 19/99 Reindrifftsstyrets årsmelding 1998.

Import av rein/reinkjøtt

I Sametingets behandling av forrige reindrifftsavtale viste tinget til at det kan være behov for en viss import av reinkjøtt. Samtidig er den negative siden at den påvirker prisen i det innenlandske markedet, samt at risikoen for smitte av nye sykdommer i næringen øker. I tidligere reindrifftsavtaler har regjeringen forpliktet seg til å bruke det tollbaserte importvernet på en måte som sikrer reindriffts næringen et rimelig vern mot konkurrerende import. Sametinget gav uttrykk for et ønske om en mer målrettet politikk som ivaretar de ulike, og gjerne kryssende hensyn man har ved import av reinkjøtt. På denne bakgrunn ba tinget de ulike aktørene forut for neste års forhandlinger i fellesskap drøfte tiltak og politikk som ivaretar de hensyn som er nødvendig å ta i forbindelse med import.

Sametinget har merket seg at import av reinkjøtt ikke omtales i reindrifftsavtalen 1999/2000. Importen av reinkjøtt inneholder flere dimensjoner som må vurderes i forhold til hverandre. Det gjelder den innenlandske produksjon, inntektsnivået for landets egne reindrifftsutøvere, markedsandeler for reinkjøtt, slakterstrukturen, arbeidsplasser i næringsfattige områder og muligheter for samarbeid over landegrensene for samer. De ulike kryssende mål og hensyn må vurderes i forhold til hverandre i denne saken.

Sametinget er oppmerksom på at det i forbindelse med import av rein er en rekke uforutsigbare momenter når det gjelder adgangen til import og tollsatser. Videre har man dyrevern- og veterinærhensyn, som er viktige og som kan ha betydning for markedet generelt.

Sametinget er fortsatt av den oppfatning at det tollbaserte importvernet, innenfor de rammer som Norges forpliktelser i henhold GATT/WTO-avtalen setter, skal praktiseres på en måte som sikrer reindriffts næringen et rimelig vern mot konkurrerende import.

Sametinget ber om at det iverksettes et arbeid som har til formål å gi større forutsigbarhet vedrørende import under hensyntaken til forannevnte forhold. Dette arbeidet bør skje i regi av

Sign: RRB / IAE

forhandlingspartene. Sametinget vil understreke at en eventuell import skal skje under tilfredsstillende veterinærmessige forhold.

Tidligpensjonsordning i reindriften

Avtalepartene er blitt enige om å innføre tidligpensjonsordning i reindriften. Reindriftsutøverne kan dermed gå ut av næringen ved 62 år. Ordningen tilsvarer den man har i jordbruket, men med nødvendige tilpasninger til reindriften. Tidligpensjonsordningen skal dekkes over RUF.

Sametinget er positiv til at reindriftsutøvere nå gis anledning til pensjonsordninger fra fylte 62 år, og at også ektefeller kan ha rett til pensjon. Det forventes at ordningen blant annet vil bidra til tidligere generasjonsoverganger i næringen, noe som har betydning for rekrutteringen til reindriften. Sametinget anser at dette også er et viktig ledd i arbeidet med å bedre mulighetene for unge å komme inn i næringen, kontinuiteten vil sikres og man opprettholder en livskraftig næring. Sametinget vil samtidig etterspørre samboeres rettigheter i forbindelse med tidligpensjonsordningen. Det synes naturlig at samboere likestilles med ektefeller også innenfor reindriften.

De spesielle utfordringene for reindriften i deler av Finnmark

Sametinget registrerer at forhandlingspartene er enige i forslag som gir muligheter for å løse situasjonen i «tiltaksdistriktene», punkt 1 i sluttprotokollen.

Det har vært rettet spesielt søkelys på reindriften i visse deler av Finnmark, herunder problemer med reintall og lavbeiter. Dette har fått en sentral plass i årets avtale.

Situasjonen som har oppstått er sammensatt. En side av saken er de natur- og miljømessige hensyn, som selvsagt er sentrale i forhold til det økologiske grunnlaget for reindriften. Dernest har man de samfunnsmessige og kulturelle forhold, og det vil være mange utøvere og familier som blir direkte berørt av situasjonen. Sametinget finner grunn til å understreke at alle disse hensyn må ivaretas i det videre arbeidet med reintallstilpassningen.

Avtalen mellom partene baserer seg på at distriktstyrene i tiltaksdistriktene fastsetter en plan for hvordan utslaktingen av simler skal gjennomføres, sluttprotokollen pkt 1. c) og 1a), men Sametinget forutsetter at vektene er sikre og offentlig godkjente. I distrikter som tilpasser seg og gjennomfører dette, får alle driftsenheter produksjonstilskudd dersom de har levert 800 kg kjøtt eller mer.

Dersom dette ikke gjennomføres, har partene blitt enige om at utslaktingskrav for den enkelte driftsenhet bli fastsatt av Landbruksdepartementet ved forskrift.

Sametinget mener at følgende forutsetninger må legges til grunn dersom «frivillig» utslakting i «tiltaksdistriktene» ikke blir gjennomført, og utslaktingskrav blir fastsatt i forskrift:

1. øvre reintall pr driftsenhet fastsettes, dvs at man får ned «toppene»
2. hvis ikke det gir tilfredsstillende resultater, så må det foretas en prosentvis reduksjon

Sametinget har tidligere kommet med konkrete forslag til tiltak i tillegg til det partene er blitt enige om gjennom årets reindriftsavtale. Dette er omtalt i sak 23/99 Reindriftsstyrets årsmelding 1998. Dette er forslag der oppmerksomheten rettes mot tiltak som kan gjennomføres relativt enkelt og uavhengig av de øvrige prosesser som foregår.

Sign: RPB , FAT

Avslutning

Sametingets har de to siste årene hatt observatørstaus på statens side i reindriftsforhandlingene. Hittil har dette vært en posisjon der Sametinget er tilstede under forberedelsemøtene rett før forhandlingsmøtene og under forhandlingene. Sametinget mener at det er hensiktsmessig med en gjennomgang av observatørrollen, både med hensyn til ansvar, myndighet og ressursbehov. Mange stiller forventninger til Sametingets deltakelse i de prosessene som pågår. Dersom Sametinget skal kunne medvirke på en tilfredsstillende måte er det også nødvendig å overføre ressurser til Sametinget til dette formål og gi Sametinget mulighet til å delta.

Saken avsluttet 1. juni 1999 kl. 19.00

Sign: RRB | FAE

Sak 19/99 Organisering av Sametingets arbeid med utdanningsaker

Saken påbegynt 2. juni 1999 kl. 09.15.

I. Dokumenter

- Utredningen «Organisering av Sametingets arbeid med språk- og opplæringsaker», datert 15. juni 1998 (sendt tidligere)
- Høringsuttalelser fra:
 - Samisk språkråd gjennom følgeskriv datert 28.09.98
 - Samisk utdanningsråd - møteprotokoll fra møte 15.09.98
 - Tillitsvalgt for Skolenes landsforbund ved Samisk utdanningsråd, datert 25.09.98.
 - Samfunnsviternes fagforening, datert 26.09.98.
 - AF Sametinget, datert 14.09.98.
 - Sámeigiela lávdegoddi, Suoma Sámediggi, datert 07.12.98.
- Kunngjøring av ny sak fra NSR i Sametingets plenumsmøte i september 1998 - «Sametingets arbeid med utdannings- og språksaker»
- Overføring av sekretariatet i Samisk utdanningsråd til Sametinget - innspill til kontakt-gruppa - notat fra Sametinget til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, datert 12.04.99.

II. Innleverte forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget finner det positivt at oppgaver og myndighet innen samisk opplæringssektor overføres til Sametinget. Tinget viser til sitt tidligere vedtak om myndighetsoverføring på denne sektor bl.a. gjennom høringsuttalelse i forbindelse med St.meld. nr 41 (1996-97) St. meld. nr. 18 (1997-98), og tar til etterretning den overføring av oppgaver som vil skje som en følge av Stortingets behandling av disse meldingene og de konsekvenser som iverksetting av ny opplæringslov medfører. Likevel vil tinget vise til at også andre oppgaver kan ligge til rette for å overføres til Sametinget slik arbeidsgruppen påpeker i utredningen *Organisering av Sametingets arbeid med språk- og opplæringsaker*.

Sametinget forutsetter at overføring av myndighet og oppgaver medfører at det følger med både økonomiske og personellmessige ressurser slik at Sametinget kan skjøtte sin oppgave på en fullgod måte. Det er nedsatt en administrativt sammensatt gruppe bestående av representanter fra departementet, Samisk utdanningsråd og Sametinget, som skal vurdere det praktiske innholdet og gjennomføringen i oppgaveoverføringen til Sametinget. Samtidig gjøres nødvendige beregninger med hensyn økonomiske og personellmessige ressurser som bør følge med til Sametinget ved overføringen.

Dersom de praktiske og økonomiske sider kan tilrettelegges på en tilfredsstillende måte, synes det å ligge til rette for overføring av oppgavene til Sametinget med virkning fra 1. januar 2000.

Sametinget viser til at administrasjonen til Samisk språkråd og sekretariatet til Samisk utdanningsråd i dag er lokalisert i hver sin bygning i Guovdageaidnu. Når Samisk utdanningsråds sekretariat legges inn under Sametingets myndighet, foretas en

Sign: RRB , JAE

samløkalisering av dette sekretariatet med språkrådets administrasjon. Dette vil være den løsning som gir en best mulig utnyttelse av de ressurser som foreligger.

Samelovens språkregler forutsetter at det skal være et Samisk språkråd, og Sametinget er enig i at et faglig råd på språksektoren opprettholdes. Stortinget forutsetter at Samisk utdanningsråd legges ned som et statlig råd for departementet ved overføring av oppgaver til Sametinget på denne sektor. Sametinget ser det ikke som hensiktsmessig å videreføre rådet i denne omgang, men vil rette en stor takk til alle som siden etableringen har gjort en verdifull oppgave som medlem i Samisk utdanningsråd.

Merknad 1, Magnhild Mathisen, APs sametingsgruppe:

Arbeiderpartiets sametingsgruppe støtter sametingsrådets prinsipper om samlokalisering av sekretariatene for Samisk utdanningsråd og Samisk språkråd.

Det er viktig at de økonomiske ressursene som er øremerket utdanning blir brukt til dette formålet.

Samiske tema og perspektiv må også få sin plass innenfor kulturskoletilbudet, som forøvrig er lovpålagt i dag.

Merknad 2: NSRs sametingsgruppe v/ Asbjørg Skåden

Sterkt prioriterte arbeidsoppgaver må bl.a. være en utredning omkring situasjonen for / ved opplæring utenfor Samisk læreplans virkefelt (- forvaltningsområdet for samisk språk.). Strakstiltak må bl.a. være å rydde av veien hindringer som blokkerer for opplæring på samisk i utenfor forvaltningsområdet.

Merknad 3: SVFs sametingsgruppe v/ Roger Pedersen

SVF er stort sett enig med rådets innstilling.

SVF mener at tiden ikke er moden for å legge ned Samisk utdanningsråd. Vi ønsker at dette rådet skal videreføres etter at Sametinget får overført disse oppgavene fra departementet.

Forslag 1, representant Roger Pedersen, SVFs sametingsgruppe

SVF's sametingsgruppe fremmer følgende forslag:

Siste setning i rådets innstilling strykes.

Ny siste setning:

Sametinget vil videreføre Samisk utdanningsråd og vil oppnevne nye medlemmer fra 01.01.2000.

Forslag 2, representant Amund Eriksen, Fri gruppe

Endringsforslag: Rådets innstilling

Nest siste setning i 4. avsnitt strykes, og erstattes med: «Når Samisk utdanningsråd er kommet til rette i Sametingssystemet foretas en samlokalisering av Utdanningsrådets og Språkrådets sekretariater.

III. Votering

Av 37 representanter var 37 tilstede.

Sign: RPB / FAT

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 2 ble vedtatt mot 11 stemmer.
2. Forslag 1 ble forkastet mot to stemmer.
3. Sametingsrådets innstilling, unntatt vedtatte endringer, ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Ragnhild L. Nystad, saksordfører	
2.	Magnhild Mathisen	
3.	Roger Pedersen	
4.	Asbjørg Skåden	
5.	Nils O. Nilsen	
6.	Nils Henrik Måsø	Magnhild Mathisen
7.	Amund Eriksen	Magnhild Mathisen Amund Eriksen
8.	Egil Olli	
9.	Asbjørg Skåden	
10.	Sven-Roald Nystø	
11.	Roger Pedersen	Sven-Roald Nystø
12.	Klemet Erland Hætta	
13.	Magnhild Mathisen	Klemet Erland Hætta Magnhild Mathisen
14.	Isak M. O. Hætta	
15.	Nils Henrik Måsø	
16.	Roger Pedersen	
17.	Ragnhild L. Nystad	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametinget finner det positivt at oppgaver og myndighet innen samisk opplæringssektor overføres til Sametinget. Tinget viser til sitt tidligere vedtak om myndighetsoverføring på denne sektor bl.a. gjennom høringsuttalelse i forbindelse med St.meld. nr 41 (1996-97) St. meld. nr. 18 (1997-98), og tar til etterretning den overføring av oppgaver som vil skje som en følge av Stortingets behandling av disse meldingene og de konsekvenser som iverksetting av ny opplæringslov medfører. Likevel vil tinget vise til at også andre oppgaver kan ligge til rette for å overføres til Sametinget slik arbeidsgruppen påpeker i utredningen *Organisering av Sametingets arbeid med språk- og opplærings saker*.

Sametinget forutsetter at overføring av myndighet og oppgaver medfører at det følger med både økonomiske og personellmessige ressurser slik at Sametinget kan skjøtte sin oppgave på en fullgod måte. Det er nedsatt en administrativt sammensatt gruppe bestående av representanter fra departementet, Samisk utdanningsråd og Sametinget, som skal vurdere det praktiske innholdet og gjennomføringen i oppgaveoverføringen til Sametinget. Samtidig

Sign: REP , TAE

gjøres nødvendige beregninger med hensyn økonomiske og personellmessige ressurser som bør følge med til Sametinget ved overføringen.

Dersom de praktiske og økonomiske sider kan tilrettelegges på en tilfredsstillende måte, synes det å ligge til rette for overføring av oppgavene til Sametinget med virkning fra 1. januar 2000.

Sametinget viser til at administrasjonen til Samisk språkråd og sekretariatet til Samisk utdanningsråd i dag er lokalisert i hver sin bygning i Guovdageaidnu. Når Samisk Utdanningsråd er kommet til rette i sametingssystemet, foretas en samlokalisering av utdanningsrådets og språkrådets sekretariater. Dette vil være den løsning som gir en best mulig utnyttelse av de ressurser som foreligger.

Samelovens språkregler forutsetter at det skal være et Samisk språkråd, og Sametinget er enig i at et faglig råd på språksektoren opprettholdes. Stortinget forutsetter at Samisk utdanningsråd legges ned som et statlig råd for departementet ved overføring av oppgaver til Sametinget på denne sektor. Sametinget ser det ikke som hensiktsmessig å videreføre rådet i denne omgang, men vil rette en stor takk til alle som siden etableringen har gjort en verdifull oppgave som medlem i Samisk utdanningsråd.

Saken avsluttet 2. juni 1999 kl. 11.25.

Sign: *RRB* *FAE*

Sak 20/99 NOU 1999:9 Til laks åt alla kan ingen gjera - Høring

Saken påbegynt 2. juni 1999 kl. 11.25.

I. Dokumenter

- Sametingets forslag til medlemmer i *Utvalg for utredning av strategier og tiltak for bærekraftig forvaltning av de ville laksebestandene*, av 13.06.1997
- Miljøverndepartementets orientering om oppnevning av *Utvalg for utredning av strategier og tiltak for bærekraftig forvaltning av de ville laksebestandene*, av 24.07.1997
- NOU 1999:9 *Til laks åt alle kan ingen gjera?*
- Norsk sammendrag av sparrow-dommen fra Canadisk Høyesterett.
- Høringsbrev av 25.03.99 fra Direktoratet for Naturforvaltning, Trondheim

II. Innleverte forslag

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget ser svært positivt på det arbeidet og de prosessene som Miljøverndepartementet ved Villaks-utvalget, har satt igang for å bevare villaks-bestandene i Norge. Sametinget ser dette arbeidet som svært viktig siden laksefiske i enkelte områder spiller en avgjørende rolle for opprettholdelse av samisk bosetning. Dette gjelder både sjø og elvefiske. Villaks-utvalget har gjennom sitt arbeid gitt et meget viktig bidrag til både å forstå, klarlegge og gi innblikk i en del fremtidige utfordringer når det gjelder den kompleksitet som omkranser laksens biologi og forvaltning.

Sametinget er enig med Villaks-utvalget i at det straks må settes i gang forskningstiltak som gir nødvendig grunnlag for en økt kunnskapsbasert forvaltning av laksebestandene. Særlig viktig er det at kunnskapsmengden angående laksens utvandring-, oppvekst- og gytevandring i sjøen økes. I tillegg må det avklares hvilken innvirkning stor/liten lodde-, sild- og silbestand (tobis) har for laksens vekst og overlevelsessevne i sjøen.

Sametinget er tilfreds med at Villaks-utvalget har brukt mye tid på diskusjon omkring emnet spredning av sykdommer og parasitter fra oppdrettsvirksomheten til villaksen. Fra et samisk ståsted vil det være en katastrofe om flere av vassdragene i samiske områder skulle bli infisert med farlige fiske sykdommer eller parasitter. Når det gjelder genetisk innblanding mellom villaks og rømt oppdrettslaks vet vi i dag lite om hvilke langtidsinnvirkninger dette vil få for de vassdragene som er utsatt for problemstillingen. Sametinget støtter Villaks-utvalget i at «føre var» prinsippet må benyttes når det gjelder å bevare laksebestandene, selv om man ikke har full innsikt i årsakssammenhengene.

Ut fra en slik argumentasjon går også Sametinget inn for at kravene som stilles for å forhindre rømming av laks fra oppdrettsanlegg må skjerpes vesentlig. Likeledes må ansvaret som påligger oppdretter om gjenfangst av rømt laks (gjenfangstplikten) ikke opphøre så lenge laksen kan lokaliseres som rømt oppdrettslaks. Det må tillegges oppdrettsnæringen å utvikle en type merking som gjør at man kan spore hvilket anlegg den rømte oppdrettslaks kommer fra. Merkingen må utformes slik at «springen» lar seg gjennomføre uavhengig av hvor lang tid det har gått siden rømmingen skjedde.

Sign: REP / FAE

For å sikre overlevelse og vekst for villaksbestandene støtter Sametinget utvalgets forslag om å skjerme noen fjordsystemer og andre områder mot oppdrett eller andre aktiviteter, som kan skade eller hindre villaksens vekst og eksistens. Sametinget kan ikke se at forslaget om «oppdrettsfrie soner» for laks har den alvorlige næringsmessige virkninger som enkelte hevder. Dette fordi at det i disse områdene lar seg gjøre å drive oppdrett på andre fiskearter og organismer. Det tenkes her på bl.a. arter som kveite, pigvar, steinbit, torsk, krabbe, kråkeboller, o.l. Nyere forskning har gjort det mulig å drive oppdrett på alle disse artene, som i mange tilfeller også gir bedre lønnsomhet enn lakseoppdrett gir.

Sametinget er uenig i den måten Villaks-utvalget verdsetter tradisjonelt samisk laksefiske på i sin økonomiske verdsetting og diskusjon. Dette kommer klart til synet når det gjelder sammenligning mellom dagens sportsfiske og tradisjonelt sjø og elvefiske (NOU 1999:9 s. 53-57). Sametinget kan ikke på noen måter se at viktige elementer som har betydning for samisk bosetting og kultur er tilstrekkelig vektlagt. Sametinget er derfor skeptisk til at utvalget benytter en bedriftsøkonomisk modell for å beskrive den samfunnsøkonomisk betydning dagens laksefiske representerer.

Sametinget har videre merket seg at Villaks-utvalget ikke har vist vilje til å benytte tidligere innsamlet materiale som omhandler samenes utnyttelse av laksebestanden. I denne sammenheng ville det vært naturlig å benytte kjente kilder og egne ekspert- eller arbeidsgrupper, som kunne beskrive samisk laksefiske og næringens husholdsmessige og økonomiske betydning for bevaring og utvikling av samisk kultur. Når dette mangler, er laksefiskets betydning for det samiske samfunn ikke godt nok synliggjort.

Når det gjelder urfolksperspektivet i forhold til gjennomføring av det nødvendige reguleringsiltak viser Villaks-utvalget til hva som har skjedd i bl.a. Canada. I denne sammenheng hadde det vært naturlig å nevne hvordan Canadisk Høyesterett ved Sparrow-Dommen¹, behandlet urfolks rett til å nyttig gjøre seg sine nærressurser. For å ivareta urfolksperspektivet gjorde Canadisk Høyesterett følgende prioritering over hva som er viktig å bevare ved regulering:

1. Bevaring av fiskeressursene
2. Indiansk fiske
3. Ikke-indiansk kommersielt fiske
4. Ikke-indiansk sportsfiske

For tiden arbeides det med kartlegging av samisk rettsoppfatning og sedvanerettsutvikling når det gjelder utnyttelse av kystnære ressurser. Dette arbeidet skal være ferdig i slutten av 1999 og vil være med på å legge viktige premisser for fremtidig forvaltning av alle kystnære ressurser i samiske områder. Vill-laksutvalget har ikke kommet inn på sammenhengen mellom samiske rettighetsspørsmål og de tiltak utvalget har vurdert. Dette innebærer at samiske rettigheter og urfolksdimensjonen i forhold til fremtidig forvaltning på dette området først kan tas opp i sin fulle bredde når sedvaneprojektet er fullført.

Sametinget er kritisk til hvordan dagens forvaltning gjennomfører fragmenterte reguleringer innen sjølaksefiske, uten en overordnet og samlet målsetning. Disse reguleringsmekanismene innen laksefiske har over lang tid rammet samiske interesser svært hardt, og ført til at viktige samiske fiskerettigheter er fjernet. Dette gjelder både innen redskapsbruk, fisketider og

¹ Canadisk Høyesterett dom i saken mot et av medlemmene (Roald Edward Sparrow) av Musquem-stammen i British Columbia, Canada. av 31. mai 1990.

Sign: PPRB.....FAE.....

fiskeområder i sjø og elv. Til tross for alle gjennomførte reguleringer har laksebestanden stadig blitt mindre, noe som indikerer at gjennomførte reguleringer ikke fungerer etter målsettingen.

Sametinget er videre betenkt over dagens reguleringsmetode, der man benytter en «bit for bit» regulering, som gjør at befolkningen mister sine historiske rettigheter til fiske. Et eksempel i denne sammenheng er *de innførte munnings-fredningene* hvor folk mistet historiske fiskerettigheter uten at laksebestanden har vist tegn til å vokse. Sametinget understreker at summen av alle gjennomførte reguleringer gjør det svært vanskelig å gjennomføre et tradisjonelt laksefiske. Sametinget mener derfor at myndighetene straks må gå inn for å tilbakeføre historiske rettigheter i laksefiske til den samiske befolkningen.

Sametinget anser samenes historiske rettigheter innen laksefiske for å gripe inn i behandling av samerettsutvalgets innstilling, om retten til forvaltning av land og vann i Finnmark som nå er ute til høring. Ut fra dette går Sametinget inn for at foreslåtte tiltak blir gjennomført, men at videre behandling av det som omhandler samiske rettigheter i forhold til fangst og forvaltning i NOU 1999:9, ikke blir behandlet før samerettsutvalget innstilling (NOU 1997:4 Næringsgrunlaget for samisk kultur) er avklart og sluttbehandlet i Stortinget.

Merknad 1, APs sametingsgruppe v/ Willy Ørnebakk:

Arbeiderpartiets sametingsgruppe slutter seg til innstillingens positive omtale av arbeidet som er satt i gang for å bevare villaksen i Norge.

I innstillingen trekkes det frem en rekke momenter som det i fortsettelsen vil være riktig å følge opp, og som gruppa med noen unntak slutter seg til. Disse unntakene tas opp i det etterfølgende.

Det er i forbindelse med presentasjonen av NOU 1999:9 fremholdt at bestanden av villaks er dramatisk redusert de siste 10 år, og også i innstillingen fremholdes det, i siste avsnitt side 2, at laksebestanden er blitt stadig mindre. Vedlagte fangststatistikker fra Statistisk Sentralbyrå viser et mer nyansert bilde.

Landsgjennomsnittet for fangst i sjøen siste 10 år er ganske jevnt, mens det for elvefiske faktisk viser en jevn fangst de siste 30 år. For Finnmark viser utviklingen i årene 90 — 98 for elv og sjø heller en stigning enn en reduksjon. Å bruke fangststatistikk som fasit uten å ta hensyn til rømt oppdrettslaks og innførte redskapsreguleringer i tidsperioden blir lett usikkert.

Statistikken viser at Finnmark har meget livskraftige bestander. Derfor er det viktig å bruke føre-var prinsippet for å sikre disse bestandene også i fremtiden. Det bør etbleres nasjonale laksevassdrag og fjorder, men omfanget av disse områdene må vurderes svært nøye.

Det er meget positivt at det gjennom NOU 1999: 9 forslås tiltak som kan gi løsninger på diskusjonen med Finland vedr. forvaltningen av fellesbestandene i Tana og Neiden vassdragene, herunder også kampen mot gyrodactylus salaris.

Det er også positivt at de elvene som ikke er kraftverksutbygd for fremtiden får et sterkere vern.

Hvis det blir aktuelt å nedlegg eller flytte anlegg, som en følge av forslaget om nasjonale laksefjorder, skal staten yte full kompensasjon til eierne, og ny næringsvirksomhet må tilføres lokalsamfunn, f.eks i form av omstillingsmidler.

Sign: *RCS* , *FAT*

Som kompensasjon for potensielt tapt sysselsetting gjennom innføring av lakseoppdrettsfrie soner, må kyst- og fjordbefolkningen få tilbake sine tradisjonelle fiskerettigheter før disse sonene innføres.

Ved satsning på nye oppdrettsarter må det gis prioritet til de områdene som blir berørt av disse reguleringene.

Videre må miljøvernmyndighetene gis større myndighet vedrørende godkjenning av oppdrettsanlegg, og det må settes større fokus på behandling av slam/avfall som næringen produserer.

Utvalget har hatt en sammensetning hvor kun 1 av medlemmene kommer fra Nord-Norge, og man har heller ikke avholdt møter med interesser fra de viktigste laksedistriktene i landet, eller med samiske organer. Etter Arbeiderpartiets sametingsgruppes vurdering har utredningen for lite fokus på laksens betydning i samiske områder, og det gamle kravet om en egen utredning om laksens betydning for samisk kultur og samfunnsliv opprettholdes, og er blitt enda mer aktuelt.

En vesentlig mangel ved utredningen og det faglige grunnlagsarbeidet som er gjort, er at samisk økologisk tradisjon og tradisjonell kunnskap, i svært liten grad er tatt hensyn til. I det videre forskningsarbeidet omkring disse spørsmålene vil vi anbefale at det legges stor vekt på å kartlegge og analysere folks hverdagsviten om sammenhenger i naturen, i dette tilfellet når det gjelder laks.

Pkt 9.3.3. omhandler bl.a. **rettet fiske**. Det trekkes stadig frem den uheldige virkningen rømt oppdrettslaks som kommer opp i elvene har bl.a. på villaksens gyting ved ødelegging av befrukta egg. Det bør, for å kompensere noe for de reguleringene som er gjennomført i sjøfisket, åpnes for at det i de perioder det ikke er villaks i fjordene kan tillates et utstrakt sjøfiske med alle tradisjonelle redskaper for å få tatt opp mest mulig oppdrettslaks før den går opp i elvene.

I pkt 9.3.3. foreslås å innføre et nytt system for beskatningsreguleringer: **Prognosebaserte kvoter**. Utvalgets mindretall påpeker at en slik omlegging bør avvendes for Finnmark på grunn av Samerettsutvalgets innstilling. Samerettsutvalget skal arbeide videre med Troms og Nordland, og på denne bakgrunn, sammen med vedlagte fangststatistikker, bør denne omleggingen avvises eller utsettes, eventuelt gjennomføres som prøveprosjekt i sør eller sørvestlige deler av landet.

Pkt 9.4.4. omhandler **plan for modernisering og effektivisering av kompensasjonstiltakene ved vassdragsregulering**. At dette arbeidet gjennomgås og evalueres støttes fullt ut. Forslaget i NOU 1999:9 om at de nasjonale laksevassdragene skal prioriteres støttes ikke. Det må her settes inn maksimal innsats i alle fylker.

Det er en kjensgjerning at mange av de eldre reguleringene har veldig få vilkår knyttet til konsesjonen. Sametinget bør ta til ordet for at det innføres en lovendring for å innføre samme system som bl.a. USA gjorde i 1986: Ved konsesjonsbetingede tiltak som kraftutbygginger skal det med jevne mellomrom automatisk gjennomføres evalueringer med f.eks åpne høringer slik at unødvendige uheldige virkninger kan fanges opp dermed rettes opp.

Pkt 9.8.3. omhandler **predatorforvaltning**. I tillegg til de nevnte arter, trekkes også lakseand stadig frem som en art som må tas med i betraktningen. Det er nødvendig å understreke så sterkt som mulig predatorernes virkning på fiskebestandene, her spesielt laksebestanden.

Sign: RRB TAE

Kombinasjonen av naturvernområder i elvemunningene og predatorbeskatning synes meget vanskelig å kombinere, og må vies stor oppmerksomhet.

Merknad 2, SPs sametingsgruppe v/ Nils Henrik Måsø:

Generelt:

Villaksen representerer store verdier for arbeidsplasser, inntekter, trivsel og identitet. Laksefisket er i tillegg en sentral del av det materielle grunnlaget for samisk kultur, bosetting og samfunnsliv. Derfor må lovverkets intensjon om å bevare og utvikle villakseressursen intensiveres. Primært bør målet være å gjenskape mest mulig naturlige leveområder for laksen, med tallrike bestander som styrker de naturlige seleksjonsprosessene og overskudd av gytetisk. Når dette ikke oppnås, så er Sp's sametingsgruppe enig med utvalget at tapene må kompenseres.

Situasjonen for villaksen synes imidlertid å være alvorlig i hele artens utbredelsesområde, selv om bestander lengst i nord synes å være mindre påvirket enn bestandene lenger sør. Fangstatistikkene viser at laksefangstene i Norge er mer enn halvert i løpet av en ti-årsperiode. Selv om man innførte drivgarnsforbud i havet i 1989 og fredningsprinsippet i 1992, så har det likevel ikke kommet mer laks i elver og fjorder etter den tid. Det kan derfor tyde på at laksen er mer sårbar i havet enn tidligere.

Senterpartiets sametingsgruppe mener at de sammensatte årsakene til bestandsnedgangen fordrer en målrettet og bred innsats på mange ulike felt, skal man klare å bevare villaksebestanden. Det er derfor positivt at utvalget har behandlet et bredt spekter av forhold og tiltak, eksempelvis vassdragsreguleringer og kraftutbygging, oppdrettsvirksomhet, predatorbestander, fysiske inngrep i vassdrag og forurensinger mm. Imidlertid må man bare innse at det i all overskuelig fremtid vil være umulig helt å fjerne alle disse negative faktorene.

Sp's sametingsgruppe mener at FN konvensjonen om biologisk mangfold (Rio konvensjonen) og "føre var-prinsippet" må legges til grunn for lakseforvaltningen i Norge. Videre har Norge forpliktet seg gjennom "urfolkskonvensjonen" (ILO) å gi urfolks kultur og levemåte særskilt oppmerksomhet og ta vare på deres tradisjonelle livsstil.

Nasjonale laksevassdrag og fjorder

I utgangspunktet støtter Sp's sametingsgruppe forslaget om å etablere Nasjonale laksevassdrag og laksefjorder, og gjennom dette gi laksen et sterkere vern. Imidlertid må dette gjennomføres på en slik måte at de som i dag driver oppdrettsvirksomhet innenfor slike soner ikke blir økonomisk skadelidende. Det synes også urealistisk med så stor fredning som utvalget har foreslått. I Finnmark er f.eks hele området øst for Kinnarodden foreslått som nasjonal laksefjord. Sp's sametingsgruppe mener at nasjonale laksefjorder må vurderes i forhold fjorder som har tilknytning til viktige lakseproduserende vassdrag. Hensynet til en bærekraftig utvikling gjør at oppdrettsanlegg ikke må etableres på steder hvor det er fare for spredning av sykdommer/parasitter til lakseelver. En slik politikk er helt i tråd med fylkesplanen for Finnmark (1996-99).

Et uforurenset Tanavassdrag er en av de viktigste forutsetningene for at Atlanterhavslaksen skal bestå i fremtiden. Derfor må Tanavassdraget og Tanafjorden få høyeste prioritet. Dette vil også være i tråd med NASCO's målsetting om å etablere en internasjonal ordning for å ta vare på de viktigste laksevassdragene og laksefjordene rundt hele Nord-Atlanteren, "International Salmon Heritage Rivers and Fjords". Tanavassdraget er verdens største laksevassdrag med unik genetisk variasjon, og er dermed av stor betydning for bevaring av det biologiske mangfoldet.

Sign: *R.R.B.* *F.A.E.*

Sp's sametingsgruppe er av den formening at selv om fjorder som har tilknytning til de viktigste lakseproduserende vassdrag blir vernet, vil det likevel være nok arealer tilgjengelig for at det fortsatt vil være vekstmuligheter innenfor oppdrettsnæringen i Finnmark.

Formalisert og styrket samarbeid

Situasjonen har vært preget av at alle skylder på hverandre, og samarbeid mellom relevante aktører har vært meget begrenset. Samtidig er mange ulike offentlige sektorer på ulike måter tilknyttet lakseforvaltningen. En slik spredning av ansvaret mener Sp's sametingsgruppe er særdeles uheldig. Det vil være viktig å få til et helhetlig forvaltning med sterkt og forpliktende samarbeid mellom de sentrale sektormyndigheter med innflytelse på laksen. Dette bør skje både på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå.

Kontroll og tilsynsvirksomhet

Sp's sametingsgruppe vil framheve at kontroll- og tilsynsvirksomheten må strykes, spesielt gjelder dette i havet! Vi finner også grunn til å understreke at oppsynet langs Finnmarkskysten ikke må gå på bekostning av tilsynsvirksomheten i Smuthavet.

Kunnskapsbasert forvaltning

For å få økt kunnskapsbasert forvaltning er det viktig med forskning. En økt forskningsinnsats vil gi bedre kunnskaper om årsakene til nedgangen i villaksebestanden og hvilke virkemidler som kan settes i verk for å motvirke dette. Sp's sametingsgruppe er av den oppfatning at kunnskapen om laksens situasjon i havet er meget mangelfull i dag. Spesielt gjelder dette laksens utvandring, oppvekst og gytevandringer. Også loddens, sildas og tobis' innvirkning på laksens vekst og overlevelsessevne i sjøen må det forskes på. Hvordan er omfanget av laks i bifangster i pelagisk fiske? Hva med den kolossale økningen av bestanden av sjøpattedyr og lakseender som tar lakseyngel? Selen og lakseanden er en meget stor trussel mot villaksestammen. Hvorfor skal de være fredet? Sp's sametingsgruppe vil framheve at det er statens ansvar å øke bevilgninger til de ulike forskningstiltak.

Kvoteregulert fiske

Sp's sametingsgruppe går imot forslaget om en omlegging til prognosebasert, kvoteregulert laksefiske i elver, fjorder og kystområder. En slik ordning vil kreve et omfattende oppsynsarbeid og være svært ressurskrevende. Det er mange ulike interessegrupper som deltar i laksefisket. Et kvoteregulert fiske vil derfor kreve mange avveininger av hvilke interesser som skal veie tyngst, og hvordan det skal skilles mellom ulike interessegrupper. En kvotefordeling slik utvalget legger opp til, kan derfor bli svært vanskelig og konfliktfylt. Sp's sametingsgruppe mener dessuten at et kvoteregulert fiske neppe vil ha den innvirkning på laksebestandens utvikling slik utvalget synes å tro.

Tiltak mot fiskesykdommer

Sp's sametingsgruppe vil understreke at det viktig å være "føre-var" med hensyn på fiskesykdommer. Det må reageres raskt på sykdomstegn og oppdrettsanlegg må ikke etableres på steder der det er fare for spredning av sykdommer/parasitter til lakseelver. Det må settes iverk omfattende tiltak for å bekjempe lakselus.

Forslag 1, representant Nils Henrik Måsø, SPs sametingsgruppe:

Generelt:

Sign: REP / TAE

Villaksen representerer store verdier for arbeidsplasser, inntekter, trivsel og identitet. Laksefisket er i tillegg en sentral del av det materielle grunnlaget for samisk kultur, bosetting og samfunnsliv. Derfor må lovverkets intensjon om å bevare og utvikle villakseressursen intensiveres. Primært bør målet være å gjenskape mest mulig naturlige leveområder for laksen, med tallrike bestander som styrker de naturlige seleksjonsprosessene og overskudd av gytefisk. Når dette ikke oppnås, så er Sametinget enig med utvalget at tapene må kompenseres.

Situasjonen for villaksen synes imidlertid å være alvorlig i hele artens utbredelsesområde, selv om bestander lengst i nord synes å være mindre påvirket enn bestandene lenger sør. Fangstatistikkene viser at laksefangstene i Norge er mer enn halvert i løpet av en ti-årsperiode. Selv om man innførte drivgarnsforbud i havet i 1989 og fredningsprinsippet i 1992, så har det likevel ikke kommet mer laks i elver og fjorder etter den tid. Det kan derfor tyde på at laksen er mer sårbar i havet enn tidligere.

Sametinget mener at de sammensatte årsakene til bestandsnedgangen fordrer en målrettet og bred innsats på mange ulike felt skal man klare å bevare villaksebestanden. Det er derfor positivt at utvalget har behandlet et bredt spekter av forhold og tiltak, eksempelvis vassdragsreguleringer og kraftutbygging, oppdrettsvirksomhet, predatorbestander, fysiske inngrep i vassdrag og forurensinger mm.

Sametinget mener at FN konvensjonen om biologisk mangfold (Rio konvensjonen) og "føre var-prinsippet" må legges til grunn for lakseforvaltningen i Norge. Videre har Norge forpliktet seg gjennom "urfolkskonvensjonen" (ILO-konvensjonen) å gi urfolks kultur og levemåte særskilt oppmerksomhet og ta vare på deres tradisjonelle livsstil. I fremtidig forvaltning av villaksebestanden bør det tas hensyn til følgende i prioritert rekkefølge:

1. Bevaring av fiskeressursene
2. Historiske rettigheter
3. Kommersielt fiske
4. Sportsfiske

Nasjonale laksevassdrag og fjorder

Sametinget støtter forslaget om å etablere nasjonale laksevassdrag og laksefjorder, og gjennom dette gi laksen et sterkere vern. Imidlertid må dette gjennomføres på en slik måte at de som i dag driver oppdrettsvirksomhet innenfor slike soner ikke blir økonomisk skadelidende. Det synes også urealistisk med så stor fredning som utvalget har foreslått. I Finnmark er f.eks hele området øst for Kinnarodden foreslått som nasjonal laksefjord. Sametinget mener at nasjonale laksefjorder må vurderes i forhold fjorder som har tilknytning til viktige lakseproduserende vassdrag. Hensynet til en bærekraftig utvikling gjør at oppdrettsanlegg ikke må etableres på steder hvor det er fare for spredning av sykdommer/parasitter til lakseelver. En slik politikk er helt i tråd med fylkesplanen for Finnmark (1996-99).

Et uforurenset Tanavassdrag er en av de viktigste forutsetningene for at Atlanterhavslaksen skal bestå i fremtiden. Derfor må Tanavassdraget og Tanafjorden få høyeste prioritet. Dette vil også være i tråd med NASCO's målsetting om å etablere en internasjonal ordning for å ta vare på de viktigste laksevassdragene og laksefjordene rundt hele Nord-Atlanteren, "International Salmon Heritage Rivers and Fjords". Tanavassdraget er verdens største laksevassdrag med unik genetisk variasjon, og er dermed av stor betydning for bevaring av det biologiske mangfoldet.

Sign: RRB / FAL

Sametinget er av den formening at selv om fjorder som har tilknytning til de viktigste lakseproduserende vassdrag blir vernet, vil det likevel være nok arealer tilgjengelig for at det fortsatt vil være vekstmuligheter innenfor oppdrettsnæringen, også i Finnmark. For å få utnyttet utviklingsmulighetene innen oppdrettsnæringa er det nødvendig at kommunene med ambisjoner innen oppdrett har planlagt bruken av sjøarealene.

Formalisert og styrket samarbeid

Situasjonen har vært preget av at alle skylder på hverandre, og samarbeid mellom relevante aktører har vært meget begrenset. Samtidig er mange ulike offentlige sektorer på ulike måter tilknyttet lakseforvaltningen. En slik spredning av ansvaret mener Sametinget er særdeles uheldig. Det vil være viktig å få til et helhetlig forvaltning med sterkt og forpliktende samarbeid mellom de sentrale sektormyndigheter med innflytelse på laksen. Dette bør skje både på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå.

Kontroll og tilsynsvirksomhet

Sametinget vil framheve at kontroll- og tilsynsvirksomheten må strykes, spesielt gjelder dette i havet! Oppsynet må skje på en slik måte at dette ikke går på bekostning av annet nødvendig tilsynsvirksomhet som bl.a. i Smuthavet.

Kunnskapsbasert forvaltning

For å få økt kunnskapsbasert forvaltning, er det viktig med forskning. En økt forskningsinnsats vil gi bedre kunnskaper om årsakene til nedgangen i villaksebestanden og hvilke virkemidler som kan settes i verk for å motvirke dette. Sp's sametingsgruppe er av den oppfatning at kunnskapen om laksens situasjon i havet er meget mangelfull i dag. Spesielt gjelder dette laksens utvandring, oppvekst og gytevandringer. Også løddens, sildas og tobis' innvirkning på laksens vekst og overlevelsessevne i sjøen må det forskes på. Hvordan er omfanget av laks i bifangster i pelagisk fiske? Hva med den kolossale økningen av bestanden av sjøpattedyr og lakseender? Sjøpattedyr (sel, oter) og lakseand er en meget stor trussel mot villaksestammen. Hvorfor skal de være fredet? Sp's sametingsgruppe vil framheve at det er statens ansvar å øke bevilgninger til de ulike forskningstiltak.

Kvoteregulert fiske

Sametinget går imot forslaget om en omlegging til prognosebasert, kvoteregulert laksefiske i elver, fjorder og kystområder. En slik ordning vil kreve et omfattende oppsynsarbeid og være svært ressurskrevende. Det er mange ulike interessegrupper som deltar i laksefisket. Et kvoteregulert fiske vil derfor kreve mange avveininger av hvilke interesser som skal veie tyngst, og hvordan det skal skilles mellom ulike interessegrupper. En kvotefordeling slik utvalget legger opp til, kan derfor bli svært vanskelig og konfliktfylt. Sametinget mener dessuten at et kvoteregulert fiske neppe vil ha den innvirkning på laksebestandens utvikling slik utvalget synes å tro.

Tiltak mot fiskesykdommer

Sametinget vil understreke at det er viktig å være "føre-var" med hensyn på fiskesykdommer. Det må reageres raskt på sykdomstegn og oppdrettsanlegg må ikke etableres på steder der det er fare for spredning av sykdommer/parasitter til lakseelver. Det må settes iverk omfattende tiltak for å bekjempe lakselus. Sametinget vil i den forbindelse vise til en undersøkelse som NINA*NIKU (Stiftelsen for naturforskning og kulturminneforskning) har gjort. Prosjektet som er en del av den nasjonale overvåkingen av lakselus, påviser at det er store påslag av lus på sjøørret og tilbakevandrende laks i områder med høy oppdrettsaktivitet.

Sign: RRB , FAE

Fysiske inngrep

Fysiske inngrep og ulike former for bruk av vassdragene kan ha negative effekter på laksen, både når det gjelder vandringsmuligheter, tilgangen på egnede leveområder, næringstilgang og konkurranse med andre arter. Myndighetenes vektlegging av hensynet til laks og andre allmenne interesser, vil derfor i mange vassdrag være avgjørende for laksen. Samtidig har mange av eldre reguleringer få vilkår knyttet til konsesjonen. Sametinget ber derfor om at det vurderes en lovendring som gjør det påkrevd med jevne mellomrom å evaluere konsekvenser av foretatte vassdragsreguleringer.

Forslag 2, representant Willy Ørnebakk, APs sametingsgruppe

1.

Det er i forbindelse med presentasjonen av NOU 1999:9 fremholdt at bestanden av villaks er dramatisk redusert de siste 10 år, og også i innstillingen fremholdes det, i siste avsnitt side 2, at laksebestanden er blitt stadig mindre. Vedlagte fangststatistikker fra Statistisk Sentralbyrå viser et mer nyansert bilde.

Landsgjennomsnittet for fangst i sjøen siste 10 år er ganske jevnt, mens det for elvefiske faktisk viser en jevn fangst de siste 30 år. For Finnmark viser utviklingen i årene 90 — 98 for elv og sjø heller en stigning enn en reduksjon. Å bruke fangststatistikk som fasit uten å ta hensyn til rømt oppdrettslaks og innførte redskapsreguleringer i tidsperioden blir lett usikkert.

Statistikken viser at Finnmark har meget livskraftige bestander. Derfor er det viktig å bruke føre-var prinsippet for å sikre disse bestandene også i fremtiden. Det bør etableres nasjonale laksevassdrag og fjorder, men omfanget av disse områdene må vurderes svært nøye.

Det er meget positivt at det gjennom NOU 1999: 9 forslårs tiltak som kan gi løsninger på diskusjonen med Finland vedr. forvaltningen av fellesbestandene i Tana og Neiden vassdragene, herunder også kampen mot gyrodactylus salaris. Det er også positivt at de elvene som ikke er kraftverksutbygd for fremtiden får et sterkere vern.

2.

Hvis det blir aktuelt å nedlegge eller flytte anlegg, som en følge av forslaget om nasjonale laksefjorder, skal staten yte full kompensasjon til eierne, og ny næringsvirksomhet må tilføres lokalsamfunn, f.eks i form av omstillingsmidler.

Som kompensasjon for potensielt tapt sysselsetting gjennom innføring av lakseoppdrettsfrie soner, må kyst- og fjordbefolkningen få tilbake sine tradisjonelle fiskerettigheter for disse sonene innføres.

Ved satsning på nye oppdrettsarter må det gis prioritet til de områdene som blir berørt av disse reguleringene.

Videre må miljøvernmyndighetene gis større myndighet vedrørende godkjenning av oppdrettsanlegg, og det må settes større fokus på behandling av slam avfall som næringen produserer.

3.

Etter Sametingets vurdering har utredningen for lite fokus på laksens betydning i samiske områder, og det gamle kravet om en egen utredning om laksens betydning for samisk kultur og samfunnsliv opprettholdes, og er blitt enda mer aktuelt.

Sign: RRB / FAE

En vesentlig mangel ved utredningen og det faglige grunnlagsarbeidet som er gjort, er at samisk økologisk tradisjon og tradisjonell kunnskap, i svært liten grad er tatt hensyn til. I det videre forskningsarbeidet omkring disse spørsmålene vil vi anbefale at det legges stor vekt på å kartlegge og analysere folks hverdagsviten om sammenhenger i naturen, i dette tilfellet når det gjelder laks.

4.

Pkt 9.3.3. omhandler bl.a. **rettet fiske**. Det trekkes stadig frem den uheldige virkningen rømt oppdrettslaks som kommer opp i elvene har bl.a. på villaksens gyting ved ødelegging av befrukta egg. Det bør, for å kompensere noe for de reguleringene som er gjennomført i sjøfisket, åpnes for at det i de perioder det ikke er villaks i fjordene kan tillates et utstrakt sjøfiske med alle tradisjonelle redskaper for å få tatt opp mest mulig oppdrettslaks før den går opp i elvene.

5.

I pkt 9.3.3. foreslås å innføre et nytt system for beskatningsreguleringer: **Prognosebaserte kvoter**. Utvalgets mindretall påpeker at en slik omlegging bør avventes for Finnmark på grunn av Samerettsutvalgets innstilling. Samerettsutvalget skal arbeide videre med Troms og Nordland, og på denne bakgrunn, sammen med vedlagte fangststatistikker, bør denne omleggingen avvises eller utsettes, eventuelt gjennomføres som prøveprosjekt i sør eller sørvestlige deler av landet.

6.

Pkt 9.4.4. omhandler **plan for modernisering og effektivisering av kompensasjons- tiltakene ved vassdragsregulering**. At dette arbeidet gjennomgås og evalueres støttes fullt ut. Forslaget i NOU 1999:9 om at de nasjonale laksevassdragene skal prioriteres støttes ikke. Det må her settes inn maksimal innsats i alle fylker.

Det er en kjensgjerning at mange av de eldre reguleringene har veldig få vilkår knyttet til konsesjonen. Sametinget bør ta til ordet for at det innføres en lovendring for å innføre samme system som bl.a. USA gjorde i 1986: Ved konsesjonsbetingede tiltak som kraftutbygginger skal det med jevne mellomrom automatisk gjennomføres evalueringer med f.eks åpne høringer slik at unødvendige uheldige virkninger kan fanges opp dermed rettes opp.

7.

Pkt 9.8.3. omhandler **predatorforvaltning**. I tillegg til de nevnte arter, trekkes også lakseand stadig frem som en art som må tas med i betraktningen. Det er nødvendig å understreke så sterkt som mulig predatorenes virkning på fiskebestandene, her spesielt laksebestanden.

Kombinasjonen av naturvernområder i elvemunningene og predatorbeskatning synes meget vanskelig å kombinere, og må vies stor oppmerksomhet.

Forslag 3, fellesforslag fra Senterpartiet, Arbeiderpartiet og NSR:

Sametinget ser svært positivt på det arbeidet og de prosessene som Miljøverndepartementet ved Villaks-utvalget, har satt igang for å bevare villaksbestandene i Norge. Sametinget ser dette arbeidet som svært viktig siden laksefiske i enkelte områder spiller en avgjørende rolle for opprettholdelse av samisk bosetting. Dette gjelder både sjø- og elvefiske. Villaksutvalget har gjennom sitt arbeid gitt et meget rikt bidrag til både å forstå, klarlegge og gi innblikk i en del

Sign: RRB / FAE

framtidige utfordringer når det gjelder den kompleksitet som omkranser laksens biologi og forvaltning.

Sametinget er enig med Villaks-utvalget i at det straks må settes i gang forskningstiltak som gir nødvendig grunnlag for en økt kunnskapsbasert forvaltning av laksebestandene. Særlig viktig er det at kunnskapsmengden angående laksens utvandnings-, oppvekst- og gytevandring i sjøen, økes. *Omfanget av innblanding og bifangster av laks i pelagisk fiske må kartlegges bedre.* I tillegg må det avklares hvilken innvirkning stor/liten lodde-, sild- og silbestand, samt stor bestand av sjøpattedyr, øter, mink og lakseand har for laksens vekst- og overlevelsessevne. *Svært mange av laksens fiender er i tillegg vernet, og mange av verneområdene er i dag plassert i munningen av lakseelver.*

Sametinget er tilfreds med at Villaks-utvalget har brukt mye tid på diskusjonen omkring emnet spredning av sykdommer og parasitter fra oppdrettsvirksomheten til villaksen. *Sametinget vil understreke at det er viktig å være "føre var" med hensyn til fiskesykdommer. Det må reageres raskt på sykdomstegn og oppdrettsanlegg må ikke etableres på steder der det er fare for spredning av sykdommer/parasitter til lakseelver. Det må settes iverk omfattende tiltak for å bekjempe lakselus. Sametinget vil i den forbindelse vise til en undersøkelse som NINA-NIKU har gjort. Prosjektet som er en del av den nasjonale overvåkingen av lakselus, påviser at det er store påslag av lus på sjørøret og tilbakevandrende laks i områder med høy oppdrettsaktivitet.*

Fra et samisk ståsted vil det være en katastrofe om flere av vassdragene i samiske områder skulle bli infisert med farlige fiskesykdommer eller parasitter. Når det gjelder genetisk innblanding mellom villaks og rømt oppdrettslaks, vet vi i dag lite om hvilke langtidsvirkninger dette vil få for de vassdragene som er utsatt for dette. Sametinget støtter Villaksutvalget i at "føre var" prinsippet må benyttes når det gjelder å bevare laksebestandene, selv om man ikke har full innsikt i årsakssammenhengene.

Ut fra en slik argumentasjon går også Sametinget inn for at kravene som stilles for å forhindre rømming av laks fra oppdrettsanlegg må skjerpes vesentlig. Likeledes må ansvaret som påligger oppdretter om gjenfangst av rømt laks ikke opphøre så lenge laksen kan lokaliseres som rømt oppdrettslaks. Det må tillegges oppdrettsnæringen å utvikle en type merking som gjør at man kan spore hvilket anlegg den rømte oppdrettslaks kommer fra. Merkingen må utformes slik at *det i seg selv ikke skaper nye sykdommer og at "springen" lar seg gjennomføre uavhengig av hvor lang tid det har gått siden rømmingen skjedde.*

For å sikre overlevelse og vekst for villaksbestandene støtter Sametinget utvalgets forslag om å skjerm noen fjordssystemer og andre områder mot oppdrett eller andre aktiviteter som kan skade eller hindre villaksens vekst og eksistens. *Omfanget av disse områdene må vurderes svært nøye. Sametinget mener at nasjonale laksefjorder må vurderes i forhold til fjorder som har tilknytning til viktige lakseførende vassdrag.*

Et uforurenset Tanavassdrag er en av de viktigste forutsetningene for at Atlanterhavslaksen skal bestå i framtiden. Derfor må Tanavassdraget og Tanafjorden få høyeste prioritet. Dette vil også være i tråd med NASCO's målsetting om å etablere en internasjonal ordning for å ta vare på de viktigste laksevassdragene og laksefjordene rundt hele Nord-Atlanteren, "International Salmon Heritage Rivers and Fjords". Tanavassdraget er en av verdens største laksevassdrag med unik genetisk variasjon, og er dermed av stor betydning for bevaring av det biologiske mangfoldet.

Hvis det blir aktuelt å nedlegge eller flytte anlegg, som en følge av forslaget om nasjonale laksefjorder, skal staten yte full kompensasjon til eierne, og ny næringsvirksomhet må tilføres

Sign: RRB FAT

lokalsamfunn - f.eks i form av omstillingsmidler. Som kompensasjon for potensielt tapt sysselsetting gjennom innføring av lakseoppdrettsfrie soner, må kyst- og fjordbefolkningen få tilbake sine tradisjonelle fiskerettigheter før disse sonene innføres.

Ved satsing på nye oppdrettsarter, som f.eks kveite, steinbit, torsk og kråkeboller, må det det gis prioritet til de områdene som blir berørt av disse reguleringene.

Videre må miljøvernmyndighetene gis større myndighet ved godkjenning av oppdrettsanlegg, og det må settes større fokus på behandlingen av slam/avfall som næringen produserer.

Sametinget er uenig i den måten Villaksutvalget verdsetter tradisjonelt samisk laksefiske på i sin økonomiske verdsetting og diskusjon. Dette kommer klart til syne når det gjelder sammenligning mellom dagens sportsfiske og tradisjonelt sjø- og elvefiske (NOU 1999:9 s. 53-57). Sametinget kan ikke på noen måter se at viktige elementer som har betydning for samisk bosetting og kultur er tilstrekkelig vektlagt. Sametinget er derfor skeptisk til at utvalget benytter en bedriftsøkonomisk modell for å beskrive den samfunnsøkonomiske betydning dagens laksefiske representerer.

Sametinget har videre merket seg at Villaksutvalget ikke har vist vilje til å benytte tidligere innsamlet materiale som omhandler samenes utnyttelse av laksebestanden. I denne sammenheng ville det være naturlig å benytte kjente kilder og egne ekspert- eller arbeidsgrupper, som kunne beskrive samisk laksefiske og næringens husholdsmessige og økonomiske betydning for bevaring og utvikling av samisk kultur. Når dette mangler, er laksefiskets betydning for det samiske samfunn ikke godt nok synliggjort.

Sametinget mener at FN-konvensjonen om biologisk mangfold og "føre var" prinsippet må legges til grunn for lakseforvaltningen i Norge. Videre har Norge forpliktet seg overfor det samiske folk gjennom bl.a urfolkskonvensjonen ILO-konv. nr. 169. I framtida må hensynet til samenes historiske rettigheter og bevaring av fiskeressursene vektlegges i forvaltningen av villaksbestanden i samiske områder.

For tiden arbeides det med kartlegging av samiske rettsoppfatning og sedvanerettsutvikling når det gjelder utnyttelse av kystnære ressurser. Dette arbeidet skal være ferdig i slutten av 1999 og vil være med på å legge viktige premisser for fremtidig forvaltning av alle kystnære ressurser i samiske områder. Villaks-utvalget har ikke kommet inn på sammenhengen mellom samiske rettighetsspørsmål og de tiltak utvalget har vurdert. Dette innebærer at samiske rettigheter og urfolksdimensjonen i forhold til fremtidig forvaltning på dette området først kan tas opp i sin fulle bredde når sedvaneprojektet er fullført.

Sametinget er kritisk til hvordan dagens forvaltning gjennomfører fragmenterte reguleringer innen sjølaksefiske, uten en overordnet og samlet målsetting. Disse reguleringsmekanismene innen laksefiske har over lang tid rammet samiske interesser svært hardt, og ført til at viktige samiske fiskerettigheter er fjernet. Dette gjelder både innen redskapsbruk, fisketider og fiskeområder i sjø og elv. Til tross for alle gjennomførte reguleringer har laksebestanden stadig blitt mindre, noe som indikerer at gjennomførte reguleringer ikke fungerer etter målsettingen.

Sametinget er videre betenkt over dagens reguleringsmetode, der man benytter en "bit for bit" regulering, som gjør at befolkningen mister sine historiske rettigheter til fiske. Et eksempel i denne sammenheng er de innførte munningsfredningene hvor folk mistet historiske fiskerettigheter uten at laksebestanden har vist tegn til å vokse. Sametinget understreker at summen av alle gjennomførte reguleringer gjør det svært vanskelig å gjennomføre et

Sign: *RRB* / *TAT*

tradisjonelt laksefiske. Sametinget mener derfor at myndighetene straks må gå inn for å tilbakeføre historiske rettigheter i laksefisket til den samiske befolkningen.

Sametinget anser samenes historiske rettigheter innen laksefiske *å ha betydning i behandlingen av Samerettsutvalgets innstilling*, om retten til forvaltning av land og vann i Finnmark som nå er ute til høring. Ut fra dette går Sametinget inn for at foreslåtte tiltak blir gjennomført, men at videre behandling av det som omhandler samiske rettigheter i forhold til fangst og forvaltning, ikke blir behandlet før Samerettsutvalgets innstilling er avklart og sluttbehandlet i Stortinget.

Utvalgets mindretall påpeker at en omlegging til prognosebaserte kvoter bør avvendes for Finnmark på grunn av Samerettsutvalgets innstilling. Samerettsutvalget skal arbeide videre med Troms og Nordland, og på denne bakgrunn bør omlegging til prognosebaserte kvoter avvises eller utsettes, eventuelt kun gjennomføres som prøveprosjekt i sør eller sørvestlige deler av landet.

Pkt. 9.4.4 omhandler plan for modernisering og effektivisering av kompensasjonstiltakene ved vassdragsregulering. At dette arbeidet gjennomgås og evalueres støttes fullt ut. Forslaget i NOU 1999:9 om at de nasjonale laksevassdragene skal prioriteres støttes ikke. Det må her settes inn maksimal innsats i alle fylker. Det er en kjennsgjøring at mange av de eldre reguleringene har veldig få vilkår knyttet til konsesjonen. Det bør gjennomføres en lovendring for å innføre samme system som man gjorde i USA i 1986: Ved konsesjonsbetingede tiltak som kraftutbygginger skal det med jevne mellomrom automatisk gjennomføres evalueringer med f.eks åpne høringer slik at unødvendige uheldige virkninger kan fanges opp og derved rettes opp.

Situasjonen har vært preget av at alle skylder på hverandre, og samarbeid mellom relevante aktører har vært meget begrenset. Samtidig er mange ulike offentlige sektorer på ulike måter tilknyttet lakseforvaltningen. En slik spredning av ansvaret mener Sametinget er særdeles uheldig. Det vil være viktig å få til en helhetlig forvaltning med sterkt og forpliktende samarbeid mellom sektormyndigheter med innflytelse på laksen. Dette bør skje både på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå.

III. Votering

Av 38 representanter var 38 tilstede.

- Forslag 2, pkt. 1 - 2 og 4 - 7 ble trukket
- Forslag 1 ble trukket

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 2, pkt. 3 ble enstemmig vedtatt
2. Forslag 3, ble satt opp mot rådets innstilling, og enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

Taler	Replikk
Amund Eriksen (til forr.orden)	
Sven-Roald Nystø (til forr.orden)	
Egil Olli (til forr.orden)	

Sign: *RRB* , *FAT*

1.	Berit Ranveig Nilssen, saksordfører
2.	Willy Ørnebakk
3.	Nils Henrik Måsø
4.	Tor Nilsen
5.	Sverre Andersen
6.	Willy Ørnebakk
7.	Steinar Pedersen
8.	Eva Josefsen
9.	Geir Tommy Pedersen
10.	Nils Henrik Måsø
11.	Peder Mathisen
12.	Willy Ørnebakk
13.	Berit Ranveig Nilssen
	Ing-Lill Pavall (til forr.orden)

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametinget ser svært positivt på det arbeidet og de prosessene som Miljøverndepartementet ved Villaks-utvalget, har satt igang for å bevare villaksbestandene i Norge. Sametinget ser dette arbeidet som svært viktig siden laksefiske i enkelte områder spiller en avgjørende rolle for opprettholdelse av samisk bosetting. Dette gjelder både sjø- og elvefiske. Villaksutvalget har gjennom sitt arbeid gitt et meget riktig bidrag til både å forstå, klarlegge og gi innblikk i en del framtidige utfordringer når det gjelder den kompleksitet som omkranser laksens biologi og forvaltning.

Sametinget er enig med Villaks-utvalget i at det straks må settes i gang forskningstiltak som gir nødvendig grunnlag for en økt kunnskapsbasert forvaltning av laksebestandene. Særlig viktig er det at kunnskapsmengden angående laksens utvandnings-, oppvekst- og gytevandring i sjøen, økes. Omfanget av innblanding og bifangster av laks i pelagisk fiske må kartlegges bedre. I tillegg må det avklares hvilken innvirkning stor/liten lodde-, sild- og silbestand, samt stor bestand av sjøpattedyr, oter, mink og lakseand har for laksens vekst- og overlevelsessevne. Svært mange av laksens fiender er i tillegg vernet, og mange av verneområdene er i dag plassert i munningen av lakseelver.

Sametinget er tilfreds med at Villaks-utvalget har brukt mye tid på diskusjonen omkring emnet spredning av sykdommer og parasitter fra oppdrettsvirksomheten til villaksen. Sametinget vil understreke at det er viktig å være "føre var" med hensyn til fiskesykdommer. Det må reageres raskt på sykdomstegn og oppdrettsanlegg må ikke etableres på steder der det er fare for spredning av sykdommer/parasitter til lakseelver. Det må settes iverk omfattende tiltak for å bekjempe lakselus. Sametinget vil i den forbindelse vise til en undersøkelse som NINA-NIKU har gjort. Prosjektet som er en del av den nasjonale overvåkingen av lakselus, påviser at det er store påslag av lus på sjøørret og tilbakevandrende laks i områder med høy oppdrettsaktivitet.

Fra et samisk ståsted vil det være en katastrofe om flere av vassdragene i samiske områder skulle bli infisert med farlige fiskesykdommer eller parasitter. Når det gjelder genetisk innblanding mellom villaks og rømt oppdrettslaks, vet vi i dag lite om hvilke langtidsvirkninger dette vil få for de vassdragene som er utsatt for dette. Sametinget støtter Villaksutvalget i at "føre var" prinsippet må benyttes når det gjelder å bevare laksebestandene, selvom om man ikke har full innsikt i årsakssammenhengene.

Sign: *RFB* , *FAT*

Ut fra en slik argumentasjon går også Sametinget inn for at kravene som stilles for å forhindre rømming av laks fra oppdrettsanlegg må skjerpes vesentlig. Likeledes må ansvaret som påligger oppdretter om gjenfangst av rømt laks ikke opphøre så lenge laksen kan lokaliseres som rømt oppdrettslaks. Det må tillegges oppdrettsnæringen å utvikle en type merking som gjør at man kan spore hvilket anlegg den rømte oppdrettslaks kommer fra. Merkingen må utformes slik at det i seg selv ikke skaper nye sykdommer og at "sparingen" lar seg gjennomføre uavhengig av hvor lang tid det har gått siden rømmingen skjedde.

For å sikre overlevelse og vekst for villaksbestandene støtter Sametinget utvalgets forslag om å skjerme noen fjordsystemer og andre områder mot oppdrett eller andre aktiviteter som kan skade eller hindre villaksens vekst og eksistens. Omfanget av disse områdene må vurderes svært nøye. Sametinget mener at nasjonale laksefjorder må vurderes i forhold til fjorder som har tilknytning til viktige lakseførende vassdrag.

Et uforurenset Tanavassdrag er en av de viktigste forutsetningene for at Atlanterhavslaksen skal bestå i framtiden. Derfor må Tanavassdraget og Tanafjorden få høyeste prioritet. Dette vil også være i tråd med NASCO's målsetting om å etablere en internasjonal ordning for å ta vare på de viktigste laksevassdragene og laksefjordene rundt hele Nord-Atlanteren, "International Salmon Heritage Rivers and Fjords". Tanavassdraget er en av verdens største laksevassdrag med unik genetisk variasjon, og er dermed av stor betydning for bevaring av det biologiske mangfoldet.

Hvis det blir aktuelt å nedlegge eller flytte anlegg, som en følge av forslaget om nasjonale laksefjorder, skal staten yte full kompensasjon til eierne, og ny næringsvirksomhet må tilføres lokalsamfunn, f.eks i form av omstillingsmidler. Som kompensasjon for potensielt tapt sysselsetting gjennom innføring av lakseoppdrettsfrie soner, må kyst- og fjordbefolkningen få tilbake sine tradisjonelle fiskerettigheter før disse sonene innføres.

Ved satsing på nye oppdrettsarter, som f.eks kveite, steinbit, torsk og kråkeboller, må det gis prioritet til de områdene som blir berørt av disse reguleringene.

Videre må miljøvernmyndighetene gis større myndighet ved godkjenning av oppdrettsanlegg, og det må settes større fokus på behandlingen av slam/avfall som næringen produserer.

Sametinget er uenig i den måten Villaksutvalget verdsetter tradisjonelt samisk laksefiske på i sin økonomiske verdsetting og diskusjon. Dette kommer klart til syne når det gjelder sammenligning mellom dagens sportsfiske og tradisjonelt sjø- og elvefiske (NOU 1999:9 s. 53-57). Sametinget kan ikke på noen måter se at viktige elementer som har betydning for samisk bosetting og kultur er tilstrekkelig vektlagt. Sametinget er derfor skeptisk til at utvalget benytter en bedriftsøkonomisk modell for å beskrive den samfunnsøkonomiske betydning dagens laksefiske representerer.

Sametinget har videre merket seg at Villaksutvalget ikke har vist vilje til å benytte tidligere innsamlet materiale som omhandler samenes utnyttelse av laksebestanden. I denne sammenheng ville det være naturlig å benytte kjente kilder og egne ekspert- eller arbeidsgrupper, som kunne beskrive samisk laksefiske og næringens husholdsmessige og økonomiske betydning for bevaring og utvikling av samisk kultur. Når dette mangler, er laksefiskets betydning for det samiske samfunn ikke godt nok synliggjort.

Etter Sametingets vurdering har utredningen for lite fokus på laksens betydning i samiske områder, og det gamle kravet om en egen utredning om laksens betydning for samisk kultur og samfunnsliv opprettholdes, og er blitt enda mer aktuelt.

Sign: RRB , FAE

En vesentlig mangel ved utredningen og det faglige grunnlagsarbeidet som er gjort, er at samisk økologisk tradisjon og tradisjonell kunnskap, i svært liten grad er tatt hensyn til. I det videre forskningsarbeidet omkring disse spørsmålene vil vi anbefale at det legges stor vekt på å kartlegge og analysere folks hverdagsviten om sammenhenger i naturen, i dette tilfellet når det gjelder laks.

Sametinget mener at FN-konvensjonen om biologisk mangfold og "føre var" prinsippet må legges til grunn for lakseforvaltningen i Norge. Videre har Norge forpliktet seg overfor det samiske folk gjennom bl.a urfolkskonvensjonen ILO-konv. nr. 169. I framtida må hensynet til samenes historiske rettigheter og bevaring av fiskeressursene vektlegges i forvaltningen av villaksbestanden i samiske områder.

For tiden arbeides det med kartlegging av samiske rettsoppfatning og sedvanerettsutvikling når det gjelder utnyttelse av kystnære ressurser. Dette arbeidet skal være ferdig i slutten av 1999 og vil være med på å legge viktige premisser for fremtidig forvaltning av alle kystnære ressurser i samiske områder. Villaks-utvalget har ikke kommet inn på sammenhengen mellom samiske rettighetsspørsmål og de tiltak utvalget har vurdert. Dette innebærer at samiske rettigheter og urfolksdimensjonen i forhold til fremtidig forvaltning på dette området først kan tas opp i sin fulle bredde når sedvaneprojektet er fullført.

Sametinget er kritisk til hvordan dagens forvaltning gjennomfører fragmenterte reguleringer innen sjølaksefiske, uten en overordnet og samlet målsetting. Disse reguleringsmekanismene innen laksefiske har over lang tid rammet samiske interesser svært hardt, og ført til at viktige samiske fiskerettigheter er fjernet. Dette gjelder både innen redskapsbruk, fisketider og fiskeområder i sjø og elv. Til tross for alle gjennomførte reguleringer har laksebestanden stadig blitt mindre, noe som indikerer at gjennomførte reguleringer ikke fungerer etter målsettingen.

Sametinget er videre betenkt over dagens reguleringsmetode, der man benytter en "bit for bit" regulering, som gjør at befolkningen mister sine historie rettigheter til fiske. Et eksempel i denne sammenheng er de innførte munningsfredningene hvor folk mistet historiske fiskerettigheter uten at laksebestanden har vist tegn til å vokse. Sametinget understreker at summen av alle gjennomførte reguleringer gjør det svært vanskelig å gjennomføre et tradisjonelt laksefiske. Sametinget mener derfor at myndighetene straks må gå inn for å tilbakeføre historiske rettigheter i laksefisket til den samiske befolkningen.

Sametinget anser samenes historiske rettigheter innen laksefiske å ha betydning i behandlingen av Samerettsutvalgets innstilling, om retten til forvaltning av land og vann i Finnmark som nå er ute til høring. Ut fra dette går Sametinget inn for at foreslåtte tiltak blir gjennomført, men at videre behandling av det som omhandler samiske rettigheter i forhold til fangst og forvaltning, ikke blir behandlet før Samerettsutvalgets innstilling er avklart og sluttbehandlet i Stortinget.

Utvalgets mindretall påpeker at en omlegging til prognosebaserte kvoter bør avvendes for Finnmark på grunn av Samerettsutvalgets innstilling. Samerettsutvalget skal arbeide videre med Troms og Nordland, og på denne bakgrunn bør omlegging til prognosebaserte kvoter avvises eller utsettes, eventuelt kun gjennomføres som prøveprosjekt i sør eller sørvestlige deler av landet.

Pkt. 9.4.4 omhandler plan for modernisering og effektivisering av kompensasjonstiltakene ved vassdragsregulering. At dette arbeidet gjennomgås og evalueres støttes fullt ut. Forslaget i NOU 1999:9 om at de nasjonale laksevassdragene skal prioriteres støttes ikke. Det må her settes inn maksimal innsats i alle fylker. Det er en kjennsgjerning at mange av de eldre reguleringene har veldig få vilkår knyttet til konsesjonen. Det bør gjennomføres en lovendring

Sign: RRB..... / FAE.....

for å innføre samme system som man gjorde i USA i 1986: Ved konsesjonsbetingede tiltak som kraftutbygginger skal det med jevne mellomrom automatisk gjennomføres evalueringer med f.eks åpne høringer slik at unødvendige uheldige virkninger kan fanges opp og derved rettes opp.

Situasjonen har vært preget av at alle skylder på hverandre, og samarbeid mellom relevante aktører har vært meget begrenset. Samtidig er mange ulike offentlige sektorer på ulike måter tilknyttet lakseforvaltningen. En slik spredning av ansvaret mener Sametinget er særdeles uheldig. Det vil være viktig å få til en helhetlig forvaltning med sterkt og forpliktende samarbeid mellom sektormyndigheter med innflytelse på laksen. Dette bør skje både på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå.

Saken avsluttet 2. juni 1999 kl. 16.30

Sign: *RRB* / *TAT*

Sak 21/99 Samlet plan for samisk kulturhus - Ny prioritering

Saken påbegynt 3. juni 1999 kl. 9.15.

I. Dokumenter

- Samlet plan for samiske kulturhus, 1995
- Sametingets vedtak i sak 23/96 Samlet plan for samiske kulturhus
- Vårt brev av 07.07.98 til eksisterende og planlagte samiske kultursentra - kartlegging
- Vårt brev av 28.8.98 til KD og KRD
- Notat av 20.4.99 - Oppsummering av kartlegging av samiske kultursentra
- Sametingets vedtak i sak 40/96 Samisk kunstmuseum - utredning
- Sametingets vedtak i sak 20/98 Markering av tusenårsskiftet i Norge - samisk tusenårssted
- Brev til Sametingsrådet fra ÁRRAN, 8270 DRAD, av 31.05.1999
- Brev til Sametingsrådet fra Sør-Varanger kommune, av 21.04.1999

II. Innleverte forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget viser til at Regjeringen og Stortinget ikke har sluttet seg til Sametingets modell for funksjon og investerings- og driftsfinansiering av samiske kulturhus, jf. St.meld. nr. 41 (1996-97) Om norsk samepolitikk, kap. 12.6 og Innst. S. Nr. 145 (1997-98). Derfor er det nødvendig å foreta en vurdering av situasjonen i forhold til Sametingets vedtaket i sak 23/96 *Samlet plan for samiske kulturhus*.

Regjeringens avvisning av tingets kategorier og finansieringsmodell;

- *nasjonal samisk kulturinstitusjon*, 100 % statlig investerings- og driftsfinansiering
- *regional samisk ansvarsinstitusjon*, 70 % statlig investeringsstøtte og 100 % statlig driftsfinansiering
- *regional samisk kulturinstitusjon*, 70 % statlig investeringsstøtte og fylkeskommunal/kommunal driftsstøtte,

begrunnes i at modellen krever meget stor statlig finansiering, og bryter med det øvrige finansieringssystemet for kulturbygg i Norge.

For Sametinget er det viktig at arenaer for kultur- og språkutøvelse opprettes som et ledd i styrking av samisk språk og kultur. Slike arenaer kan opprettes i allerede eksisterende bygg, og ved nybygg som planlegges i en størrelsesskala som er lite kostnadskrevende både når det gjelder investering og drift.

Prosjekter som bygger sin virksomhet rundt målsettingen om å bevare og utvikle samisk språk og kultur, må også være de som etter statens forpliktelser må finansieres med statlige midler. Men det er viktig å understreke fylkeskommunenes og kommunenes ansvar både i investeringsfasen og ved drift.

Sametinget går på bakgrunn av ovennevnte bort fra sin kategorisering av samiske kulturhus gjort i sak 23/96. Beaivváš Sámi Teáhter, Sámi Vuorká-Dávvirat (SVD) m/kunstavdeling og

Sign: RRB / FAE

Sámi sierrabibliotehka forstsetter å innha sin nasjonale status. At disse institusjonene er nasjonale samiske institusjoner innebærer at de har et spesielt overordnet ansvar innenfor sine områder i hele det samiske området. For resten av institusjonene vil det være innholdet og behovet som er avgjørende for prioritering m.h.t. finansiering.

Ny prioritering:

Eksisterende institusjoner skal med utgangspunkt i dagens virksomhet, sikres tilfredsstillende driftsfinansiering før nye investeringer foretas.

Sametinget prioriterer på bakgrunn av dette, tilfredsstillende driftsfinansiering for følgende institusjoner i prioritert rekkefølge:

1. Samien Sijte, Snåsa
2. Várjjat Sámi Musea/Varanger Samiske Museum, Unjárga/Nesseby
3. Ája samisk senter, Gáivuotna/Kåfjord
4. Sámi Dáiddaguovddaš, Kárašjohka
5. Sijti Jarngge, Hattfjelldal

Sametinget vil legge avgjørende vekt på at eksisterende institusjoner og planlagte prosjekter først har avklart driftsfinansieringen for nye planer, før tinget anbefaler finansiering av investeringskostnader i forbindelse med utvidelser, kjøp av bygninger og oppføring av nybygg.

Sametinget ønsker ikke at nye initiativ skal være umulige å gjennomføre på grunn av prioriteringer gjort av tinget, og fastsetter derfor at prosjekter som har *sikret driftsfinansiering* og ellers er *realistiske og realiserbare*, fortløpende anbefales av Sametinget for investering, bl.a. gjennom tingets årlige forslag til statsbudsjett.

Dette gjelder både for eksisterende institusjoner med utvidelsesplaner, og for følgende planlagte prosjekter (uprioritert liste):

- Kokelv sjøsamiske museum, Kokelv
- Kompetansesenter for laksefiske og elvesamisk kultur i Deatnu/Tana
- Pitesamisk museum i Skjerstad
- Samenes hus i Oslo
- Samisk flerbrukshus/urfolkssenter i Tromsø
- Samisk kulturhus på Senja
- Samisk kultursenter Sør-Trøndelag og Hedmark, Røros
- Samisk senter i Sør-Troms og Ofoten, Várdobáiki, Evenskjer
- Sjøsamisk senter i Porsanger

Sametinget har gjennom egne vedtak i sakene 40/96 *Samisk kunstmuseum - utredning*, og 20/98 *Markering av tusenårsskiftet i Norge - samisk tusenårssted*, gitt SVD med avdeling for kunst og Østsamisk museumsanlegg i Neiden, spesiell prioritet. Disse to prosjektene holdes derfor utenfor prioriteringslisten og søkes realisert så fort som mulig.

Merknad 1, APs sametingsgruppe v/ Per Solli

APs sametingsgruppe ser det som positivt at det skal nedfelles prinsipper i tildelinger av kulturmidler fra Samisk kulturråd.

Sign: RRB / FAE

Prinsippet med at Sametinget vil prioritere tilfredsstillende driftsfinansiering ved allerede eksisterende institusjoner før investeringsbehov, er bra.

Det vil skape en trygghet og forutsigbarhet ved disse institusjonene.

Oppgavene ved de enkelte institusjonene skal være bekrevet i de godkjente planer og personellbehovet skal være analysert, bemanningen skal være i.h.t. de fremlagte planene.

Når det gjelder prioritering av de 5 prioriterte institusjonene, må forannevnte prinsipper følges. Videre skal Vårdobaiki ha den prioritering den hadde i sakl 23/96.

Hvis vi ser på den prioriterte liste fra sak 23/96 (de 5 første), har rådet gjort en endring.

Ut ifra sakspapirene kan vi ikke finne noen argumenter for å endre prioriteringslista fra sak 23/96.

Dersom APs gruppe skal gå med på en rokkering av prioriteringa fra 1996, må Rådet gi en meget god begrunnelse for dette. Ved den endringa Rådet foreslår, følger de heller ikke forannevnte prinsipper som de sjøl foreslår skal nedfelles.

Merknad 2, APs sametingsgruppe v/ Per Solli,

***NSRs sametingsgruppe v/ Asbjørg Skåden, Arvid Skjellhaug,
Magne Huuva,***

SFFs sametingsgruppe v/ Roger Pedersen, Ove Johnsen

Representantene fra Nordre Nordland, valgkrets 10 og Sør Troms valgkrets 9 krever at prioriteringen av Vardobaiki iht vedtak av 23.05.96 med hensyn til investering og drift opprettholdes.

Området tåler ikke lengre å bli forbigått når det gjelder utvikling av samisk språk og kultur. Dersom Vardobaiki ikke blir prioritert fra Sametinget, frykter vi at den positive utviklingen av samisk språk og kultur i regionen blir satt langt tilbake.

Representantene legger stor vekt på at funksjoner under Vardobaiki skal være desentralisert. Aktivitetene bør legges til steder i regionen som er naturlig for de ulike funksjoner.

Utbygging av Vardobaiki bør gjøres trinnvis og oppstrart av første byggetrinn bør skje snarest.

Merknad 3, SVFs sametingsgruppe v/ Roger Pedersen

SVF stiller seg uforståelig til rådets innstilling.

Hvorfor gå bort fra prioriteringslisten som ble gjort i sak 23/96 ? Vi ønsker å opprettholde prioriteringslisten fra sak 23/96.

Merknad 4, SPs sametingsgruppe v/ Peder Mathisen

Endring av 3 avsnitt i rådets innstilling, slik at avsnittet blir å lyde slik:

«For Sametinget er det viktig at arenaen for kultur og språk utøvelse opprettes som et ledd i bevaring og styrking av språk og kultur. Særlig gjelder dette prosjekter relatert til sjøsamiske områder. Resultatet av fornorskningprosessen gjør at staten, etter Sametingets syn, her har et spesielt ansvar, både for å sikre investering og drift av planlagte og allerede eksisterende bygg.

Sign: *KRB*.....*TAE*.....

Forslag 2, representant Geir Tommy Pedersen, NSRs sametingsgruppe**Forslaget erstatter punktet NY PRIORITERING i Sametingsrådets innstilling.****Driftsfinansiering (Ny overskrift)**

Eksisterende institusjoner skal med utgangspunkt i dagens virksomhet, sikres tilfredsstillende driftsfinansiering før nye investeringer foretas.

Sametinget prioriterer på bakgrunn av dette, tilfredsstillende driftsfinansiering for følgende institusjoner i prioritert rekkefølge:

1. Samien Sijte, Snåsa
2. Várjjat Sámi Musea/Varanger Samiske Museum, Unjárga/Nesseby
3. Ája samisk senter, Gáivuotna/Kåfjord
4. Sijti Jarngge, Hattfjelldal
5. Sámi Dáiddaguovddaš, Kárašjohka
6. Samisk senter Várdobáiki i Sør-Troms og Ofoten

Investering (ny overskrift)

Sametinget vil legge avgjørende vekt på at eksisterende institusjoner og planlagte prosjekter først har avklart driftsfinansieringen for nye planer, før tinget anbefaler finansiering av investeringskostnader i forbindelse med utvidelser, kjøp av bygninger og oppføring av nybygg.

Tillegg

«Sametinget prioriterer på bakgrunn av dette investering av nybygg for følgende institusjoner:

1. Utbygging av Ája samisk senter i Kåfjord.
2. Utbygging av samisk senter Várdobáiki i Sør-Troms og Ofoten.

Sametinget ønsker ikke at nye initiativ skal være umulige å gjennomføre på grunn av prioriteringer gjort av tinget, og fastsetter derfor at prosjekter som har *sikret driftsfinansiering* og ellers er *realistiske og realiserbare*, fortløpende anbefales av Sametinget for investering, bl.a. gjennom tingets årlige forslag til statsbudsjett. Investeringer av mindre prosjekter skal kunne gjennomføres via eventuelle andre finansieringsordninger.

Dette gjelder både for eksisterende institusjoner med utvidelsesplaner, og for følgende planlagte prosjekter (uprioritert liste):

- a) Kokelv sjøsamisk museum, Kokelv
- b) Kompetansesenter for laksefiske og elvesamisk kultur i Deatnu Tana
- c) Pitesamisk museum i Skjerstad
- d) Samenes hus i Oslo
- e) Samisk flerbrukshus/urfolkssenter i Tromsø
- f) Samisk kulturhus på Senja
- g) Samisk kultursenter Sør-Trøndelag og Hedmark, Røros

Sign: *KRB* / *FAE*

- h) Sjøsamisk senter i Porsanger
- i) Samisk identitetssenter, Áлта siida, i Alta
- j) Lulesamisk senter Arran i Tysfjord
- k) Samisk boplass Gamtofta i Sørreisa
- l) Kulturhus i Máze

Sametinget har gjennom egne vedtak gitt spesiell prioritet i sakene 20/98 *Markering av tusenårsskiftet i Norge - samisk tusenårssted*, Østsamisk museumsanlegg i Neiden og 40/96 *Samisk kunstmuseum - utredning*, SVD med avdeling for kunst inkl. Savio museet. Disse to prosjektene holdes derfor utenfor prioriteringslisten og søkes realisert så fort som mulig.

Forslag 3, representant Roger Pedersen, SVFs sametingsgruppe

SVF fremmer følgende forslag:

Stryktes: Ny prioritet i rådets innstilling

Nytt: Prioriteringsliste gjort i sak 23/96 (rangering for 1-13). Det som står i parentes bak institusjonens navn strykes.

Forslag 4, representant Per Solli, APs sametingsgruppe

APs sametingsgruppe foreslår følgende endring og tillegg til rådets behandling:

Ny prioritering:

1.- Driftsmidler:

Eksisterende institusjoner skal med utgangspunkt i dagens virksomhet, sikres tilfredsstillende driftsfinansiering før nye investeringer foretas.

Sametinget prioriterer på bakgrunn av dette, tilfredsstillende driftsfinansiering for følgende institusjoner i prioritert rekkefølge:

1. Samien Sitje , Snåsa
2. Varanger samiske museum
3. Sitje Jarngje , Hattfjelldal
4. Aja samisk senter , Kåfjord
5. Samisk kunstmuseum , Karasjok

2.- Investeringsmidler: Sametinget prioriterer midler til nybygg til følgende institusjoner:

- I. Utbygging av AJA samisk senter , Kåfjord
- II. Bygging av 1. Byggetrinn av Vardobaiki , samisk senter i Ofoten og Sør-Troms.

III. Votering

Av 38 representanter var 38 tilstede.

- Forslag 1 ble ikke fremmet

Sign: REB / FAE

- Forslag 3 ble trukket
- Forslag 4 ble trukket

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 2 ble enstemmig vedtatt.
2. Sametingsrådets innstilling, unntatt vedtatte endringer, ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Peder Mathisen, SP's sametingsgruppe fremmet følgende protokolltilførsel:

For Sametinget er det viktig at arenaene for kultur og språk utøvelse opprettes som et ledd i bevaring og styrking av språk og kultur. Særlig gjelder dette prosjekter relatert til sjøsamiske områder. Resultatet av fornorskingsprosessen gjør at staten, etter Sametingets syn, her har et spesielt ansvar, både for å sikre investering og drift av planlagte og allerede eksisterende bygg.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Ing-Lill Pavall, saksordfører	
2.	Per Solli	Geir Tommy Pedersen Per Solli
3.	Roger Pedersen	
4.	Birger Nymo	
5.	Peder Mathisen	
6.	Geir Tommy Pedersen Jarle Jonassen (til forr.orden)	
7.	Eva Josefsen	
8.	Asbjørg Skåden	
9.	Ing-Lill Pavall	
10.	Klemet Erland Hætta Egil Olli (til forr.orden) Jarle Jonassen (til forr.orden) Peder Mathisen (til forr.orden)	
11.	Per Solli	
12.	Jarle Jonassen	
13.	Roger Pedersen Birger Nymo (til forslaget)	
14.	Ing-Lill Pavall	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametinget viser til at Regjeringen og Stortinget ikke har sluttet seg til Sametingets modell for funksjon og investerings- og driftsfinansiering av samiske kulturhus, jf. St.meld. nr. 41 (1996-97) Om norsk samepolitikk, kap. 12.6 og Innst. S. Nr. 145 (1997-98), er det nødvendig å foreta en vurdering av situasjonen i forhold til Sametingets vedtak i sak 23/ 96 *Samlet plan for samiske kulturhus*.

Regjeringens avvisning av tingets kategorier og finansieringsmodell;

Sign: RRB, FAT

- *nasjonal samisk kulturinstitusjon*, 100 % statlig investerings- og driftsfinansiering
- *regional samisk ansvarsinstitusjon*, 70 % statlig investeringsstøtte og 100 % statlig driftsfinansiering
- *regional samisk kulturinstitusjon*, 70 % statlig investeringsstøtte og fylkeskommunal/kommunal driftsstøtte,

begrunnes i at modellen krever meget stor statlig finansiering, og bryter med det øvrige finansieringssystemet for kulturbygg i Norge.

For Sametinget er det viktig at arenaer for kultur- og språkutøvelse opprettes som et ledd i styrking av samisk språk og kultur. Slike arenaer kan opprettes i allerede eksisterende bygg, og ved nybygg som planlegges i en størrelsesskala som er lite kostnadskrevende både når det gjelder investering og drift.

Prosjekter som bygger sin virksomhet rundt målsettingen om å bevare og utvikle samisk språk og kultur, må også være de som etter statens forpliktelser må finansieres med statlige midler. Men det er viktig å understreke fylkeskommunenes og kommunenes ansvar både i investeringsfasen og ved drift.

Sametinget går på bakgrunn av ovennevnte bort fra sin kategorisering av samiske kulturhus gjort i sak 23/96. Beaivváš Sámi Teáhter, Sámi Vuorká-Dávvirat (SVD) m/kunstavdeling og Sámi sierrabibliotekha forsetter å innha sin nasjonale status. At disse institusjonene er nasjonale samiske institusjoner innebærer at de har et spesielt overordnet ansvar innenfor sine områder i hele det samiske området. For resten av institusjonene vil det være innholdet og behovet som er avgjørende for prioritering m.h.t. finansiering.

Ny prioritering:

Driftsfinansiering

Eksisterende institusjoner skal med utgangspunkt i dagens virksomhet, sikres tilfredsstillende driftsfinansiering før nye investeringer foretas.

Sametinget prioriterer på bakgrunn av dette, tilfredsstillende driftsfinansiering for følgende institusjoner i prioritert rekkefølge:

1. Samien Sijte, Snåsa
2. Várjjat Sámi Musea/Varanger Samiske Museum, Unjárga/Nesseby
3. Ája samisk senter, Gáivuotna/Kåfjord
4. Sijti Jarngge, Hattfjelldal
5. Sámi Dáiddaguovddaš, Kárašjohka
6. Samisk senter Várdobáiki i Sør-Troms og Ofoten

Investering

Sametinget vil legge avgjørende vekt på at eksisterende institusjoner og planlagte prosjekter først har avklart driftsfinansieringen for nye planer, før tinget anbefaler finansiering av investeringskostnader i forbindelse med utvidelser, kjøp av bygninger og oppføring av nybygg.

«Sametinget prioriterer på bakgrunn av dette investering av nybygg for følgende institusjoner:

1. Utbygging av Ája samisk senter i Kåfjord.

Sign: PPB / IAE

2. Utbygging av samisk senter Várdobáiki i Sør-Troms og Ofoten.

Sametinget ønsker ikke at nye initiativ skal være umulige å gjennomføre på grunn av prioriteringer gjort av tinget, og fastsetter derfor at prosjekter som har *sjøret driftsfinansiering* og ellers er *realistiske og realiserbare*, fortløpende anbefales av Sametinget for investering, bl.a. gjennom tingets årlige forslag til statsbudsjett. Investeringer av mindre prosjekter skal kunne gjennomføres via eventuelle andre finansieringsordninger.

Dette gjelder både for eksisterende institusjoner med utvidelsesplaner, og for følgende planlagte prosjekter (uprioritert liste):

- a) Kokelv sjøsamisk museum, Kokelv
- b) Kompetansesenter for laksefiske og elvesamisk kultur i Deatnu/Tana
- c) Pitesamisk museum i Skjerstad
- d) Samenes hus i Oslo
- e) Samisk flerbrukshus/urfolkssenter i Tromsø
- f) Samisk kulturhus på Senja
- g) Samisk kultursenter Sør-Trøndelag og Hedmark, Røros
- h) Sjøsamisk senter i Porsanger
- i) Samisk identitetssenter, Áлта siida, i Alta
- j) Lulesamisk senter Árran i Tysfjord
- k) Samisk boplass Gamtofta i Sørreisa
- l) Kulturhus i Máze

Sametinget har gjennom egne vedtak gitt spesiell prioritet i sakene 20/98 *Markering av tusenårsskiftet i Norge - samisk tusenårssted*, Østsamisk museumsanlegg i Neiden og 40/96 *Samisk kunstmuseum - utredning*, SVD med avdeling for kunst inkl. Savio museet. Disse to prosjektene holdes derfor utenfor prioriteringslisten og søkes realisert så fort som mulig.

Saken avsluttet 3. juni 1999 kl. 11.20

Sign: RRB / FAT

Sak 22/99 Felles samisk språksamarbeid

Saken påbegynt 3. juni 1999 kl. 11.20 .

I. Dokumenter

- Vedtak i sak 42/96 - Fremtidig organisering av Samisk språknemnd/Sámi giellalávdegoddi (SGL)
- Brev av 02.09.96 - oversendelse av vedtak i sak 42/96
- Gemensamt møte mellom finska, norska och svenska Sametingen den 16. januar 1997
- Samarbeidsavtalen pr. 06.02.1997
- Brev av 13.02.97 fra Sámi Instituhtta - Sámi giellalávdegotti dálá dilli
- Brev av 26.05.97 fra Sámi Instituhtta - Sámi oktasaš giellaorgána/giellalávdegotti doaimma ordnen
- Brev av 04.07.97 til Samerådet og Sámi Instituhtta
- Forslag av 06.10.1997 fra Sametinget i Finland
- Møtebok av 23.10.97 fra fellesmøte
- Protokoll av 23.10.97 fra felles telefonmøte mellom Sametingets ledere i Sverige, Finland og Norge
- Møtebok av 12.02.1998 fra presidentmøtet
- Prosjektlederens rapport av 31.05.98 (sendt ut tidligere)
- Uttalelse av 29.06.98 fra Sametinget i Sverige v/Samisk språkråd
- Uttalelse av 28.06.98 fra Sametinget i Finland v/Sametingets samiske utvalg
- Møtebok av 30.06.98 fra presidentmøte
- Kopi av brev av 03.08.1998 - Sámi giellaoktasašbarggu plánenprošeakta
- Brev av 13.08.1998 fra Samisk parlamentarisk råd - oktasaš giellabargu
- Sámi giellaoktasašbarggu plánenprošeavtta jodiheaddji nammadeapmi, 17.08.1998
- Prosjektbeskrivelse av 24.08.98 fra prosjektlederen
- Brev av 14.09.98 fra Samisk parlamentarisk råd - Planleggingsgruppens forslag av 01.09.98
- Brev av 02.12.98 fra Samisk parlamentarisk råd
- Brev av 08.12.98 til Samisk språkråd
- Rapport av 16.12.98 fra prosjektlederen om felles nordisk samisk språksamarbeid
- Brev av 17.03.99 fra Samisk språkråd - sak SG 16/99 felles samisk språkorgan
- Referat av 24. mars 1999 fra presidentmøte

II. Innleverte forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

For å legge forholdene til rette for varig språksamarbeid mellom de folkevalgte sametingene skal det opprettes en felles Samisk språknemnd/Sámi giellalávdegoddi i 1999.

Avtale om felles samisk språksamarbeid

Sign:

Sametinget vedtar med dette «Avtale om felles samisk språksamarbeid gjennom Samisk språknemnd», og legger denne avtalen til grunn for en permanent etablering av Samisk språknemnd. Presidenten for Sametinget i Norge undertegner avtalen på vegne av Sametinget.

AVTALE OM FELLES SAMISK SPRÅKSAMARBEID - FORSLAG

De kontraherende parter Sametingene i Finland, Norge og Sverige:

minner om at språk er en viktig del av kulturen, og

viser til at det felles samiske språkarbeid har vært nyttig for en helhetlig utvikling av samisk kultur, og

minner om at det i samiske samfunn er behov for språkrøktarbeid over landegrensene, dersom samisk språk og kultur skal bevares og utvikles, og

inngår en avtale om organisering av det felles samiske språkarbeid, og

erklærer herved at de har blitt enige om følgende:

Sametinget i Norge, Sametinget i Sverige og Sametinget i Finland overtar ansvaret for det felles samiske språksamarbeid i samråd med samene i Russland ved opprettelsen av Samisk språknemnd, samt godkjenner følgende midlertidige vedtekter:

Vedtekter for Samisk språknemnd:

- § 1 Samisk språknemnd er samenes høyeste vedtaksorgan i felles samiske språkspørsmål. Språknemndas formål er å ivareta og utvikle den kulturarv som knyttes til dei skriftlige og muntlige samiske språk, og skal fungere som et fag- og sakkyndig organ, samordne og tilpasse oppgaver ved bruk og røkt av samisk språk og drive formidling nasjonale samiske språkorganer imellom. I tillegg er Samisk språknemnds formål å få det samiske språks formelle posisjon opp på samme nivå i alle fire land i det samiske området.
- § 2 Samisk språknemnds oppgave er å fremme virksomhet til gagn for alle samiske språk. Slik virksomhet innbefatter å:
1. bevare og utvikle samisk språk,
 2. besørge felles terminologi- og normeringsarbeid,
 3. gi råd i saker som gjelder samisk språk,
 4. fremme samisk språkforskning,
 5. holde kontakt med andre institusjoner i Sápmi og internasjonalt.
 6. koordinere samisk språkarbeid,
 7. bedre det samiske språks stilling,
 8. forøvrige arbeide med samiske språksaker
- § 3 Retningslinjer om de samiske språk under § 2 vil prinsipielt angå alle samiske språk med eget skriftspråk
- § 4 Til Samisk språknemnd velges for fire år om gangen 12 medlemmer til å representere samiske språkgrupper i Sverige, Finland, Norge og Russland. Fra hvert av landene oppnevner sametingene og sameforeningene i Russland tre (3) medlemmer med

Sign: RRB TAT

- varamedlemmer til nemnda. Hvert lands medlemmer skal representere særskilte språkgrupper.
- § 5 Blant sine medlemmer velger Samisk språknemnd en ordfører og tre (3) varaordførere med varamedlemmer, ordførerne fungerer også som arbeidsutvalg. Arbeidsutvalget leder språknemndas virksomhet mellom Samisk språknemnds plenumsmøter.
- § 6 Medlemmer og varamedlemmer som representerer hver enkelt språkgruppe samles i en språkgruppeseksjon. Hver språkgruppeseksjon velger blant sine medlemmer en ordfører, som skal være fast medlem og varaordfører i Samisk språknemnd. Samisk språknemnd kan etter behov for visse formål opprette egne sakkyndige arbeidsgrupper.
- § 7 Samisk språknemnd i plenum har avgjørende vedtaksmyndighet. Samisk språknemnd kan likevel delegerer fullmakt til en språkgruppeseksjon til å gjøre vedtak i saker som gjelder kun en språkgruppe. Samisk språknemnd kan også ved opprettelse av sakkyndig arbeidsgruppe gi den fullmakt til å gjøre vedtak i enkeltsaker.
- § 8 Samisk språknemnd er vedtaksfør når minst sju (7) medlemmer, som representerer minst tre (3) språkgrupper, er tilstede. Arbeidsutvalget er vedtaksfør når minst halvparten av medlemmene er tilstede.
- § 9 Vedtak på møter i Samisk språknemnd, arbeidsutvalg, språkgruppens seksjon og sakkyndig arbeidsgruppe/ansvarlig organ avgjøres ved flertall. Hvert medlem har en stemme. Ved likt stemmetall er ordførers stemme avgjørende, unntatt ved valg, der dette avgjøres ved loddtrekning.
- § 10 Møtevedtak i Samisk språknemnd, arbeidsutvalg, språkgruppens seksjon og sakkyndig arbeidsgruppes/ansvarlig organ skal protokollføres og kunngjøres.
- § 11 Samisk språknemnd har et sekretariat. Samisk språknemnd ansetter sekretariatets personale.
- § 12 Samisk språknemnd kan utarbeide nærmere arbeidsinstruks for sin virksomhet i henhold til de vilkår som er nedfelt i vedtektenes § 4, 5, 6, 7 og 9.
- § 13 Disse vedtekter kan endres hvis de organer som har oppnevnt nemnda, godkjenner dette (jfr § 3).

Framdriftsplan

Sametingspresidenten gis fullmakt til å gjøre eventuelle små justeringer i disse vedtektene dersom dette viser seg å være påkrevd.

Samisk språkråd i Norge forestår innkalling og den praktiske tilrettelegging for det første møte i SGL. Sametinget i Norge tilbyr SGL's foreløpige sekretariat blir plassert i tilknytning til Samisk språkråds sekretariat i Norge. Sametinget kan påta seg et midlertidig arbeidsgiveransvar for SGL, og at Samisk språkråd legger til rette for den praktiske gjennomføringen mht. kontorhold, regnskapsførsel, arkivbistand, mm.

Den administrative lederen som ansettes i Samisk språknemnd har ansvar for å tilrettelegge forholdene slik at arbeidet i SGL skjer etter de forutsetningene sametingene til enhver tid legger, og vedkommende skal også fremme forslag til sametingene for hvordan følgende forhold skal avklares/gjennomføres:

Sign: RRB / FAE

- deltakelse fra russisk side (bør avklares med Samerådet fordi det i Russland nå finnes flere sameforeninger),
- etablering av en fast finansieringsordning mellom sametingene
- endelig lokalisering av sekretariatet.
- tilrettelegging av samarbeidsrutiner over landegrensene

Oppnevning av medlemmer til Samisk språknemnd:

I henhold til forskrift til Samelovens språkregler, § 2, pkt 1 skal «Medlemmer fra Norge til et felles nordisk samisk språkorgan skal være medlemmer av Samisk språkråd.». Dette betyr at Sametinget må oppnevne 3 av Samisk språkråds medlemmer til nemnda. Samisk språkråd har allerede utpekt nedenforstående medlemmer til nemnda for perioden 1998 - 2001, og Sametinget viser til dette:

Nils Øyvind Helander, medlem	personlig varamedlem Barbro Lill Hætta
Anders Kintel, medlem	personlig varamedlem Anders Nystø
Nora Marie Brandsfjell, medlem	personlig varamedlem A asta Granefjell Pentha

Forslag 1, representant John Henrik Eira, NSRs sametingsgruppe

For å legge forholdene til rette for varig språksamarbeid mellom de folkevalgte sametingene skal det opprettes en felles Samisk språknemnd/Sámi giellalávdegoddi i 1999.

Avtale om felles samisk språksamarbeid

Sametinget vedtar med dette «Avtale om felles samisk språksamarbeid gjennom Samisk språknemnd», og legger denne avtalen til grunn for en permanent etablering av Samisk språknemnd. Presidenten for Sametinget i Norge undertegner avtalen på vegne av Sametinget.

AVTALE OM FELLES SAMISK SPRÅKSAMARBEID - FORSLAG

De kontraherende parter Sametingene i Finland, Norge og Sverige:

minner om at språk er en viktig del av kulturen, og

viser til at det felles samiske språkarbeid har vært nyttig for en helhetlig utvikling av samisk kultur, og

minner om at det i samiske samfunn er behov for språkrøktarbeid over landegrensene, dersom samisk språk og kultur skal bevares og utvikles, og

inngår en avtale om organisering av det felles samiske språkarbeid, og

erklærer herved at de har blitt enige om følgende:

Sametinget i Norge, Sametinget i Sverige og Sametinget i Finland overtar ansvaret for det felles samiske språksamarbeid i samråd med samene i Russland ved opprettelsen av Samisk språknemnd, samt godkjenner følgende midlertidige vedtekter:

Vedtekter for Samisk språknemnd:

§ 1 Samisk språknemnd er samenes høyeste vedtaksorgan i felles samiske språkspørsmål. Språknemndas formål er å ivareta og utvikle den kulturarv som knyttes til det skriftlige og muntlige samiske språk, og skal fungere som et fag- og sakkyndig organ,

Sign:

samordne og tilpasse oppgaver ved bruk og røkt av samisk språk og drive formidling nasjonale samiske språkorganer imellom. I tillegg er Samisk språknemnds formål å få det samiske språks formelle posisjon opp på samme nivå i alle fire land i det samiske området.

- § 2 Samisk språknemnds oppgave er å fremme virksomhet til gagn for alle samiske **dialekter**. Slik virksomhet innbefatter å:
1. bevare og utvikle samisk språk,
 2. besørge felles terminologi- og normeringsarbeid,
 3. gi råd i saker som gjelder samisk språk,
 4. fremme samisk språkforskning,
 5. holde kontakt med andre institusjoner i Sápmi og internasjonalt.
 6. koordinere samisk språkarbeid,
 7. bedre det samiske språks stilling,
 8. forøvrig arbeide med samiske språksaker
- § 3 Retningslinjene om det samiske språk under § 2 vil prinsipielt angå alle samiske **dialekter**
- § 4 Til Samisk språknemnd velges for fire år om gangen 12 medlemmer til å representere samiske **dialekt**grupper i Sverige, Finland, Norge og Russland. Fra hvert av landene oppnevner sametingene og sameforeningene i Russland tre (3) medlemmer med varamedlemmer til nemnda. Hvert lands medlemmer skal representere særskilte **dialekt**grupper.
- § 5 Blant sine medlemmer velger Samisk språknemnd en ordfører og tre (3) varaordførere med varamedlemmer, ordførerne fungerer også som arbeidsutvalg. Arbeidsutvalget leder språknemndas virksomhet mellom Samisk språknemnds plenumsmøter.
- § 6 Medlemmer og varamedlemmer som representerer hver enkelt **dialekt**gruppe samles i en **dialekt**gruppeseksjon. Hver **dialekt**gruppeseksjon velger blant sine medlemmer en ordfører, som skal være fast medlem og varaordfører i Samisk språknemnd. Samisk språknemnd kan etter behov for visse formål opprette egne sakkyndige arbeidsgrupper.
- § 7 Samisk språknemnd i plenum har avgjørende vedtaksmyndighet. Samisk språknemnd kan likevel delegerer fullmakt til en **dialekt**gruppeseksjon til å gjøre vedtak i saker som gjelder kun en **dialekt**gruppe. Samisk språknemnd kan også ved opprettelse av sakkyndig arbeidsgruppe gi den fullmakt til å gjøre vedtak i enkeltsaker.
- § 8 Samisk språknemnd er vedtaksfør når minst sju (7) medlemmer, som representerer minst tre (3) **dialekt**grupper, er tilstede. Arbeidsutvalget er vedtaksfør når minst halvparten av medlemmene er tilstede.
- § 9 Vedtak på møter i Samisk språknemnd, arbeidsutvalg, **dialekt**gruppens seksjon og sakkyndig arbeidsgruppe/ansvarlig organ avgjøres ved flertall. Hvert medlem har en stemme. Ved likt stemmetall er ordførers stemme avgjørende, unntatt ved valg, der dette avgjøres ved loddtrekning.
- § 10 Møtevedtak i Samisk språknemnd, arbeidsutvalg, **dialekt**gruppens seksjon og

Sign: REB / MAE

- sakkyndig arbeidsgruppes/ansvarlig organ skal protokollføres og kunngjøres.
- § 11 Samisk språknemnd har et sekretariat. Samisk språknemnd ansetter sekretariatets personale.
- § 12 Samisk språknemnd kan utarbeide nærmere arbeidsinstruks for sin virksomhet i henhold til de vilkår som er nedfelt i vedtektenes § 4, 5, 6, 7 og 9.
- § 13 Disse vedtekter kan endres hvis de organer som har oppnevnt nemnda, godkjenner dette (jfr § 3).

Framdriftsplan

Sametingspresidenten gis fullmakt til å gjøre eventuelle små justeringer i disse vedtektene dersom dette viser seg å være påkrevd.

Samisk språkråd i Norge forestår innkalling og den praktiske tilrettelegging for det første møte i SGL. Sametinget i Norge tilbyr SGL's foreløpige sekretariat blir plassert i tilknytning til Samisk språkråds sekretariat i Norge. Sametinget kan påta seg et midlertidig arbeidsgiveransvar for SGL, og at Samisk språkråd legger til rette for den praktiske gjennomføringen mht. kontorhold, regnskapsførsel, arkivbistand m.m.

Den administrative lederen som ansettes i Samisk språknemnd har ansvar for å tilrettelegge forholdene slik at arbeidet i SGL skjer etter de forutsetningene sametingene til enhver tid legger, og vedkommende skal også fremme forslag til sametingene for hvordan følgende forhold skal avklares/gjennomføres:

- deltakelse fra russisk side (bør avklares med Samerådet fordi det i Russland nå finnes flere sameforeninger),
- etablering av en fast finansieringsordning mellom sametingene
- endelig lokalisering av sekretariatet.
- tilrettelegging av samarbeidsrutiner over landegrensene

Oppnevning av medlemmer til Samisk språknemnd:

I henhold til forskrift til Samelovens språkregler, § 2, pkt 1 skal «Medlemmer fra Norge til et felles nordisk samisk språkorgan skal være medlemmer av Samisk språkråd.». Dette betyr at Sametinget må oppnevne 3 av Samisk språkråds medlemmer til nemnda. Samisk språkråd har allerede utpekt nedenforstående medlemmer til nemnda for perioden 1998 - 2001, og Sametinget viser til dette:

Nils Øyvind Helander, medlem
Anders Kintel, medlem
Nora Marie Brandsfjell, medlem

personlig varamedlem Barbro Lill Hætta
personlig varamedlem Anders Nystø
personlig varamedlem Asta Granefjell Pentha

III. Votering

Av 38 representanter var 38 tilstede.

- Sametingsrådets innstilling ble trukket

Sign: PKB / TTE

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 1 ble enstemmig vedtatt

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Isak Mathis O. Hætta, saksordfører	
2.	Leif Elsvatn	
3.	Randi Skum	
4.	Nils Henrik Måsø	
5.	Roger Pedersen	
6.	John Henrik Eira	
7.	Sven-Roald Nystø	
8.	Isak M. O. Hætta	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

For å legge forholdene til rette for varig språksamarbeid mellom de folkevalgte sametingene skal det opprettes en felles Samisk språknemnd/Sámi giellalávdegoddi i 1999.

Avtale om felles samisk språksamarbeid

Sametinget vedtar med dette «Avtale om felles samisk språksamarbeid gjennom Samisk språknemnd», og legger denne avtalen til grunn for en permanent etablering av Samisk språknemnd. Presidenten for Sametinget i Norge undertegner avtalen på vegne av Sametinget.

AVTALE OM FELLE SAMISK SPRÅKSAMARBEID - FORSLAG

De kontraherende parter Sametingene i Finland, Norge og Sverige:

minner om at språk er en viktig del av kulturen, og

viser til at det felles samiske språkarbeid har vært nyttig for en helhetlig utvikling av samisk kultur, og

minner om at det i samiske samfunn er behov for språkrøktarbeid over landegrensene, dersom samisk språk og kultur skal bevares og utvikles, og

inngår en avtale om organisering av det felles samiske språkarbeid, og

erklærer herved at de har blitt enige om følgende:

Sign: REB / FAE

Sametinget i Norge, Sametinget i Sverige og Sametinget i Finland overtar ansvaret for det felles samiske språksamarbeid i samråd med samene i Russland ved opprettelsen av Samisk språknemnd, samt godkjenner følgende midlertidige vedtekter:

Vedtekter for Samisk språknemnd:

- § 1 Samisk språknemnd er samenes høyeste vedtaksorgan i felles samiske språkspørsmål. Språknemndas formål er å ivareta og utvikle den kulturarv som knyttes til det skriftlige og muntlige samiske språk, og skal fungere som et fag- og sakkyndig organ, samordne og tilpasse oppgaver ved bruk og røkt av samisk språk og drive formidling nasjonale samiske språkorganer imellom. I tillegg er Samisk språknemnds formål å få det samiske språks formelle posisjon opp på samme nivå i alle fire land i det samiske området.
- § 2 Samisk språknemnds oppgave er å fremme virksomhet til gagn for alle samiske dialekter. Slik virksomhet innbefatter å:
1. bevare og utvikle samisk språk,
 2. besørge felles terminologi- og normeringsarbeid,
 3. gi råd i saker som gjelder samisk språk,
 4. fremme samisk språkforskning,
 5. holde kontakt med andre institusjoner i Sápmi og internasjonalt.
 6. koordinere samisk språkarbeid,
 7. bedre det samiske språks stilling,
 8. forøvrige arbeide med samiske språksaker
- § 3 Retningslinjene om det samiske språk under § 2 vil prinsipielt angå alle samiske dialekter
- § 4 Til Samisk språknemnd velges for fire år om gangen 12 medlemmer til å representere samiske dialektgrupper i Sverige, Finland, Norge og Russland. Fra hvert av landene oppnevner sametingene og sameforeningene i Russland tre (3) medlemmer med varamedlemmer til nemnda. Hvert lands medlemmer skal representere særskilte dialektgrupper.
- § 5 Blant sine medlemmer velger Samisk språknemnd en ordfører og tre (3) varaordførere med varamedlemmer, ordførerne fungerer også som arbeidsutvalg. Arbeidsutvalget leder språknemndas virksomhet mellom Samisk språknemnds plenumsmøter.
- § 6 Medlemmer og varamedlemmer som representerer hver enkelt dialektgruppe samles i en dialektgruppeseksjon. Hver dialektgruppeseksjon velger blant sine medlemmer en ordfører, som skal være fast medlem og varaordfører i Samisk språknemnd. Samisk språknemnd kan etter behov for visse formål opprette egne sakkyndige arbeidsgrupper.
- § 7 Samisk språknemnd i plenum har avgjørende vedtaksmyndighet. Samisk språknemnd kan likevel delegerer fullmakt til en dialektgruppeseksjon til å gjøre vedtak i saker som gjelder kun en dialektgruppe. Samisk språknemnd kan også ved opprettelse av sakkyndig arbeidsgruppe gi den fullmakt til å gjøre vedtak i enkeltsaker.
- § 8 Samisk språknemnd er vedtaksfør når minst sju (7) medlemmer, som representerer minst tre (3) dialektgrupper, er tilstede. Arbeidsutvalget er vedtaksfør når minst

Sign: RRD / FAT

halvparten av medlemmene er tilstede.

- § 9 Vedtak på møter i Samisk språknemnd, arbeidsutvalg, dialektgruppens seksjon og sakkyndig arbeidsgruppe/ansvarlig organ avgjøres ved flertall. Hvert medlem har en stemme. Ved likt stemmetall er ordførers stemme avgjørende, unntatt ved valg, der dette avgjøres ved loddtrekning.
- § 10 Møtevedtak i Samisk språknemnd, arbeidsutvalg, dialektgruppens seksjon og sakkyndig arbeidsgruppes/ansvarlig organ skal protokollføres og kunngjøres.
- § 11 Samisk språknemnd har et sekretariat. Samisk språknemnd ansetter sekretariatets personale.
- § 12 Samisk språknemnd kan utarbeide nærmere arbeidsinstruks for sin virksomhet i henhold til de vilkår som er nedfelt i vedtektenes § 4, 5, 6, 7 og 9.
- § 13 Disse vedtekter kan endres hvis de organer som har oppnevnt nemnda, godkjenner dette (jfr § 3).

Framdriftsplan

Sametingspresidenten gis fullmakt til å gjøre eventuelle små justeringer i disse vedtektene dersom dette viser seg å være påkrevd.

Samisk språkråd i Norge forestår innkalling og den praktiske tilrettelegging for det første møte i SGL. Sametinget i Norge tilbyr SGL's foreløpige sekretariat blir plassert i tilknytning til Samisk språkråds sekretariat i Norge. Sametinget kan påta seg et midlertidig arbeidsgiveransvar for SGL, og at Samisk språkråd legger til rette for den praktiske gjennomføringen mht. kontorhold, regnskapsførsel, arkivbistand m.m.

Den administrative lederen som ansettes i Samisk språknemnd har ansvar for å tilrettelegge forholdene slik at arbeidet i SGL skjer etter de forutsetningene sametingene til enhver tid legger, og vedkommende skal også fremme forslag til sametingene for hvordan følgende forhold skal avklares/gjennomføres:

- deltakelse fra russisk side (bør avklares med Samerådet fordi det i Russland nå finnes flere sameforeninger),
- etablering av en fast finansieringsordning mellom sametingene
- endelig lokalisering av sekretariatet.
- tilrettelegging av samarbeidsrutiner over landegrensene

Oppnevning av medlemmer til Samisk språknemnd:

I henhold til forskrift til Samelovens språkregler, § 2, pkt 1 skal «Medlemmer fra Norge til et felles nordisk samisk språkorgan skal være medlemmer av Samisk språkråd.». Dette betyr at Sametinget må oppnevne 3 av Samisk språkråds medlemmer til nemnda. Samisk språkråd har allerede utpekt nedenforstående medlemmer til nemnda for perioden 1998 - 2001, og Sametinget viser til dette:

Nils Øyvind Helander, medlem
Anders Kintel, medlem
Nora Marie Brandsfjell, medlem

personlig varamedlem Barbro Lill Hætta
personlig varamedlem Anders Nystø
personlig varamedlem A asta Granefjell Pentha

Saken avsluttet 3. juni 1999 kl. 12.05

Sign: RRB / FAE

Sak 23/99 Reindrifststyrets årsmelding 1998

Saken påbegynt 3. juni 1999 kl. 15.00.

I. Dokumenter

- Reindrifststyrets årsmelding 1998
- Sametingets vedtak i sak 22/98 Reindrifststyrets årsmelding 1996-1997
- Totalregnskap for reindrifsnæringen, regnskap 1997 og budsjett 1998
- Ressursregnskap for reindrifsnæringen. For reindrifsåret 1. april 1997 - 31. mars 1998
- Notat av 15.03.99 til Landbruksminister Gjønnnes fra Sametingspresidenten

II. Innleverte forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget er meget tilfreds med at reindrifststyret i årsmeldingen 1998 har kommentert Sametingets merknader til årsmelding for 1996-1997. Sametinget vurderer punktene som er kommentert som viktige områder der det fortsatt vil være et klart behov for oppfølging. Dette har også Reindrifststyret påpekt.

Det vises i årsmeldingen til at meldingen er problemorientert. Sametinget vil i den forbindelse få påpeke at det likevel er viktig å få frem at til tross for mange og store utfordringer i reindrifsnæringen, driver store deler av næringen en lønnsom virksomhet.

Sametinget har satt i gang arbeidet med en reindrifstplan for Sametinget. Et eget utvalg oppnevnt av Sametinget vil utarbeide forslag til en reindrifstplan. Reindrifstplanutvalget skal blant annet foreta en vurdering av eksisterende mål, virkemidler og ansvarsforhold i reindrifspolitikken med særlig grunnlag i reindrifstens sentrale rolle som samisk næring. Det er ventelig at utvalget vil foreta en grundig gjennomgang og komme med forslag i forhold til mange av områdene og utfordringene som er tatt opp i Reindrifststyrets årsmelding.

Nedenfor følger Sametingets merknader til noen av årsmeldingens punkter.

Pkt 4 Styrets oppfølging av problemstillinger i reindrifsnæringen

Pkt 4.1

Fremtidige utfordringer

Arealsituasjonen for reindriften er stadig et tema som kommer opp. Sametinget finner det positivt at Reindrifststyret har rettet søkelys på arealplaner og plan- og bygningsloven. Sametinget mener reindrifstmyndighetene har et særlig ansvar for å sikre reindrifstens arealer.

Sametinget anser sikring av reindrifstens arealer som helt sentralt for å kunne bevare og utvikle reindriften som en samisk næring og oppnå målet om en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrifst. Sametinget har i sametingsplanen for 1998-2001, kapittel 5.2.2.3 uttalt blant annet følgende om reindrifst og arealforvaltning:

«Sikring av reindrifstas arealer er en forutsetning for framtidig reindrifst med god produktivitet og inntjeningssevne. Det er også av stor betydning for reindrifsta som viktig kulturbærer. ... Sjøl om reindrifstloven gir et vern for reindrifstutøvelse, er det viktig at arealbruken også sikres gjennom plan- og bygningsloven. Utarbeidelse av distriktsplaner for reinbeitedistriktene

Sign: RRB FAE

for bl.a flyttemønster, beiterressurser, reingjerder og anlegg vil styrke muligheten til et mer aktivt arealvern også når det gjelder bergverksdrift, spredt hyttebygging, anlegging av skogsbilveger, og annen motorferdsel.

I arealforvaltningen ligger det betydelige utfordringer i å samordne og samkjøre bestemmelsene i reindriftsloven og plan- og bygningsloven.»

Pkt 4.2 Andre problemstillinger

Rettinghetsproblematikken i sørområdene

Sametinget slutter seg til Reindriftsstyrets uttalelse hva gjelder rettighetsspørsmålene i sørområdene:

«Reindriftsstyret er ikke fornøyd med fremdriften i løsningen av rettighetsspørsmålene i sørområdene. Reindriftsstyret vil understreke behovet for at staten tar det fulle ansvar for å sikre rettighetene for sørsamisk reindrift. I tillegg må det utredes muligheten til ekspropiasjon av nye beiteområder som kan gi gode driftsgrenser og som kompenserer for et stadig økende tap av beitearealer på grunn av samfunnsutviklingen.»

Sikring av reindriftens rettigheter er prioritert også i sametingsplanen, jfr kap 5.4.4. Sametinget vil spesielt understreke den vanskelige situasjonen i sørområdene. Det må fortsatt være en høyt prioritert oppgave å arbeide for en fortgang i løsningen av rettighetsspørsmålene.

Beitetider i Finnmark

Sametinget har fremmet konkrete forslag hva gjelder beitetider og driftsgrupper for sommerbeiteområdene for enkelte deler av Finnmark. Dette vil etter vårt syn kunne bidra til en bedret situasjon for de områdene som er foreslått. Sametinget vil være tilfreds med at Reindriftsstyret følger opp arbeidet med endrede beitetider og vurderer Sametingets konkrete forslag i den sammenheng. Sametingets forslag søker å rette oppmerksomheten mot tiltak som kan gjennomføres relativt enkelt og uavhengig av de øvrige prosesser som foregår.

Sametinget har følgende forslag:

1. Beitetider

Beitetider må fastsettes utfra hva som anses som problematisk i dag, nemlig for tidlig inn- eller utflytting fra sesongbeitene. I de områder hvor vinterbeite- og høst-vårbeitesituasjonen er problematisk, er det viktig å ha samme beitetider. Dette gjelder spesielt Karasjok- og Kautokeino-reinbeiteområder.

Sametinget vil foreslå følgende beitetider for reindriften i Karasjok og Kautokeino:

Vinterbeite:	tidligst inn: 15. november, senest ut: 1. mai
Sommerbeite:	tidligst inn: 15. mars, senest inn: 15. mai tidligst ut: 1. oktober, senest ut: 1. desember
Høst:	tidligst inn: 1. oktober
Vår:	senest ut: 15. mai

2. Sammenslåing av driftsgrupper i sommerbeiteområdene/reduksjon av gjerder

Som følge av forslaget om nye beitetider, er det naturlig å følge opp med tiltak som gir både økologiske og økonomiske forbedringer i forhold til beitebruken i dag. Dette medvirker også

Sign: RRB / FAE

til å nå de definerte målene i reindriftspolitikken om økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft.

For å få til en bedre *økologisk* utnyttelse av sommerbeiteområdene og for å redusere *infrastrukturkostnadene og driftskostnadene*, bør man vurdere å slå sammen sommersiidaer i de sommerdistrikter hvor det i dag er to eller flere siidaer til *en driftsgruppe* om sommeren. Om sommeren er det mindre aktivitet i forhold til arbeid med reinen. Det er derfor ingen grunn til at reinen/flokken skal holdes adskilt. I sommerbeitedistrikter hvor man i dag driver i flere grupper, har reinen mindre områder å bevege seg på. Dette anses økologisk og produksjonsmessig som en ulempe. Dette vil også redusere antallet merkegjerdar og slaktegjerdar med tilhørende beitehager og fangarmer og sett med sperregjerdar.

Det er videre nødvendig å revurdere gjerdesituasjonen. Ved å slå sammen de såkalte sommersiidaer i de sommerdistrikter hvor det i dag er to eller flere siidaer til en driftsgruppe om sommeren, vil man totalt sett få *færre gjerdeanlegg* og mindre antall km med gjerdar.

Pkt 4.3. Kommentarer til utviklingen i næringen

Sametinget er bekymret for den negative økonomiske utviklingen for næringen som fremkommer av totalregnskapet og ressursregnskapet. I årsmeldingen pekes det på aktuelle årsaker til denne situasjonen. Sametinget viser til målsettingen om også en økonomisk bærekraftig næring. Reindriftsstyret har vist til tiltak som er nødvendige for å motvirke denne utviklingen. Det må etter Sametingets vurdering være en sentral oppgave å få iverksatt og følge opp disse tiltakene. Det er videre henvist til det økende problemet som reindriften har i områder med store rovdyrbestander. Sametinget har i Sametingsplanen kapittel 5.4.4 uttalt følgende angående dette:

«Forvaltningen av de store rovdyrene er et stadig tilbakevendende problem som rammer reindriften og husdyrhold hardt. Sametinget vil i planperioden arbeide for å få til en mer aktiv bestandsforvaltning gjennom en mer aktiv avlivning av skadedyr, samtidig som man sikrer gode erstatningsordninger for tap som skyldes rovdyr.»

Det er fortsatt nødvendig å arbeide for en rovviltpolitikk som fører til at rovviltbestanden går ned. Det har vist seg vanskelig å få forståelse for dette hos sentrale myndigheter. Denne situasjonen har vedvart over lang tid. Når myndighetene ikke iverksetter tiltak for å redusere rovviltbestanden, kan det føre til at det etableres private forvaltningsregimer.

Sametinget mener derfor at rovviltproblematikken fortsatt må prioriteres og ønsker samarbeid med reindriftens styringsorgan på dette feltet for å oppnå at konkrete bestandsregulerende tiltak iverksettes fra myndighetenes side.

Pkt 5 Utsyn

Reindriftsstyret viser til 8 sentrale utfordringer i tiden fremover, og oppfordrer til en felles innsats for løsning av disse utfordringene. Sametinget er fortsatt beredt til å være med å møte disse utfordringene og ta ansvar. Likevel vil man påpeke at ansvar også må innebære mulighet til å delta i prosessene på en fullverdig måte.

Sametinget har etterhvert fått mulighet til å utnevne representanter til råd og utvalg i reindriftssammenheng. Dette er positivt, men samtidig er Sametinget nødt til å understreke at ressurser er en forutsetning for å kunne følge opp de utfordringene man står overfor.

Sametinget har i Sametingsplanen for 1998-2001, pkt 5.4.4 sagt følgende:

Sign: RRB / FAE

«I planperioden blir det igangsatt et arbeid med gjennomgang av reindriftslovgivningen med utgangspunkt i reindriften sine interne forhold. Sametinget har visse forventninger til at en del sider ved dagens lovgivning rettes opp og utvikler reindriftsloven til et aktivt virkemiddel som bygger på reindriften sine kultur og sedvane. Sametinget er beredt til å ta et større ansvar for å bidra til at reindriften får de rammebetingelser næringen behøver for å styrke og utvikle sin rolle i det samiske samfunn.»

Pkt 6 Avslutning

Sametinget merker seg at styret tar opp kapasitetssituasjonen i reindriftsforvaltningen. Sametinget slutter seg til vurderingene som er gjort når det gjelder behovet for økte ressurser til forvaltningen. Det er helt avgjørende at reindriftsforvaltningen får det nødvendige grunnlaget for å kunne utføre et tilfredsstillende arbeid.

Merknad 1, APs sametingsgruppe v/ Margreta Påve Kristiansen

Distriktsinndelingen i reinbeiteområdene.

Sametinget i plenum viser til Reindriftsforvaltningens årsmelding for 1999 og uttaler:

Sametinget i plenum konstaterer at Reindriftsforvaltningen arbeider for en ny distriktsinndeling slik det også er uttrykt både fra regjeringen og Stortinget (Ot.prp nr. 28 (94-95) og Innst. O. nr. 8 (95-96)). Sametinget henleder samtidig oppmerksomheten på at det er ulike framgangsmåter i arbeidet for revisjon av eksisterende grenser for reinbeitedistriktene, og valg av framgangsmåte vil være bestemmende for hvilke problemstillinger som vil stå i fokus for den/de som arbeider med/utredet saka. Det betyr at en framgangsmåte vil bringe økonomiske og økologiske problemstillinger i fokus, mens en annen framgangsmåte vil sette fokus på reindriernes sedvaner og deres totale interesser.

Uten at Sametinget kan utdype seg i metodiske spørsmål knyttet til arbeidet med ny distriktsinndeling, ønsker Sametinget i plenum å poengtere viktigheten av at reindriernes interesser skal bringes i fokus. Det skjer ved at samiske rettigheter som er ervervet gjennom sedvane, blir respektert både i utrednings- og vedtaksfasen.

Men ved å legge vekt på sedvanemessige rettigheter vil enkelte vurderinger om en hensiktsmessig beiteforvaltning måtte vike til fordel for de rettigheter brukerne har ervervet.

Og i et langtidsperspektiv vil vektlegging av sedvaner gi rettslig trygghet til reindriften og derfor vil dette perspektivet også bety bærekraftig reindrift. Sametinget kan med andre ord ikke godta at samiske rettigheter bygd på sedvane fortrenses, fordi det også vil bety at samisk kultur ikke blir vektlagt. I stedet skal moderne reindriftpolitikk sees i en større samepolitisk sammenheng og Sametinget forventer at det respekteres når myndighetene setter i gang nye tiltak som et ledd i sin reindriftsforvaltning.

Sametinget er kjent med at det er foretatt distriktsinndeling i Nordland.

I den forbindelse er det kommet signaler på at det er stor misnøye blant store deler av utøverne. Sametinget ber om en redegjørelse fra Reindriftsstyret ang. saken.

Forslag 1, representantene Per A. Bæhr, Fri gruppe

Del 1:

Beitetider i Finnmark

Sign: RRB FAE

Sametinget har fremmet konkrete forslag hva gjelder beitetider og driftsgrupper for sommerbeiteområdene for enkelte deler av Finnmark. Dette vil etter vårt syn kunne bidra til en bedret situasjon for de områdene som er foreslått. Sametinget vil være tilfreds med at Reindrifststyret følger opp arbeidet med endrede beitetider og vurderer Sametingets konkrete forslag i den sammenheng. Sametingets forslag søker å rette oppmerksomheten mot tiltak som kan gjennomføres relativt enkelt og uavhengig av de øvrige prosesser som foregår.

Sametinget har følgende forslag:

1. Beitetider

Beitetider må fastsettes utfra hva som anses som problematisk i dag, nemlig for tidlig inn- eller utflytting fra sesongbeitene. I de områder hvor vinterbeite- og høst-/vårbeitesituasjonen er problematisk, er det viktig å ha samme beitetider. Dette gjelder spesielt Karasjok- og Kautokeino-reinbeiteområder.

Sametinget vil foreslå følgende *beitetider* for reindriften i Karasjok og Kautokeino:

Vinterbeite: tidligst inn 15. november senest ut 1.mai
 Sommerbeite: tidligst inn 15. mars, senest inn 15. mai
 tidligst ut 1. oktober, senest ut 1. november
 Høst: tidligst inn 1. oktober
 Vår: senest ut 15. mai

Del 2:

Til side 3, siste avsnitt, tilføyes:

Det er fortsatt nødvendig å arbeide for en rovviltpolitikk som fører til at rovviltbestanden går ned. Det har vist seg vanskelig å få forståelse for dette hos sentrale myndigheter, (her føyes til slik) **og få myndighetene til å ha tiltro til reineiernes erstatningskrav for tap forårsaket av rovvilt.**

Forslag 2, representanten Margretha Påve Kristiansen, APs sametingsgruppe

Del 1:

NYTT PUNKT 4.4:

Distriktsinndelingen i reinbeiteområdene.

Sametinget i plenum viser til Reindriftsforvaltningens årsmelding for 1999 og uttaler:

Sametinget i plenum konstaterer at Reindriftsforvaltningen arbeider for en ny distriktsinndeling slik det også er uttrykt både fra regjeringen og Stortinget (Ot.prp nr. 28 (94-95)) og Innst. O. nr. 8(95-96)). Sametinget henleder samtidig oppmerksomheten på at det er ulike framgangsmåter i arbeidet for revisjon av eksisterende grenser for reinbeitedistriktene og valg av framgangsmåte vil være bestemmende for hvilke problemstillinger som vil stå i fokus for den/de som arbeider med/utreder saka. Det betyr at en framgangsmåte vil bringe økonomiske og økologiske problemstillinger i fokus, mens en annen framgangsmåte vil sette fokus på reineiernes sævaner og deres totale interesser.

Uten at Sametinget kan utdype seg i metodiske spørsmål knyttet til arbeidet med ny distriktsinndeling, ønsker Sametinget i plenum å poengtere viktigheten av at reineiernes

Sign: RRD FAC

interesser skal bringes i fokus. Det skjer ved at samiske rettigheter som er ervervet gjennom sedvane, blir respektert både i utrednings- og vedtaksfasen.

Men ved å legge vekt på sedvanemessige rettigheter vil enkelte vurderinger om en hensiktsmessig beiteforvaltning måtte vike til fordel for de rettigheter brukerne har ervervet.

Og i et langtidsperspektiv vil vektlegging av sedvaner gi rettslig trygghet til reindriften og derfor vil dette perspektivet også bety bærekraftig reindrift. Sametinget kan med andre ord ikke godta at samiske rettigheter bygd på sedvane fortreges, fordi det også vil bety at samisk kultur ikke blir vektlagt. I stedet skal moderne reindriftpolitikk sees i en større samepolitisk sammenheng og Sametinget forventer at det respekteres når myndighetene setter i gang nye tiltak som et ledd i sin reindriftsforvaltning.

Del 2:

Sametinget er kjent med at det er foretatt distriktsinndeling i Nordland. Sametinget ber om en redegjørelse fra Reindriftsstyret angående saken i årets årsmelding (1999)).

III. Votering

Av 38 representanter var 37 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 1, del 1, falt mot 2 stemmer.
2. Forslag 1, del 2, ble enstemmig vedtatt.
3. Forslag 2, del 1, ble enstemmig vedtatt.
4. Forslag 2, del 2 ble enstemmig vedtatt.
5. Sametingsrådets innstilling, unntatt vedtatte endringer, ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

Taler	Replikk
1. Isak Mathis O. Hætta, saksordfører	
2. Per A. Bæhr	
3. Margreta Ååve Kristiansen	
4. Randi Skum	
5. Einar Lifjell	
6. John Henrik Eira	
7. Egil Olli	
8. Isak M. O. Hætta	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametinget er meget tilfreds med at reindriftsstyret i årsmeldingen 1998 har kommentert Sametingets merknader til årsmelding for 1996-1997. Sametinget vurderer punktene som er

Sign: RRB / FAE

kommentert som viktige områder der det fortsatt vil være et klart behov for oppfølging. Dette har også Reindriftsstyret påpekt.

Det vises i årsmeldingen til at meldingen er problemorientert. Sametinget vil i den forbindelse få påpeke at det likevel er viktig å få frem at til tross for mange og store utfordringer i reindriftsnæringen, driver store deler av næringen en lønnsom virksomhet.

Sametinget har satt i gang arbeidet med en reindriftsplan for Sametinget. Et eget utvalg oppnevnt av Sametinget vil utarbeide forslag til en reindriftsplan. Reindriftsplanutvalget skal blant annet foreta en vurdering av eksisterende mål, virkemidler og ansvarsforhold i reindriftspolitikken med særlig grunnlag i reindriftens sentrale rolle som samisk næring. Det er ventelig at utvalget vil foreta en grundig gjennomgang og komme med forslag i forhold til mange av områdene og utfordringene som er tatt opp i Reindriftsstyrets årsmelding.

Nedenfor følger Sametingets merknader til noen av årsmeldingens punkter.

Pkt 4 Styrets oppfølging av problemstillinger i reindriftsnæringen

Pkt 4.1

Fremtidige utfordringer

Arealsituasjonen for reindriften er stadig et tema som kommer opp. Sametinget finner det positivt at Reindriftsstyret har rettet søkelys på arealplaner og plan- og bygningsloven. Sametinget mener reindriftsmyndighetene har et særlig ansvar for å sikre reindriftens arealer.

Sametinget anser sikring av reindriftens arealer som helt sentralt for å kunne bevare og utvikle reindriften som en samiske næring og oppnå målet om en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift. Sametinget har i sametingsplanen for 1998-2001, kapittel 5.2.2.3 uttalt blant annet følgende om reindrift og arealforvaltning:

«Sikring av reindrifts arealer er en forutsetning for framtidig reindrift med god produktivitet og inntjeningssevne. Det er også av stor betydning for reindrifta som viktig kulturbærer. ... Sjøl om reindriftsloven gir et vern for reindriftsutøvelse, er det viktig at arealbruken også sikres gjennom plan- og bygningsloven. Utarbeidelse av distriktsplaner for reinbeitedistriktene for bl.a flyttemønster, beiteressurser, reingjerder og anlegg vil styrke muligheten til et mer aktivt arealvern også når det gjelder bergverksdrift, spredt hyttebygging, anlegging av skogsbilveger, og annen motorferdsel.

I arealforvaltningen ligger det betydelige utfordringer i å samordne og samkjøre bestemmelsene i reindriftsloven og plan- og bygningsloven.»

Pkt 4.2 Andre problemstillinger

Sametinget i plenum konstaterer at Reindriftsforvaltningen arbeider for en ny distriktsinndeling slik det også er uttrykt både fra Regjeringen og Stortinget (Ot.prp nr. 28 (94-95)) og Innst. O. nr. 8 (95-96)). Sametinget henleder samtidig oppmerksomheten på at det er ulike framgangsmåter i arbeidet for revisjon av eksisterende grenser for reinbeitedistriktene, og valg av framgangsmåte vil være bestemmende for hvilke problemstillinger som vil stå i fokus for den/de som arbeider med/utreder saka. Det betyr at en framgangsmåte vil bringe økonomiske og økologiske problemstillinger i fokus, mens en annen framgangsmåte vil sette fokus på reineiernes sedvaner og deres totale interesser.

Uten at Sametinget kan utdype seg i metodiske spørsmål knyttet til arbeidet med ny distriktsinndeling, ønsker Sametinget i plenum å poengtere viktigheten av at reineiernes

Sign: RRD FAE

interesser skal bringes i fokus. Det skjer ved at samiske rettigheter som er ervervet gjennom sedvane, blir respektert både i utrednings- og vedtaksfasen.

Men ved å legge vekt på sedvanemessige rettigheter vil enkelte vurderinger om en hensiktsmessig beiteforvaltning måtte vike til fordel for de rettigheter brukerne har ervervet.

I et langtidsperspektiv vil vektlegging av sedvaner gi rettslig trygghet til reindriften og derfor vil dette perspektivet også bety bærekraftig reindrift. Sametinget kan med andre ord ikke godta at samiske rettigheter bygd på sedvane fortrenses, fordi det også vil bety at samisk kultur ikke blir vektlagt. I stedet skal moderne reindriftspolitikkk sees i en større samepolitisk sammenheng og Sametinget forventer at det respekteres når myndighetene setter i gang nye tiltak som et ledd i sin reindriftsforvaltning.

Sametinget er kjent med at det er foretatt distriktsinndeling i Nordland. Sametinget ber om en redegjørelse fra Reindriftsstyret angående saken i årets årsmelding (1999).

Rettighetsproblematikken i sørområdene

Sametinget slutter seg til Reindriftsstyrets uttalelse hva gjelder rettighetsspørsmålene i sørområdene:

«Reindriftsstyret er ikke fornøyd med fremdriften i løsningen av rettighetsspørsmålene i sørområdene. Reindriftsstyret vil understreke behovet for at staten tar det fulle ansvar for å sikre rettighetene for sørsamisk reindrift. I tillegg må det utredes muligheten til ekspropiasjon av nye beiteområder som kan gi gode driftsgrenser og som kompenserer for et stadig økende tap av beitearealer på grunn av samfunnsutviklingen.»

Sikring av reindriften rettigheter er prioritert også i sametingsplanen, jfr kap 5.4.4. Sametinget vil spesielt understreke den vanskelige situasjonen i sørområdene. Det må fortsatt være en høyt prioritert oppgave å arbeide for en fortgang i løsningen av rettighetsspørsmålene.

Beitetider i Finnmark

Sametinget har fremmet konkrete forslag hva gjelder beitetider og driftsgrupper for sommerbeiteområdene for enkelte deler av Finnmark. Dette vil etter vårt syn kunne bidra til en bedret situasjon for de områdene som er foreslått. Sametinget vil være tilfreds med at Reindriftsstyret følger opp arbeidet med endrede beitetider og vurderer Sametingets konkrete forslag i den sammenheng. Sametingets forslag søker å rette oppmerksomheten mot tiltak som kan gjennomføres relativt enkelt og uavhengig av de øvrige prosesser som foregår.

Sametinget har følgende forslag:

1. Beitetider

Beitetider må fastsettes utfra hva som anses som problematisk i dag, nemlig for tidlig inn- eller utflytting fra sesongbeitene. I de områder hvor vinterbeite- og høst-vårbeitesituasjonen er problematisk, er det viktig å ha samme beitetider. Dette gjelder spesielt Karasjok- og Kautokeino-reinbeiteområder.

Sametinget vil foreslå følgende beitetider for reindriften i Karasjok og Kautokeino:

Vinterbeite: tidligst inn: 15. november, senest ut: 1. mai

Sign: RRB / FAE

Sommerbeite: tidligst inn: 15. mars, senest inn: 15. mai
 tidligst ut: 1. oktober, senest ut: 1. desember
 Høst: tidligst inn: 1. oktober
 Vår: senest ut: 15. mai

2. Sammenslåing av driftsgrupper i sommerbeiteområdene/reduksjon av gjerder

Som følge av forslaget om nye beitetider, er det naturlig å følge opp med tiltak som gir både økologiske og økonomiske forbedringer i forhold til beitebruken i dag. Dette medvirker også til å nå de definerte målene i reindriftspolitikken om økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft.

For å få til en bedre *økologisk* utnyttelse av sommerbeiteområdene og for å redusere *infrastrukturkostnadene og driftskostnadene*, bør man vurdere å slå sammen sommersiidaer i de sommerdistrikter hvor det i dag er to eller flere siidaer til *en driftsgruppe* om sommeren. Om sommeren er det mindre aktivitet i forhold til arbeid med reinen. Det er derfor ingen grunn til at reinen/flokken skal holdes adskilt. I sommerbeitedistrikter hvor man i dag driver i flere grupper, har reinen mindre områder å bevege seg på. Dette anses økologisk og produksjonsmessig som en ulempe. Dette vil også redusere antallet merkegjerder og slaktegjerder med tilhørende beitehager og fangarmer og sett med sperregjerder.

Det er videre nødvendig å revurdere gjerdesituasjonen. Ved å slå sammen de såkalte sommersiidaer i de sommerdistrikter hvor det i dag er to eller flere siidaer til en driftsgruppe om sommeren, vil man totalt sett få *færre gjerdeanlegg* og mindre antall km med gjerder.

Pkt 4.3. Kommentarer til utviklingen i næringen

Sametinget er bekymret for den negative økonomiske utviklingen for næringen som fremkommer av totalregnskapet og ressursregnskapet. I årsmeldingen pekes det på aktuelle årsaker til denne situasjonen. Sametinget viser til målsettingen om også en økonomisk bærekraftig næring. Reindrifststyret har vist til tiltak som er nødvendige for å motvirke denne utviklingen. Det må etter Sametingets vurdering være en sentral oppgave å få iverksatt og følge opp disse tiltakene. Det er videre henvist til det økende problemet som reindriften har i områder med store rovdyrbestander. Sametinget har i Sametingsplanen kapittel 5.4.4 uttalt følgende angående dette:

«Forvaltningen av de store rovdyrene er et stadig tilbakevendende problem som rammer reindriften og husdyrhold hardt. Sametinget vil i planperioden arbeide for å få til en mer aktiv bestandsforvaltning gjennom en mer aktiv avlivning av skadedyr, samtidig som man sikrer gode erstatningsordninger for tap som skyldes rovdyr.»

Det er fortsatt nødvendig å arbeide for en rovviltpolitikk som fører til at rovviltbestanden går ned. Det har vist seg vanskelig å få forståelse for dette hos sentrale myndigheter, og få myndighetene til å ha tiltro til reieneiernes erstatningskrav for tap forårsaket av rovvilt. Denne situasjonen har vedvart over lang tid. Når myndighetene ikke iverksetter tiltak for å redusere rovviltbestanden, kan det føre til at det etableres private forvaltningsregimer.

Sametinget mener derfor at rovviltproblematikken fortsatt må prioriteres og ønsker samarbeid med reindriften styringsorgan på dette feltet for å oppnå at konkrete bestandsregulerende tiltak iverksettes fra myndighetenes side.

Pkt 5 Utsyn

Sign: RRD / FAE

Reindrifststyret viser til 8 sentrale utfordringer i tiden fremover, og oppfordrer til en felles innsats for løsning av disse utfordringene. Sametinget er fortsatt beredt til å være med å møte disse utfordringene og ta ansvar. Likevel vil man påpeke at ansvar også må innebære mulighet til å delta i prosessene på en fullverdig måte.

Sametinget har etterhvert fått mulighet til å utnevne representanter til råd og utvalg i reindriftssammenheng. Dette er positivt, men samtidig er Sametinget nødt til å understreke at ressurser er en forutsetning for å kunne følge opp de utfordringene man står overfor.

Sametinget har i Sametingsplanen for 1998-2001, pkt 5.4.4 sagt følgende:

«I planperioden blir det igangsatt et arbeid med gjennomgang av reindrifstlovgivningen med utgangspunkt i reindrifstens interne forhold. Sametinget har visse forventninger til at en del sider ved dagens lovgivning rettes opp og utvikler reindrifstloven til et aktivt virkemiddel som bygger på reindrifstens kultur og sedvane. Sametinget er beredt til å ta et større ansvar for å bidra til at reindriften får de rammebetingelser næringen behøver for å styrke og utvikle sin rolle i det samiske samfunn.»

Pkt 6 Avslutning

Sametinget merker seg at styret tar opp kapasitetssituasjonen i reindrifstforvaltningen. Sametinget slutter seg til vurderingene som er gjort når det gjelder behovet for økte ressurser til forvaltningen. Det er helt avgjørende at reindrifstforvaltningen får det nødvendige grunnlaget for å kunne utføre et tilfredsstillende arbeid.

Saken avsluttet 3. juni 1999 kl. 16.10

Sign: RRB / FAE

Sak 24/99 Handlingsplan for likestilling med fokus på samiske kvinners stilling

Saken påbegynt 3. juni 1999 kl. 16.10

I. Dokumenter

- Handlingsplan for likestilling med innsatsområder, mål og tiltak 1999 - 2001, høringsutkast av 16. desember 1998
- Brev fra Sámi Nisson Forum datert 26.02.99 og 01.03.99: Handlingsplan for likestilling - høring.

II. Innleverte forslag og merknader

Sametingsrådets fremmet følgende innstilling overfor Sametinget:

Sametinget slutter seg til sametingsrådets forslag til Handlingsplan for likestilling med fokus på samiske kvinners stilling.

Handlingsplan for likestilling med fokus på samiske kvinners stilling med innsatsområder, mål og tiltak 1999-2001

1. Innledning

1.1 Hvorfor en handlingsplan for likestilling

Likestilling og kvinnepolitiske spørsmål er en sentral utfordring for det samiske samfunn, og har en sentral plassering på Sametingets dagsorden. Det er viktig at Sametinget er oppdatert på dette området, og bruker nødvendige ressurser på dette arbeidet.

Dette politikkområdet er svært omfattende og strekker seg over flere sektorer. Det er derfor behov for å prioritere hva Sametinget skal sette på dagsorden de nærmeste årene, og hva som bør ses på i et mer langsiktig perspektiv. Det er behov for en plan for hvordan arbeidet skal foregå, og hva som skal utføres innenfor avgrensede tidsrom. En handlingsplan for likestilling vil være et verktøy i arbeidet med denne prioriteringen. Handlingsplan for likestilling vil også være et sentralt instrument for å sikre en best mulig kontinuitet i Sametingets arbeid med kvinne- og likestillings spørsmål.

Handlingsplanen er delt inn i fem deler. Første del omhandler bakgrunnen for planen, planprosessen og forholdet til andre planer. Del to gir en kortfattet framstilling av likestilling som et tverrsektorielt politikkområde, Samisk kvinneprosjekt og en beskrivelse av samarbeid med aktører utenfor Sametinget. Del tre omtaler hovedmål og utfordringer, mens del fire beskriver innsatsområder, mål og tiltak for likestillingsarbeidet i Sametinget for perioden 1999 - 2001. Siste del omtaler økonomiske og administrative konsekvenser

1.2 Planprosessen

Sign: RRB / FAE

I en periode på tre år har Sametinget hatt et eget prosjekt vedrørende samiske kvinnespørsmål. Prosjektperioden til Samisk kvinneprosjekt gikk ut ved utgangen av 1998. Et av innsatsområdene i prosjektperioden var integrering av kvinne- og likestillingsperspektivet i Sametingets arbeidsområder. Integrering av nye politikkområder er en tidkrevende prosess, og krever en god og planlagt oppfølging.

Arbeidet med Handlingsplan for likestilling gjennomføres som en to-trinns prosess. Et drøftingsutkast ble lagt fram for Sametingets plenum 21. - 25. september 1998. Etter drøftingen i plenum er det utarbeidet et høringsutkast som vil være ute til høring i første halvdel av 1999. Når høringsrunden er over behandler Sametinget Handlingsplanen for likestilling i plenum.

Det videre arbeidet med selve plandokumentet legges opp slik at mål, innsatsområder og tiltak kan rulleres innenfor hver sametingsperiode.

1.3 Forholdet til andre planer

Handlingsplanen for likestilling kan ikke ses på som et isolert produkt, men som en del av en prosess der Sametinget beveger seg i retning av å ha et klart likestillings- og kvinneperspektiv i sitt arbeid. Dette gjelder Sametingets eget arbeid, men også arbeidet i forhold til andre institusjoner og organer som påvirker utviklingen i det samiske samfunn.

For å nå målet om full integrering vil Sametinget legge vekt på å gjøre likestillings- og kvinnepolitiske vurderinger i alle spørsmål som behandles i Sametinget. Det viktigste arbeidsredskapet i Sametinget er Sametingsplanen, og Handlingsplan for likestilling må derfor først og fremst ses i sammenheng med Sametingsplanen for 1998 - 2001.

I Sametingets Handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder for 1997 - 2001 er det i forbindelse med rulling i 1998 vedtatt at hovedfokus settes på kvinner. Dette vedtaket må også ses i sammenheng med handlingsplan for likestilling, og Sametingets arbeid med å integrere likestillings- og kvinnepolitiske mål.

Planen må videre ses i sammenheng med det kontinuerlige plan- og budsjettarbeidet i Sametinget, med særlig fokus på de årlige virksomhetsplaner som utarbeides i Sametingets underliggende fagråd. På den måten kan hensynet til likestilling og kvinnesatsing innarbeides i det ordinære virkemiddelapparatet som Sametinget rår over.

I tillegg er det viktig å se Handlingsplanen for likestilling i sammenheng med planer til sentrale aktører utenfor sametingssystemet.

2. Rammebetingelser

2.1 Likestilling som et tverrsektorielt politikkområde

En vanlig påstand er at full likestilling er oppnådd, og at det ikke lenger er nødvendig å bruke ressurser på dette arbeidsområdet. Internasjonalt har det siden 1960-tallet skjedd radikale forandringer i menn og kvinners rettigheter og muligheter. Formelt sett har kvinner og menn i Norge like rettigheter på de fleste områdene i dag, men fremdeles gjenstår det mye arbeid før reell likestilling er oppnådd.

Nye problemstillinger, som trenger nye løsninger, dukker stadig opp. Arbeidet med likestilling kan ses på som et omstillingsarbeid. Måtene vi er kvinner og menn på endres kontinuerlig, samtidig som vi fortsatt bærer med oss deler av det tradisjonelle kjønnsrollemønsteret.

Sign: RRB / FAE

I arbeidet for likestilling mellom kvinner og menn, har nye rettigheter og muligheter for kvinner vært et sentralt tema. Arbeidet med likestilling kan dermed lett bli definert som en ren kvinnesak. I den sammenheng er det viktig å minne om at spesielt kvinners rettigheter og muligheter har vært og er et nødvendig arbeidsfelt, nettopp for å oppnå det vi i dag kaller formell likestilling. Kvinneorganisasjonene har bidratt med et stort og viktig arbeid i denne sammenheng.

De siste årene har det også vært fokusert på mannens rettigheter i likestillingsarbeidet. Spesielt har det skjedd endringer innenfor familiepolitikken.

Arbeidet med likestilling må ses på som et tverrsektorielt politikkområde. På veg mot målet om full integrering av likestilling og kvinnepolitiske spørsmål i all politikkutforming, er det et sentralt poeng at dette arbeidet blir en naturlig del av helheten, og ikke etableres som en egen sektor. Samtidig er det ofte nødvendig med spesielle tiltak for å oppnå målene med likestillingsarbeidet.

Det er utviklet gode modeller i de nordiske land for hvordan offentlige institusjoner skal handtere likestillingsspørsmål og kvinnesatsing, og det er oppnådd gode resultater i løpet av de siste tjue år. I det norske likestillingsarbeidet har strategien vært tredelt: Likebehandling i grunnleggende rettigheter og plikter, særskilte tiltak rettet mot ett av kjønnene for raskere å nå reell likestilling, og en kritisk gjennomgang av samfunnets organisering og ressursbruk.

For Sametinget er det viktig å utvikle en likestillingspolitikk ut i fra de rammer og forutsetninger som det samiske samfunn krever. Sametinget må vurdere sine strategier og modeller ut fra de erfaringer som er gjort i likestillingsarbeidet generelt, og ut i fra de behov som finnes i det samiske samfunn spesielt. Sametinget må både vurdere innsatsområder og tiltak i innværende periode, og i et mer langsiktig perspektiv.

2.2 Samarbeid med aktører utenfor Sametinget

Et godt samspill mellom Sametinget og omgivelsene vil gi gode resultater i arbeidet med å nå målsetningene i likestillingsarbeidet. Små og store samiske kvinneorganisasjoner og nettverk, i tillegg til samiske organisasjoner generelt, vil være sentrale innspillsaktører for Sametinget i arbeidet med likestilling og kvinnespørsmål. Samiske institusjoner vil også være sentrale samarbeidsaktører.

I tillegg vil kommuner, fylkeskommuner og sentrale myndigheter være samhandlingsaktører i forhold til Sametingets likestillingsarbeid. I kommunal sammenheng har flere kommuner, spesielt i Indre - Finnmark, hatt egne kvinneprosjekter. Nordland fylkeskommune har arbeidet med nettverksoppbygging blant kvinner i flere kommuner, og Finnmark fylkeskommune har gjennom flere år hatt et eget kvinnesekretariat. Erfaringer som er gjort i disse organene vil være viktige innspill i Sametingets satsing.

I forslag til Statsbudsjettet for 1999 er det satt av midler til kvinnetiltak innenfor reindriftsnæringa, og det er planlagt en konsulentstilling i Reindriftsadministrasjonen for å styrke denne delen av næringa.

Sametinget vil også i kommende periode vektlegge arbeidet med likestilling og kvinnepolitiske spørsmål i samarbeidet med Sametingene i Finland og Sverige

Internasjonale samarbeidsaktører finner vi innenfor FN-systemet, i Barentssamarbeidet og i det arktiske samarbeidet.

Sign: *RRB* / *FAE*

2.3 Samisk kvinneprosjekt - et første steg på vegen

Sametingets tre-årige kvinneprosjekt fra 1996 til 1999 kan ses på som et første steg på vegen i Sametingets arbeid med likestilling. Målet for prosjektet har vært å ivareta samiske kvinners spesielle behov i samfunnsutviklingen.

Prosjektet har vært organisert med en prosjektleder og en faglig referansegruppe.

Arbeidsmetodene til prosjektet har vært å ta initiativ, å veilede og å koordinere tiltak for å nå målet. Det har vært arbeidet etter tanken om en «dobbel strategi», der både integrering og ekstraordinære tiltak har stått sentralt.

Fire innsatsområder har vært definert i prosjektperioden:

- integrering av kvinneperspektivet i Sametingets arbeidsområder
- gode vilkår for kvinner i samiske lokalsamfunn
- flere kvinner inn på Sametinget
- det internasjonale ansvar.

Å starte arbeidet med integrering av likestilling og kvinnepolitiske mål i Sametingets arbeidsfelt har vært et sentralt innsatsområde i prosjektperioden. Det gjelder fra små enkeltsaker til omfattende plandokumenter. Som et resultat av dette er kvinner nå definert som hovedsatsningsområde i Handlingsplanen for samiske kyst- og fjordområder, og kvinner har en sentral plassering i Sametingsplanen 1998 - 2001.

Det har i prosjektperioden vært gjennomført flere åpne informasjons- og høringsmøter for samiske kvinner. Geografisk har kvinner i det sørsamiske området, og i samiske kyst- og fjordstrøk vært prioritert. På disse møtene ble samiske kvinner definert som en sentral ressursgruppe i samiske lokalsamfunn. Målet er å satse på kvinner i samiske lokalsamfunn i arbeidet med å etablere nye arbeidsplasser, i tillegg til at kvinner må sikres plass i primærnæringene. Det ble også pekt på at samiske kvinner blant annet er sentrale som språk- og kulturbærere, og et av forslagene var å satse på samiske kvinner i små lokalsamfunn i forhold til den nye informasjons- og kommunikasjonsteknologien.

Samtlige av Sametingets underliggende fagråd har deltatt på disse møtene med egne foredrag rettet spesielt mot samiske kvinner. På denne måten har de underliggende råd vært engasjert i arbeidet med å finne fram til problemstillinger som samiske kvinner har vært opptatt av.

De erfaringer som er gjort i prosjektperioden må forankres i Sametinget dersom det skal ha permanent virkning også etter at prosjektperioden er over. Gode tiltak må institusjonaliseres, og det må arbeides mot permanente løsninger. Dersom dette ikke skjer vil det være en fare for at positive effekter og kompetanse forsvinner ved avslutning av prosjektperioden.

Sign: *RRE* / *FAE*

3. Sametingets hovedmål og utfordringer

3.1 Hovedmål

Sametingets hovedmål i likestillingsarbeidet:

Samiske kvinner og menn skal ha like rettigheter, plikter og muligheter på alle samfunnsområder

For å nå Sametingets hovedmål i likestillingsarbeidet om at samiske kvinner og menn skal ha like rettigheter, plikter og muligheter på alle samfunnsområder, er det nødvendig med *tilrettelegging* av samiske kvinners og menns *faktiske* muligheter til å realisere et godt liv for seg og sine, og til beste for det samiske samfunnet.

Likestillings- og kvinnepolitiske målsetninger oppdateres og fornyes kontinuerlig, og det er derfor viktig at Sametinget ser på dette arbeidet i et prosessuelt perspektiv.

Strategien for å nå målet vil være todelt: Integrering av likestillings- og kvinneperspektiv i alle arbeidsområder til Sametinget, og utvikling av spesielle tiltak rettet mot samiske kvinner.

3.2 Utfordringer

3.2.1 Sterke samiske lokalsamfunn

I Sametingsplanen for 1998 - 2001, pekes det på den økende kjønnsbalansen som er i ferd med å utvikle seg i samiske områder. Unge kvinner flytter ut og kommer i liten grad tilbake for å etablere seg i små samiske lokalsamfunn. Få samiske kvinner er etablert innenfor primærnæringene, og det kan se ut som om kvinner er overflødiggjort i de tradisjonelle samiske næringene, med unntak av duodji. En stor gruppe samiske kvinner tar i dag høyere utdanning, men også denne gruppen har vanskeligheter med å finne arbeidsplasser i samiske lokalsamfunn.

Situasjonen er imidlertid også vanskelig for en del unge menn i store deler av de samiske områdene. Dette skyldes at samisk ungdom generelt har begrenset mulighet til å etablere seg i de tradisjonelle samiske primærnæringene. I tillegg ser det ut til at samiske gutter i mindre grad enn jenter tar høyere utdanning. Det vil derfor være viktig å arbeide for tiltak for å stimulere til utdanning blant unge menn, samt bedre vilkårene i primærnæringene med tanke på god tilgjengelighet for både unge kvinner og menn.

Sterke og levende samfunn med stabil bosetting og allsidig næringsliv er en definert målsetting for Sametinget. Sametingets kultur- og næringspolitikk har satt fokus på samiske lokalsamfunn. Kvinner og menn må sikres like muligheter til å ta del i de goder som blant annet Sametinget er ansvarlig for fordelingen av. For å styrke samiske lokalsamfunn, er det nødvendig å se på faktorer som er viktige for at *kvinner* blir boende. Det er derfor viktig å se på kriteriene for å motta støtte til næringsaktiviteter, slik at disse i større grad tilpasses kvinnenes behov.

Kvinnens livsvilkår dreier seg både om materielle og immaterielle forhold. Det immaterielle kan formuleres som kvinners muligheter til å påvirke sin egen livssituasjon gjennom å sette egne standarder for hva som defineres som normalt. Kvinner etterspør mer enn en arbeidsplass for å bosette seg i samiske områder. Barnehageplass, en god grunnskole, muligheter for egenutvikling og servicetilbud er generell infrastruktur av vesentlig betydning. Det er derfor en

Sign: *RCP* / *FAE*

utfordring for Sametinget å se helhetlig på sin innsats innenfor sektorer som språk, utdanning, kultur, kulturminner og næringsvirksomhet.

Innen næringspolitikken har Sametinget et særskilt ansvar for utviklingen av duodji. Duodji er en sentral samisk kulturfaktor og næring, med et betydelig potensiale for utvikling. I forhold til ulike næringskombinasjoner bør man se på tradisjonelle næringer i nye kombinasjoner. Det ser også ut til at kombinasjonen duodji og annen virksomhet er spesielt heldig sett ut i fra kvinners ståsted. Sametinget ser behovet for å styrke den finansielle siden for kvinnelige etablerere og næringsutøvere. Etablering av nettverkskredittordninger/ kvinnebank kan være en løsning. Både innenfor jordbruk, reindrift og fiske er det viktig med egne rekrutteringstiltak rettet mot kvinner.

I tillegg til de tradisjonelle primærnæringene er næringslivet i de samiske områdene preget av en stor andel av offentlige arbeidsplasser. I dag søker samiske kvinner for en stor del også utkomme i servicesektoren, enten det er privat eller offentlig virksomhet. Det er viktig at rammebetingelser og støtteordninger tilpasses slike etableringer.

I strategisk næringsplan som Sametinget ventelig vil vedta i løpet av 1999, vil disse problemstillingene være sentrale. Videre vil problemstillinger som kan defineres inn under sektorene kultur, kulturminner, språk og utdanning kunne finne sin plass i de planinstrumenter som utvikles innenfor sametingssystemet på disse områdene.

Et nytt tverrsektorielt plandokument er Handlingsplanen for samiske kyst og fjordområder. Etter rulleringen av planen, som ble foretatt i Sametingets plenum 22. - 25. september 1998, ble kvinner definert som hovedsatsningsområde. Av det følger at innenfor hvert innsatsområde som er tatt med i planen, skal det utformes spesielle tiltak som ivaretar kvinners interesser i samiske kyst- og fjordstrøk.

Sametinget har også satt igang arbeidet med å lage en egen Handlingsplan for det sørsamiske området. Her vil innsatsområder og tiltak som spesielt ivaretar sørsamiske kvinners interesser være en sentral utfordring.

Et nytt arbeidsfelt for Sametinget i denne perioden er helse- og sosialspørsmål. For kvinner innenfor primærnæringene vil spørsmål knyttet til lønn, pensjon, svangerskap, sykelønns- og trygdeordninger være sentrale. Fra unge kvinner, spesielt i det lulesamiske området, er forebyggende helsetiltak satt på dagsordenen. Kvinnekraftsenteret i Tysfjord er en ny og spennende måte å tilnærme seg den forebyggende siden av helsearbeidet på. Fra kvinner i det sørsamiske området er også miljøspørsmål knyttet opp mot helse, og det er etterlyst forskning på eventuelle langtidsettevirkinger etter Tjernobylulykka som spesielt rammet det sørsamiske området.

Barn- og ungdomsspørsmål er også et nytt arbeidsfelt i Sametinget. I tillegg til de føringer vi legger på utdanningssystemet, vil mye av grunnlaget for utformingen av samiske kvinne- og mannsroller legges i den politikken vi fører overfor våre barn og unge.

Innen samisk kunnskapsoppbygging er det mangel på oppsamlet *data* og *statistisk* materiale om samiske samfunnsforhold. Det er behov for en intensiv innsamling av grunndata om samisk kultur. Det er også pekt på at vi mangler tilstrekkelig data og kunnskap om situasjonen til samiske kvinner og menn, og om kjønnsroller i det samiske samfunn. Sametinget har pekt på at det må gjennomføres *et 10-årsprogram* for oppbygging og utvikling av samisk forskning. Innen forskningen generelt og 10-års programmet spesielt må *kjønnsperspektivet* vektlegges.

Sign: RRB / JAE

3.2.2 Samarbeid med sametingene i Finland og Sverige, samt internasjonalt samarbeid

Sametinget i Norge har gjennom presidentmøtet for sametingene i Norge, Sverige og Finland tatt initiativ til et felles seminar om likestillingsspørsmål for de tre Sametingene, samt til etablering av et nettverk mellom de kvinnelige sametingsrepresentantene i de tre landene.

På den internasjonale urfolksarenaen er det også viktig med oppdatering og utvikling av kvinnepolitiske mål. I regi av FN bør det utvikles flere tiltak for urfolkskvinner innenfor rammen av urfolkstiåret. Samtidig er det viktig at flere kvinner har innflytelse på utformingen av den internasjonale politikken generelt, og den internasjonale urfolkspolitikken spesielt.

I Sametingenes felles mål og tiltak for FN's urfolkstiår er ett av tiltakene å etablere nettverk for urfolkskvinner. Målet er å aktivere, øke og ivareta urfolkskvinneres mulighet til å delta i politiske beslutningsprosesser.

Sametinget bør fortsatt satse på tiltak for urfolkskvinner gjennom Barentssamarbeidet, samt gjennom Arktisk Råd.

3.2.3 Sametingets interne utfordringer

Av interne problemstillinger er den dramatisk lave kvinneandelen blant de politisk valgte representantene i Sametinget mest iøyenfallende. Kun 11 av 39 representanter er kvinner. Ved sametingsvalget i 1997 sank andelen kvinner, og Sametinget har i dag en kvinneandel på 28,2%. Samtidig er det dokumentert at kvinnerepresentasjon må være over et visst nivå for å sikre gjennomslagskraft for kjønns spesifikke synspunkter og verdier. 30% ser ut til å være en kritisk minimumsgrense.

Sametinget vil se på hvordan kjønnsaspektet bedre kan ivaretas ved gjennomgang av reglene for valg av Sameting, og vil i forkant av neste sametingsvalg gjennomføre tiltak for å bedre den kjønnsmessige sammensetningen av de politisk valgte representantene. Sametinget legger også vekt på å skape tilfredsstillende arbeidsvilkår for de kvinnelige representantene.

På veg mot målet om full integrering av likestilling i politikktutformingen er integrering av kvinnesatsing et sentralt poeng. Målet er at dette blir en del av helheten, og ikke skaper en ny sektor. Det betyr at en må sette i fokus og stille spørsmål ved likheter og ulikheter i menns og kvinners prioriteringer. Slik kan en avdekke behov for å justere innsatsområder og tydeliggjøre behov for særskilte tiltak som kan bidra til langsiktig integrering.

Kvinneres verdier og prioriteringer må vektlegges, verdsettes og integreres i Sametingets politikk ut fra rettferdighet, og et helhetssyn til gode for det samiske samfunnet. Det vil være nyttig med en kjønnskonskvensanalyse av alle planlagte tiltak. Sametinget bør produsere statistikker som synliggjør hvordan kvinner tilgodeses i de støtteordninger Sametinget forvalter, og slik at denne kunnskapen kan vurderes i planleggingen.

For Sametinget er det derfor viktig at kvinnepolitiske målsettinger oppdateres og fornyes kontinuerlig, og at arbeidet gis innhold og status. Det må derfor sikres kontinuitet i integrering av likestilling og kvinneperspektiv på alle saksområder i Sametinget. Spesielt er dette viktig i plan- og budsjettarbeid.

Arbeidet med likestilling og kvinnespørsmål krever en fast administrativ forankring på ledelsesnivå. Sametinget bør sikre en god kvinneandel blant ledende stillinger. I dag er det en stor overvekt av menn i ledende stillinger i Sametingets administrasjon. Av sju ledere er kun to kvinner. Sametinget må derfor legge vekt på rekruttering av kvinner til ledende stillinger, noe som må nedfelles i Sametingets personalplan.

Sign: RRB / FAE

Samtidig er det viktig at det finnes tilstrekkelig med administrative ressurser til å ivareta kontinuiteten i arbeidet med integrering av likestilling og kvinnesatsning. Erfaringer fra andre organer viser at god oppfølging, og gode resultater i dette arbeidet, oppnås gjennom at det er etablert egne stillinger.

I Sametingets administrasjon kan det vurderes nye stillinger både ved Sametingets hovedadministrasjon og i tilknytning til Sametingets underliggende råd. Dersom Sametinget velger å opprette egne stillinger på dette arbeidsfeltet, er det viktig at slike stillinger gis status og innhold.

4. Innsatsområder, mål og tiltak for 1999 - 2001

4.1 Innsatsområder, mål og tiltak for 1999 - 2001

I Kapittel 2 ble det pekt på de utfordringer som Sametinget har i forbindelse med likestilling og kvinnespørsmål, på kort og lang sikt. Som innsatsområder for perioden 1999 - 2001 velger Sametinget ut følgende:

1. Kvinner som hovedsatsingsområde i Sametingets virksomhet
2. Flere kvinner inn i Sametinget
3. Styrke samiske kvinners status i offentlig sammenheng nasjonalt og internasjonalt
4. Fokus på kvinners rolle som kulturbærere og verdiskapere i samiske lokalsamfunn

4.1 Innsatsområde 1: Kvinner som hovedsatsingsområde i Sametingets virksomhet

Bakgrunnen for dette innsatsområdet er at Sametinget ønsker å sikre at arbeid med likestilling og kvinnesatsning skal ha en sentral plassering på dagsordenen. Gjennom prosjektperioden til Samisk kvinneprosjekt har Sametinget erfart at spørsmål knyttet til likestilling krever god og kontinuerlig oppdatering.

Videre er det viktig at Sametinget integrerer likestillingsarbeidet i hele sin virksomhet, og derfor må også de økonomiske virkemidler gjenspeile dette.

Delmål 1: Kvinner som hovedsatsingsområde i Sametingets virksomhet

Sametinget vil:

- etablere tilstrekkelige administrative ressurser i Sametingets administrasjon
- gi en årlig politisk redegjørelse fra sametingsrådet til Sametingets plenum om arbeidet med likestilling og kjønnsrelaterte spørsmål, samt rullering av Handlingsplan for likestilling i hver periode
- definere kvinner som satsingsområde i de årlige virksomhetsplanene i Sametingets underliggende råd og tingets støtteordninger, og ha jevnlig informasjon spesielt for kvinner

Sign: RRB / FAE

4.2 Innsatsområde 2: Flere kvinner inn på Sametinget

Bakgrunnen for dette innsatsområdet er det faktum at kvinnerepresentasjonen må være over et visst nivå for å sikre gjennomslagskraft for kjønns spesifikke synspunkter og verdier. Sametinget har i dag en kvinneandel på 28,2%.

Sametinget er det høyeste organ for det samiske folk, der de viktigste beslutningene tas i saker som angår samene. I et slikt organ er det helt avgjørende at kvinneandelen er på et tilfredstillende nivå.

Delmål 2: Jevn kjønnsfordeling blant Sametingets representanter

Sametinget vil:

- evaluere valgordningen, og vurdere om valgreglene bør endres slik at kvinner sikres en større andel av mandatene i Sametinget
- motivere organisasjoner, partier og grupperinger som stiller lister til sametingsvalg til å rekruttere kvinner og å nominere kvinner på sikre plasser
- tilrettelegge for at småbarnsforeldre kan delta i Sametingets politiske arbeid

4.3 Innsatsområde 3: Styrke samiske kvinners status i offentlig sammenheng nasjonalt og internasjonalt

Bakgrunnen for dette innsatsområdet er at Sametinget i Norge ønsker å styrke samiske kvinner stilling nasjonalt og internasjonalt og intensivere og konkretisere samarbeidet med sametingene i Finland og Sverige om likestilling og kvinnepolitiske mål.

Samtidig er det behov for innsats for øke urfolkskvinnens mulighet til å delta i de internasjonale beslutningsprosessene, og få fram likestillingsperspektivet på den internasjonale urfolksarenaen.

Delmål 3: Lik status for samiske kvinner og menn i offentlig sammenheng nasjonalt og internasjonalt

Sametinget vil:

- sammen med sentrale myndigheter sette på dagsorden spørsmålet om hvordan samiske kvinner kan få styrket sin stilling i likestillingspolitisk virksomhet nasjonalt og internasjonalt.
- styrke samarbeidet om likestillingsspørsmål mellom sametingene i Norge, Sverige og Finland
- bidra til at det arrangeres et felles seminar om likestillingsspørsmål for de tre Sametingene i Norge, Sverige og Finland
- bidra til etablering av nettverk og flere tiltak for urfolkskvinner i regi av FNs urfolkstiår, samt å satse på urfolkskvinner gjennom Barentssamarbeidet og Arktisk råd

Sign: RRB / FAE

4.4 Innsatsområde 4: Fokus på kvinners rolle som kulturbærere og verdiskapere i samiske lokalsamfunn

Bakgrunnen for dette innsatsområdet er at det i de samiske lokalsamfunn er i ferd med å utvikle seg et kvinneunderskudd. Utfordringen for Sametinget ligger derfor i å utvikle faktorer som gjør det mulig for kvinner å bosette seg i samiske områder.

I forbindelse med utvikling av nye arbeidsplasser for kvinner er det viktig å se samisk språk, kultur og næringsvirksomhet i sammenheng. Det er pekt på at vi mangler data på dette området, og at det er behov for forsknings- og utredning innenfor feltet.

Delmål 4: Gode vilkår for likestilling i samiske lokalsamfunn

Sametinget vil:

- initiere til å kartlegge og synliggjøre kvinners økonomiske, kunnskapsmessige og kulturelle ressurser og verdiskaping
- initiere et eget forskningsprogram på fagområdet likestilling og kvinnesatsing i det samiske samfunnet
- bidra til at likestillingsperspektivet og problemstillinger som gjelder ulikheter i gutters og jenters opplæring i barnehage og grunnskole blir integrert.

Delmål 5: Menneskeverd, positive holdninger og det samiske samfunnets verdier i sentrum i samiske lokalsamfunn

I forbindelse med åpnere grenser mot øst, opplever noen samiske lokalsamfunn utstrakt prostitusjonsvirksomhet.

Dette har innvirkning på holdninger og verdier i familien og lokalsamfunnet. De negative konsekvenser er åpenbar og kvinner og barn er ofte de mest sårbare grupper i denne sammenheng. Dette rammer også russiske statsborgere som har bosatt seg på norsk side, og deres familier.

Utfordringen for Sametinget er å ta opp prostitusjon i sin fulle bredde og medvirke til at dette opphører.

Sametinget vil:

- initiere til at overordnede myndigheter iverksetter tiltak for å stoppe prostitusjonen.
- bidra til at holdningsskapende arbeid iverksettes.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

Innsatsområdene for perioden 1998 - 2001 medfører konsekvenser både av økonomisk og administrativ art. Økonomiaspektet søkes ivaretatt i de årlige budsjettprosessene, og de fleste forslag til tiltak tilpasses Sametingets ordinære støtteordninger. Arbeidet med plan- og budsjettspørsmål vil være et nøkkelverktøy i denne sammenheng.

Det ligger imidlertid en administrativ utfordring i å implementere likestillingsperspektivet og å definere kvinner som satsningsområde i Sametingets virksomhetsplaner, tilskuddsordninger og støttepraksis.

Sign: RDB / FAE

Sjøl om arbeidet med likestillings- og kvinnespørsmål er et ansvar som må forankres på ledelsesnivå, vil det også være nødvendig å sette av tilstrekkelige administrative ressurser i Sametingets administrasjon.

Alle innsatsområdene som er definert i planen krever en koordinert og målrettet innsats av hele sametingssystemet. Hovedansvaret for arbeidet vil ligge hos Sametingets hovedadministrasjon som vil måtte inneha en koordinerende rolle.

Merknad 1, SVFs sametingsgruppe v/ Roger Pedersen

Sametinget behandler handlingsplan for likestilling i Sametingets plenum, etter at den har vært på høring. Innholdet i handlingsplanen bærer preg av tidligere tanker på et felt som er under endring - og som har påvirket forholdet mellom kvinner og menn.

SVF's sametingsgruppe hevder i plenum i høst at Sametingets likestillingsplan er mer en kvinneplan enn en likestillingsplan, noe den fortsatt er. Dette ønsker vi å gjøre forandringer på.

SVF's sametingsgruppe mener handlingsplanen mer må ta høyde for de samfunnsmessige/strukturelle endringer som skjer i Sápmi, og satse mer på et likeverdsperspektiv som innebærer tiltak for begge kjønn.

Sametinget skal ha ros for at de tar likestilling alvorlig. Det er viktig med en bevisstgjøring om at samepolitikk også innebærer integrering av kvinneperspektivet og kvinnetiltak.

Men situasjonen i Sápmi er at kvinner velger å forlate hjemstedet for å ta seg høyere utdanning i motsetning til mange menn som blir boende på hjemstedet. Det er en utvikling som er i ferd med å utarme mange samiske utkantstrøk for yngre kvinner. Mangel på arbeidsplasser i hjemkommunene, hindrer at mange utdannede kvinner kan vende tilbake til hjembygda for å få seg jobb. Dette kan på sikt legge bygdene død.

Høyere utdanning har status i det »norske samfunn», og folk med utdanning har lettere for å havne i stillinger/posisjoner som har makt til å definere fordeling av goder og byrder i samfunnet. Kvinner og menns forskjellige livsvalg i Sápmi, har endret forholdet mellom kjønnene.

Derfor trenger også mange menn i utkantstrøk (i likhet med kvinner) tiltak som fremmer deres verdi i Sápmi. Likestilling i et samisk perspektiv dreier seg like mye å styrke og utvikle likeverd mellom kvinner og menn, framfor at kvinnens stilling skal styrkes gjennom en egen plan. Skal samiske kvinner oppnå likeverd med menn, må tiltak settes inn ovenfor begge kjønn. Bare på den måten kan kvinner oppnå likeverd, som viser at Sametinget evner å utvikle en likestillingspolitikk som tar hensyn til det samiske mangfold.

Derfor bør det etableres en likeverdiskonsulent, som etableres under Sametinget. I denne likeverdiskonsulentens arbeid inngår det å påse at samiske kvinner og menn har faktiske muligheter til å realisere et godt liv for seg og sine og til det beste for det samiske samfunn. Dermed vil likeverdiskonsulenten arbeide helt i tråd med Sametingets hovedmål i planen. Bare på dette grunnlaget er det nødvendig å bevisst bruke ordet likeverdiskonsulent, da begrepet inkluderer en stilling som ivaretar begge kjønn.

SVF's sametingsgruppe vil allerede nå signalisere de første forslag til endring

Planens navn må forandres til:

Handlingsplan for likestilling — og likeverdsperspektiv

Ad pkt. 1.3. 1. avsnitt

... ha et klart likestillings- og kvinneperspektiv i sitt arbeid...

Sign: *RRB* / *FAE*

Likestilling i et samisk perspektiv dreier seg like mye om likeverd mellom kjønnene, og menneskeverd. Setninga må derfor endres til å ha et klart likestillings- og likeverdsperspektiv i sitt arbeid. Flere steder står nevnt likestillings- og kvinneperspektiv, og dette må endres til likestilling og likeverdsperspektiv.

Ad. punkt 3.1: Sametingets hovedmål i likestillingsarbeidet: samiske kvinner og menn skal ha like rettigheter, plikter og muligheter på alle samfunnsområder. Siste avsnitt står det at strategien for å nå målet vil være todelt: Integrasjon av likestillings- og kvinneperspektiv i alt arbeid i Sametinget, og utvikling av spesielle tiltak rettet mot kvinner. SVF's sametingsgruppe ser her at hovedmål og strategi ikke er i samsvar ved at likestilling ikke dreier seg bare om ivaretagelse av kvinneperspektivet og kvinnetiltak, men også at menn trenger tiltak som fremmer deres likeverd i det samiske samfunn.

SVF's sametingsgruppe går inn for at det etableres en likeverdsrådgiver, som etableres under Sametinget. I denne likeverdsrådgivers arbeid inngår det å påse at samiske kvinner og menn har faktiske muligheter til å realisere et godt liv for seg og sine og til beste for det samiske samfunn. Dermed vil likeverdsrådgiveren arbeide helt i tråd med Sametingets hovedmål i planen.

Det er også viktig å bevisst bruke ordet likeverdsrådgiver, da begrepet inkluderer begge kjønn, og ikke bare det ene kjønn (kvinner).

Merknad 2, APs sametingsgruppe v/ Elin Sabbasen

Arbeiderpartiets sametingsgruppe synes at Handlingsplan for Likestilling er et positivt dokument, som vi ser på som en begynnelse på å få satt arbeidet med likestilling skikkelig på dagsorden.

Handlingsplanen mangler en situasjonsbeskrivelse som sier noe om samiske kvinners situasjon og som bygger opp om en begrunnelse for målsetninger og virkemidler/handlinger i planen. I og med at situasjonsbeskrivelsen er tynn blir også målene og virkemidlene lite framtrepende.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe setter pris på understrekningen av forskningsbehov på dette feltet, noe som vil være med på å styrke den manglende situasjonsbeskrivelsen.

Det er også foretatt en sammenblanding mellom likestillingspolitikk og nærings/kvinnesatsningspolitikk, og dette gjør at det blir uklart hva som er mål og hva som er virkemiddel.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe mener at partiene/grupperingene må bli mer bevisste på å profilere og støtte sine kvinnelige kandidater. Dette kan bidra til å redusere omfanget av strykningen i kvinners disfavør. Kvinner bør også forhåndskumuleres dersom det er nødvendig.

Det må være et mål at samiske kvinners behov i samfunnsutviklingen blir ivaretatt og tatt hensyn til.

En framheving av samiske kvinners spesielle situasjon både kulturelt og samfunnsmessig vil kunne bidra til å få samiske kvinnespørsmål fram i lyset.

Samekvinner rett til arbeid, utdanning og økonomisk likestilling er sentrale krav. Et viktig prinsipp i Sametingets likestillingspolitikk blir å tilrettelegge et samisk samfunn hvor samekvinnen står like sterkt som mannen, og at kvinner selv er med på å utforme dette.

Samtidig må det vurderes sammen med NRL, å få kvinner med i reindriftas forhandlingsutvalg.

Sign: /

Det må skapes en samisk etablererskole for reiseliv og spesifikke samiske næringer der målgruppen blant annet er samiske kvinner. Det må også etableres samiske veiledningsstillinger for kvinnelige etablerere, for på den måten å forankre det samiske innholdet i slike opplæringstiltak, og for å unngå språkbarrierer.

For å sikre gjennomføring av planen må stillingen som kvinnekonsulent videreføres.

Der det er mulig å tallfeste opplysninger bør dette gjøres:

s. 5, 2. Avsnitt:

Finnes det oversikt over hvor mange kvinner som har egen driftsenhet? Kan dette økes?

Til 3.1:

Likestilling for hvem? Også i det samiske samfunn finner en kvinner i ulike aldersgrupper og vi finner også fler- og fremmedkulturelle. Det må settes igang ulike tiltak for ulike grupper. Menn er også en viktig gruppe, ikke minst i forhold til det holdningsskapende arbeidet.

Til 3.2.1:

1. avsnitt, tilføyelse:

Unge samiske kvinner må inviteres til å utvikle sine egne livsprosjekt, de må gis tillit til selv å fortelle hvordan de vil forme sine liv i disse små lokalsamfunnene de bor i.

3. avsnitt, tilføyelse:

Gjennom skoleverket kan en utvikle en nyskappingskultur, bl.a. gjennom elevbedrifter.

4. Innsatsområder:

3, tilføyelse:

I nettverk med andre land kan vi både dele erfaringer og lære. Bl.a. er Sverige kommet langt med utvikling av ulike tiltak »i glåsbygden», som det er mye å lære av.

Forslag 1, representanten Roger Pedersen, SVFs sametingsgruppe

SVFs sametingsgruppe fremmer følgende forslag:

1. Planens navn må endres til

- Handlingsplan for likestilling og likeverdsperspektiv

2. Ad pkt. 1.3 1.

Her brukes ordlyden - ha et klart likestillings- og kvinneperspektiv i sitt arbeid...

Endres til - ha et klart likestillings- og likeverdsperspektiv i sitt arbeid. Flere steder står nevnt likestillings og kvinneperspektiv, og dette må endres til likestilling og likeverdsperspektiv.

3. Ad pkt. 3.1: Siste avsnitt står det at strategien for å nå målet vil være todelt: Integrering av likestillings- og kvinneperspektiv i alt arbeid i Sametinget, og utviklingen av spesielle tiltak rettet mot kvinner.

Tillegg, men også at menn trenger tiltak som fremmer deres likeverd i det samiske samfunn.

4. SVFs sametingsgruppe går inn for at det etableres en likeverdskonsulent, som etableres under Sametinget. I denne likeverdskonsulentens arbeid inngår det å påse at samiske kvinner og menn har faktiske muligheter til å realisere et godt liv for seg og sine og til beste for det

Sign: RKB / FAE

samiske samfunn. Dermed vil likeverdskonsulentene arbeide helt i tråd med Sametingets hovedmål i planen.

Forslag 2, representant Elin Sabbasen, APs sametingsgruppe

Del 1:

Til 3.2.1:

1. avsnitt, tilføyelse:

Unge samiske kvinner må inviteres til å utvikle sine egne livsprosjekt, de må gis tillit til selv å fortelle hvordan de vil forme sine liv i disse små lokalsamfunnene de bor i.

3. avsnitt, tilføyelse:

Gjennom skoleverket kan en utvikle en nyskappingskultur, bl.a. gjennom elevbedrifter.

4. Innsatsområder:

pkt. 3, tilføyelse:

I nettverk med andre land kan vi både dele erfaringer og lære. Bl.a. er Sverige kommet langt med utvikling av ulike tiltak »i glåsbygden», som det er mye å lære av.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe foreslår å videreføre likestillingskonsulentstillingen.

Del 2:

Vi vil også påpeke at det er viktig at vedkommende får være med på møter i kollegiet av kvinnekonsulenter ellers i fylket, og de landsomfattende samlinger for disse.

Dette vil også gjelde for stillingen ved reindriftsadministrasjonen.

III. Votering

Av 38 representanter var 37 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 1 ble forkastet mot tre stemmer.
2. Forslag 2, del 1, ble vedtatt mot en stemme.
3. Forslag 2, del 2, ble enstemmig oversendt Sametingsrådet.
4. Sametingsrådets innstilling ble vedtatt mot to stemmer.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Berit Ranveig Nilssen, saksordfører	
2.	Roger Pedersen	Magnhild Mathisen
3.	Elin Sabbasen	
4.	Nils O. Nilsen	
5.	Isak M. O. Hætta	

Sign: *KRB* / *JAE*

6.	Eva Josefsen
7.	Randi Solli Pedersen
	Eva Josefsen (til forretningsorden)
8.	Egil Olli
9.	Ragnhild Nystad
10.	Sven-Roald Nystø
11.	Roger Pedersen
12.	Berit Ranveig Nilsen
	Magnhild Mathisen (til forretningsorden)

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametinget slutter seg til sametingsrådets forslag til Handlingsplan for likestilling med fokus på samiske kvinners stilling.

Handlingsplan for likestilling med fokus på samiske kvinners stilling med innsatsområder, mål og tiltak 1999 - 2001

1. Innledning

1.1 Hvorfor en handlingsplan for likestilling

Likestilling og kvinnepolitiske spørsmål er en sentral utfordring for det samiske samfunn, og har en sentral plassering på Sametingets dagsorden. Det er viktig at Sametinget er oppdatert på dette området, og bruker nødvendige ressurser på dette arbeidet.

Dette politikkområdet er svært omfattende og strekker seg over flere sektorer. Det er derfor behov for å prioritere hva Sametinget skal sette på dagsorden de nærmeste årene, og hva som bør ses på i et mer langsiktig perspektiv. Det er behov for en plan for hvordan arbeidet skal foregå, og hva som skal utføres innenfor avgrensede tidsrom. En handlingsplan for likestilling vil være et verktøy i arbeidet med denne prioriteringen. Handlingsplan for likestilling vil også være et sentralt instrument for å sikre en best mulig kontinuitet i Sametinget sitt arbeid med kvinne- og likestillingsspørsmål.

Handlingsplanen er delt inn i fem deler. Første del omhandler bakgrunnen for planen, planprosessen og forholdet til andre planer. Del to gir en kortfattet framstilling av likestilling som et tverrsektorielt politikkområde, Samisk kvinneprosjekt og en beskrivelse av samarbeid med aktører utenfor Sametinget. Del tre omtaler hovedmål og utfordringer, mens del fire beskriver innsatsområder, mål og tiltak for likestillingsarbeidet i Sametinget for perioden 1999 - 2001. Siste del omtaler økonomiske og administrative konsekvenser.

1.2 Planprosessen

I en periode på tre år har Sametinget hatt et eget prosjekt vedrørende samiske kvinnespørsmål. Prosjektperioden til Samisk kvinneprosjekt gikk ut ved utgangen av 1998. Et av innsatsområdene i prosjektperioden var integrering av kvinne- og likestillingsperspektivet i Sametingets arbeidsområder. Integrering av nye politikkområder er en tidkrevende prosess, og krever en god og planlagt oppfølging.

Sign: *R.R.B.* , *FAE*

Arbeidet med Handlingsplan for likestilling gjennomføres som en to-trinns prosess. Et drøftingsutkast ble lagt fram for Sametingets plenum 21. - 25. september 1998. Etter drøftingen i plenum er det utarbeidet et høringsutkast som vil være ute til høring i første halvdel av 1999. Når høringsrunden er over behandler Sametinget Handlingsplanen for likestilling i plenum.

Det videre arbeidet med selve plandokumentet legges opp slik at mål, innsatsområder og tiltak kan rulleres innenfor hver sametingsperiode.

1.3 Forholdet til andre planer

Handlingsplanen for likestilling kan ikke ses på som et isolert produkt, men som en del av en prosess der Sametinget beveger seg i retning av å ha et klart likestillings- og kvinneperspektiv i sitt arbeid. Dette gjelder Sametingets eget arbeid, men også arbeidet i forhold til andre institusjoner og organer som påvirker utviklingen i det samiske samfunn.

For å nå målet om full integrering vil Sametinget legge vekt på å gjøre likestillings- og kvinnepolitiske vurderinger i alle spørsmål som behandles i Sametinget. Det viktigste arbeidsredskapet i Sametinget er Sametingsplanen, og Handlingsplan for likestilling må derfor først og fremst ses i sammenheng med Sametingsplanen for 1998 - 2001.

I Sametingets Handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder for 1997 - 2001 er det i forbindelse med rullering i 1998 vedtatt at hovedfokus settes på kvinner. Dette vedtaket må også ses i sammenheng med handlingsplan for likestilling, og Sametingets arbeid med å integrere likestillings- og kvinnepolitiske mål.

Planen må videre ses i sammenheng med det kontinuerlige plan- og budsjettarbeidet i Sametinget, med særlig fokus på de årlige virksomhetsplaner som utarbeides i Sametingets underliggende fagråd. På den måten kan hensynet til likestilling og kvinnesatsing innarbeides i det ordinære virkemiddelapparatet som Sametinget rår over.

I tillegg er det viktig å se Handlingsplanen for likestilling i sammenheng med planer til sentrale aktører utenfor sametingssystemet.

2. Rammebetingelser

2.1 Likestilling som et tverrsektorielt politikkområde

En vanlig påstand er at full likestilling er oppnådd, og at det ikke lenger er nødvendig å bruke ressurser på dette arbeidsområdet. Internasjonalt har det siden 1960-tallet skjedd radikale forandringer i menn og kvinners rettigheter og muligheter. Formelt sett har kvinner og menn i Norge like rettigheter på de fleste områdene i dag, men fremdeles gjenstår det mye arbeid før reell likestilling er oppnådd.

Nye problemstillinger, som trenger nye løsninger, dukker stadig opp. Arbeidet med likestilling kan ses på som et omstillingsarbeid. Måtene vi er kvinner og menn på endres kontinuerlig, samtidig som vi fortsatt bærer med oss deler av det tradisjonelle kjønnsrollemønsteret.

I arbeidet for likestilling mellom kvinner og menn, har nye rettigheter og muligheter for kvinner vært et sentralt tema. Arbeidet med likestilling kan dermed lett bli definert som en ren kvinnesak. I den sammenheng er det viktig å minne om at spesielt kvinners rettigheter og muligheter har vært og er et nødvendig arbeidsfelt, nettopp for å oppnå det vi i dag kaller formell likestilling. Kvinneorganisasjonene har bidratt med et stort og viktig arbeid i denne sammenheng.

Sign: REP / AAE

De siste årene har det også vært fokusert på mannens rettigheter i likestillingsarbeidet. Spesielt har det skjedd endringer innenfor familiepolitikken.

Arbeidet med likestilling må ses på som et tverrsektorielt politikkområde. På veg mot målet om full integrering av likestilling og kvinnepolitiske spørsmål i all politikktutforming, er det et sentralt poeng at dette arbeidet blir en naturlig del av helheten, og ikke etableres som en egen sektor. Samtidig er det ofte nødvendig med spesielle tiltak for å oppnå målene med likestillingsarbeidet.

Det er utviklet gode modeller i de nordiske land for hvordan offentlige institusjoner skal handtere likestillingsspørsmål og kvinnesatsing, og det er oppnådd gode resultater i løpet av de siste tjue år. I det norske likestillingsarbeidet har strategien vært tredelt: Likebehandling i grunnleggende rettigheter og plikter, særskilte tiltak rettet mot ett av kjønnene for raskere å nå reell likestilling, og en kritisk gjennomgang av samfunnets organisering og ressursbruk.

For Sametinget er det viktig å utvikle en likestillingspolitikk ut i fra de rammer og forutsetninger som det samiske samfunn krever. Sametinget må vurdere sine strategier og modeller ut fra de erfaringer som er gjort i likestillingsarbeidet generelt, og ut i fra de behov som finnes i det samiske samfunn spesielt. Sametinget må både vurdere innsatsområder og tiltak i inneværende periode, og i et mer langsiktig perspektiv.

2.2 Samarbeid med aktører utenfor Sametinget

Et godt samspill mellom Sametinget og omgivelsene vil gi gode resultater i arbeidet med å nå målsetningene i likestillingsarbeidet. Små og store samiske kvinneorganisasjoner og nettverk, i tillegg til samiske organisasjoner generelt, vil være sentrale innspillsaktører for Sametinget i arbeidet med likestilling og kvinnespørsmål. Samiske institusjoner vil også være sentrale samarbeidsaktører.

I tillegg vil kommuner, fylkeskommuner og sentrale myndigheter være samhandlingsaktører i forhold til Sametingets likestillingsarbeid. I kommunal sammenheng har flere kommuner, spesielt i Indre - Finnmark, hatt egne kvinneprosjekter. Nordland fylkeskommune har arbeidet med nettverksoppbygging blant kvinner i flere kommuner, og Finnmark fylkeskommune har gjennom flere år hatt et eget kvinnesekretariat. Erfaringer som er gjort i disse organene vil være viktige innspill i Sametingets satsing.

I forslag til Statsbudsjettet for 1999 er det satt av midler til kvinnetiltak innenfor reindriftsnæringa, og det er planlagt en konsulentstilling i Reindriftsadministrasjonen for å styrke denne delen av næringa.

Sametinget vil også i kommende periode vektlegge arbeidet med likestilling og kvinnepolitiske spørsmål i samarbeidet med Sametingene i Finland og Sverige

Internasjonale samarbeidsaktører finner vi innenfor FN-systemet, i Barentssamarbeidet og i det arktiske samarbeidet.

2.3 Samisk kvinneprosjekt - et første steg på vegen

Sametingets tre-årige kvinneprosjekt fra 1996 til 1999 kan ses på som et første steg på vegen i Sametingets arbeid med likestilling. Målet for prosjektet har vært å ivareta samiske kvinners spesielle behov i samfunnsutviklingen.

Prosjektet har vært organisert med en prosjektleder og en faglig referansegruppe. Arbeidsmetodene til prosjektet har vært å ta initiativ, å veilede og å koordinere tiltak for å nå

Sign: RRB / FAE

målet. Det har vært arbeidet etter tanken om en «dobbel strategi», der både integrering og ekstraordinære tiltak har stått sentralt.

Fire innsatsområder har vært definert i prosjektperioden:

- integrering av kvinneperspektivet i Sametingets arbeidsområder
- gode vilkår for kvinner i samiske lokalsamfunn
- flere kvinner inn på Sametinget
- det internasjonale ansvar.

Å starte arbeidet med integrering av likestilling og kvinnepolitiske mål i Sametingets arbeidsfelt har vært et sentralt innsatsområde i prosjektperioden. Det gjelder fra små enkeltsaker til omfattende plandokumenter. Som et resultat av dette er kvinner nå definert som hovedsatsningsområde i Handlingsplanen for samiske kyst- og fjordområder, og kvinner har en sentral plassering i Sametingsplanen 1998 - 2001.

Det har i prosjektperioden vært gjennomført flere åpne informasjons- og høringsmøter for samiske kvinner. Geografisk har kvinner i det sørsamiske området, og i samiske kyst- og fjordstrøk vært prioritert. På disse møtene ble samiske kvinner definert som en sentral ressursgruppe i samiske lokalsamfunn. Målet er å satse på kvinner i samiske lokalsamfunn i arbeidet med å etablere nye arbeidsplasser, i tillegg til at kvinner må sikres plass i primærnæringene. Det ble også pekt på at samiske kvinner blant annet er sentrale som språk- og kulturbærere, og et av forslagene var å satse på samiske kvinner i små lokalsamfunn i forhold til den nye informasjons- og kommunikasjonsteknologien.

Samtlige av Sametingets underliggende fagråd har deltatt på disse møtene med egne foredrag rettet spesielt mot samiske kvinner. På denne måten har de underliggende råd vært engasjert i arbeidet med å finne fram til problemstillinger som samiske kvinner har vært opptatt av.

De erfaringer som er gjort i prosjektperioden må forankres i Sametinget dersom det skal ha permanent virkning også etter at prosjektperioden er over. Gode tiltak må institusjonaliseres, og det må arbeides mot permanente løsninger. Dersom dette ikke skjer vil det være en fare for at positive effekter og kompetanse forsvinner ved avslutning av prosjektperioden.

Sign: RRR / FAE

3. Sametingets hovedmål og utfordringer

3.1 Hovedmål

Sametingets hovedmål i likestillingsarbeidet:

Samiske kvinner og menn skal ha like rettigheter, plikter og muligheter på alle samfunnsområder

For å nå Sametingets hovedmål i likestillingsarbeidet om at samiske kvinner og menn skal ha like rettigheter, plikter og muligheter på alle samfunnsområder, er det nødvendig med *tilrettelegging* av samiske kvinners og menns *faktiske* muligheter til å realisere et godt liv for seg og sine, og til beste for det samiske samfunnet.

Likestillings- og kvinnepolitiske målsetninger oppdateres og fornyes kontinuerlig, og det er derfor viktig at Sametinget ser på dette arbeidet i et prosessuelt perspektiv.

Strategien for å nå målet vil være todelt: Integrering av likestillings- og kvinneperspektiv i alle arbeidsområder til Sametinget, og utvikling av spesielle tiltak rettet mot samiske kvinner.

3.2 Utfordringer

3.2.1 Sterke samiske lokalsamfunn

I Sametingsplanen for 1998 - 2001, pekes det på den økende kjønnsbalansen som er i ferd med å utvikle seg i samiske områder. Unge kvinner flytter ut og kommer i liten grad tilbake for å etablere seg i små samiske lokalsamfunn. Få samiske kvinner er etablert innenfor primærnæringene, og det kan se ut som om kvinner er overflødiggjort i de tradisjonelle samiske næringene, med unntak av duodji. En stor gruppe samiske kvinner tar i dag høyere utdanning, men også denne gruppen har vanskeligheter med å finne arbeidsplasser i samiske lokalsamfunn. Unge samiske kvinner må inviteres til å utvikle sine egne livsprosjekt, de må gis tillit til selv å fortelle hvordan de vil forme sine liv i disse små lokalsamfunnene de bor i.

Situasjonen er imidlertid også vanskelig for en del unge menn i store deler av de samiske områdene. Dette skyldes at samisk ungdom generelt har begrenset mulighet til å etablere seg i de tradisjonelle samiske primærnæringene. I tillegg ser det ut til at samiske gutter i mindre grad enn jenter tar høyere utdanning. Det vil derfor være viktig å arbeide for tiltak for å stimulere til utdanning blant unge menn, samt bedre vilkårene i primærnæringene med tanke på god tilgjengelighet for både unge kvinner og menn.

Sterke og levende samfunn med stabil bosetting og allsidig næringsliv er en definert målsetting for Sametinget. Sametingets kultur- og næringspolitikk har satt fokus på samiske lokalsamfunn. Kvinner og menn må sikres like muligheter til å ta del i de goder som blant annet Sametinget er ansvarlig for fordelingen av. For å styrke samiske lokalsamfunn, er det nødvendig å se på faktorer som er viktige for at *kvinner* blir boende. Det er derfor viktig å se på kriteriene for å motta støtte til næringsaktiviteter, slik at disse i større grad tilpasses kvinnes behov. Eignings- og leverket kan en utvikle en nyskappingskultur, bl.a. gjennom elevbedrifter.

Kvinnens livsvilkår dreier seg både om materielle og immaterielle forhold. Det immaterielle kan formuleres som kvinners muligheter til å påvirke sin egen livssituasjon gjennom å sette egne standarder for hva som defineres som normalt. Kvinner etterspør mer enn en arbeidsplass for

Sign: RRB / FAE

å bosette seg i samiske områder. Barnehageplass, en god grunnskole, muligheter for egenutvikling og servicetilbud er generell infrastruktur av vesentlig betydning. Det er derfor en utfordring for Sametinget å se helhetlig på sin innsats innenfor sektorer som språk, utdanning, kultur, kulturminner og næringsvirksomhet.

Innen næringspolitikken har Sametinget et særskilt ansvar for utviklingen av duodji. Duodji er en sentral samisk kulturfaktor og næring, med et betydelig potensiale for utvikling. I forhold til ulike næringskombinasjoner bør man se på tradisjonelle næringer i nye kombinasjoner. Det ser også ut til at kombinasjonen duodji og annen virksomhet er spesielt heldig sett ut i fra kvinners ståsted. Sametinget ser behovet for å styrke den finansielle siden for kvinnelige etablerere og næringsutøvere. Etablering av nettverkskredittordninger/ kvinnebank kan være en løsning. Både innenfor jordbruk, reindrift og fiske er det viktig med egne rekrutteringstiltak rettet mot kvinner.

I tillegg til de tradisjonelle primærnæringene er næringslivet i de samiske områdene preget av en stor andel av offentlige arbeidsplasser. I dag søker samiske kvinner for en stor del også utkomme i servicesektoren, enten det er privat eller offentlig virksomhet. Det er viktig at rammebetingelser og støtteordninger tilpasses slike etableringer.

I strategisk næringsplan som Sametinget ventelig vil vedta i løpet av 1999, vil disse problemstillingene være sentrale. Videre vil problemstillinger som kan defineres inn under sektorene kultur, kulturminner, språk og utdanning kunne finne sin plass i de planinstrumenter som utvikles innenfor sametingssystemet på disse områdene.

Et nytt tverrsektorielt plandokument er Handlingsplanen for samiske kyst og fjordområder. Etter rulleringen av planen, som ble foretatt i Sametingets plenum 22. - 25. september 1998, ble kvinner definert som hovedsatsningsområde. Av det følger at innenfor hvert innsatsområde som er tatt med i planen, skal det utformes spesielle tiltak som ivaretar kvinners interesser i samiske kyst- og fjordstrøk.

Sametinget har også satt igang arbeidet med å lage en egen Handlingsplan for det sørsamiske området. Her vil innsatsområder og tiltak som spesielt ivaretar sørsamiske kvinners interesser være en sentral utfordring.

Et nytt arbeidsfelt for Sametinget i denne perioden er helse- og sosialspørsmål. For kvinner innenfor primærnæringene vil spørsmål knyttet til lønn, pensjon, svangerskap, sykelønns- og trygdeordninger være sentrale. Fra unge kvinner, spesielt i det lulesamiske området, er forebyggende helsetiltak satt på dagsordenen. Kvinnekraftsenteret i Tysfjord er en ny og spennende måte å tilnærme seg den forebyggende siden av helsearbeidet på. Fra kvinner i det sørsamiske området er også miljøspørsmål knyttet opp mot helse, og det er etterlyst forskning på eventuelle langtidsettervirkninger etter Tjernobylulykka som spesielt rammet det sørsamiske området.

Barn- og ungdomsspørsmål er også et nytt arbeidsfelt i Sametinget. I tillegg til de føringer vi legger på utdanningssystemet, vil mye av grunnlaget for utformingen av samiske kvinne- og mansroller legges i den politikken vi fører overfor våre barn og unge.

Innen samisk kunnskapsoppbygging er det mangel på oppsamlet *data* og *statistisk* materiale om samiske samfunnsforhold. Det er behov for en intensiv innsamling av grunndata om samisk kultur. Det er også pekt på at vi mangler tilstrekkelig data og kunnskap om situasjonen til samiske kvinner og menn, og om kjønnsroller i det samiske samfunn. Sametinget har pekt på at det må gjennomføres *et 10-årsprogram* for oppbygging og utvikling

Sign: REP / FAT

av samisk forskning. Innen forskningen generelt og 10-års programmet spesielt må *kjønnspektivet* vektlegges.

3.2.2 Samarbeid med sametingene i Finland og Sverige, samt internasjonalt samarbeid

Sametinget i Norge har gjennom presidentmøtet for sametingene i Norge, Sverige og Finland tatt initiativ til et felles seminar om likestillingsspørsmål for de tre Sametingene, samt til etablering av et nettverk mellom de kvinnelige sametingsrepresentantene i de tre landene.

På den internasjonale urfolksarenaen er det også viktig med oppdatering og utvikling av kvinnepolitiske mål. I regi av FN bør det utvikles flere tiltak for urfolkskvinner innenfor rammen av urfolkstiåret. Samtidig er det viktig at flere kvinner har innflytelse på utformingen av den internasjonale politikken generelt, og den internasjonale urfolkspolitikken spesielt.

I Sametingenes felles mål og tiltak for FN's urfolkstiår er ett av tiltakene å etablere nettverk for urfolkskvinner. Målet er å aktivere, øke og ivareta urfolkskvinnens mulighet til å delta i politiske beslutningsprosesser.

Sametinget bør fortsatt satse på tiltak for urfolkskvinner gjennom Barentssamarbeidet, samt gjennom Arktisk Råd.

3.2.3 Sametingets interne utfordringer

Av interne problemstillinger er den dramatisk lave kvinneandelen blant de politisk valgte representantene i Sametinget mest iøyenfallende. Kun 11 av 39 representanter er kvinner. Ved sametingsvalget i 1997 sank andelen kvinner, og Sametinget har i dag en kvinneandel på 28,2%. Samtidig er det dokumentert at kvinnerepresentasjon må være over et visst nivå for å sikre gjennomslagskraft for kjønns spesifikke synspunkter og verdier. 30% ser ut til å være en kritisk minimumsgrense.

Sametinget vil se på hvordan kjønnsaspektet bedre kan ivaretas ved gjennomgang av reglene for valg av Sameting, og vil i forkant av neste sametingsvalg gjennomføre tiltak for å bedre den kjønnsmessige sammensetningen av de politisk valgte representantene. Sametinget legger også vekt på å skape tilfredsstillende arbeidsvilkår for de kvinnelige representantene.

På veg mot målet om full integrering av likestilling i politikktutformingen er integrering av kvinnesatsing et sentralt poeng. Målet er at dette blir en del av helheten, og ikke skaper en ny sektor. Det betyr at en må sette i fokus og stille spørsmål ved likheter og ulikheter i menns og kvinners prioriteringer. Slik kan en avdekke behov for å justere innsatsområder og tydeliggjøre behov for særskilte tiltak som kan bidra til langsiktig integrering.

Kvinnens verdier og prioriteringer må vektlegges, verdsettes og integreres i Sametingets politikk ut fra rettferdighet, og et helhetssyn til gode for det samiske samfunnet. Det vil være nyttig med en kjønnskonskvansanalyse av alle planlagte tiltak. Sametinget bør produsere statistikker som synliggjør hvordan kvinner tilgodeses i de støtteordninger Sametinget forvalter, og slik at denne kunnskapen kan vurderes i planleggingen.

For Sametinget er det derfor viktig at kvinnepolitiske målsettinger oppdateres og fornyes kontinuerlig, og at arbeidet gis innhold og status. Det må derfor sikres kontinuitet i integrering av likestilling og kvinnespektiv på alle saksområder i Sametinget. Spesielt er dette viktig i plan- og budsjettarbeid.

Arbeidet med likestilling og kvinnespørsmål krever en fast administrativ forankring på ledelsesnivå. Sametinget bør sikre en god kvinneandel blant ledende stillinger. I dag er det en

Sign: *KRB* / *FAT*

stor overvekt av menn i ledende stillinger i Sametingets administrasjon. Av sju ledere er kun to kvinner. Sametinget må derfor legge vekt på rekruttering av kvinner til ledende stillinger, noe som må nedfelles i Sametingets personalplan.

Samtidig er det viktig at det finnes tilstrekkelig med administrative ressurser til å ivareta kontinuiteten i arbeidet med integrering av likestilling og kvinnesatsning. Erfaringer fra andre organer viser at god oppfølging, og gode resultater i dette arbeidet, oppnås gjennom at det er etablert egne stillinger.

I Sametingets administrasjon kan det vurderes nye stillinger både ved Sametingets hovedadministrasjon og i tilknytning til Sametingets underliggende råd. Dersom Sametinget velger å opprette egne stillinger på dette arbeidsfeltet, er det viktig at slike stillinger gis status og innhold.

4. Innsatsområder, mål og tiltak for 1999 - 2001

4.1 Innsatsområder, mål og tiltak for 1999 - 2001

I Kapittel 2 ble det pekt på de utfordringer som Sametinget har i forbindelse med likestilling og kvinnespørsmål, på kort og lang sikt. Som innsatsområder for perioden 1999 - 2001 velger Sametinget ut følgende:

1. Kvinner som hovedsatsingsområde i Sametingets virksomhet
2. Flere kvinner inn i Sametinget
3. Styrke samiske kvinners status i offentlig sammenheng nasjonalt og internasjonalt
4. Fokus på kvinners rolle som kulturbærere og verdiskapere i samiske lokalsamfunn

4.2 Innsatsområde 1: Kvinner som hovedsatsingsområde i Sametingets virksomhet

Bakgrunnen for dette innsatsområdet er at Sametinget ønsker å sikre at arbeid med likestilling og kvinnesatsning skal ha en sentral plassering på dagsordenen. Gjennom prosjektperioden til Samiske kvinneprosjekt har Sametinget erfart at spørsmål knyttet til likestilling krever god og kontinuerlig oppdatering.

Videre er det viktig at Sametinget integrerer likestillingsarbeidet i hele sin virksomhet, og derfor må også de økonomiske virkemidler gjenspeile dette.

Delmål 1: Kvinner som hovedsatsingsområde i Sametingets virksomhet

Sametinget vil:

- etablere tilstrekkelige administrative ressurser i Sametingets administrasjon
- gi en årlig politisk redegjørelse fra sametingsrådet til Sametingets plenum om arbeidet med likestilling og kjønnsrelaterte spørsmål, samt rullering av Handlingsplan for likestilling i hver periode
- definere kvinner som satsingsområde i de årlige virksomhetsplanene i Sametingets underliggende råd og tingets støtteordninger, og ha jevnlig informasjon spesielt for kvinner

Sign: RRB / FAC

4.3 Innsatsområde 2: Flere kvinner inn på Sametinget

Bakgrunnen for dette innsatsområdet er det faktum at kvinnerepresentasjonen må være over et visst nivå for å sikre gjennomslagskraft for kjønns spesifikke synspunkter og verdier. Sametinget har i dag en kvinneandel på 28,2%.

Sametinget er det høyeste organ for det samiske folk, der de viktigste beslutningene tas i saker som angår samene. I et slikt organ er det helt avgjørende at kvinneandelen er på et tilfredstillende nivå.

Delmål 2: Jevn kjønnsfordeling blant Sametingets representanter

Sametinget vil:

- evaluere valgordningen, og vurdere om valgreglene bør endres slik at kvinner sikres en større andel av mandatene i Sametinget
- motivere organisasjoner, partier og grupperinger som stiller lister til sametingsvalg til å rekruttere kvinner og å nominere kvinner på sikre plasser
- tilrettelegge for at småbarnsforeldre kan delta i Sametingets politiske arbeid

4.4 Innsatsområde 3: Styrke samiske kvinners status i offentlig sammenheng nasjonalt og internasjonalt

Bakgrunnen for dette innsatsområdet er at Sametinget i Norge ønsker å styrke samiske kvinner stilling nasjonalt og internasjonalt og intensivere og konkretisere samarbeidet med sametingene i Finland og Sverige om likestilling og kvinnepolitiske mål.

Samtidig er det behov for innsats for øke urfolkskvinnens mulighet til å delta i de internasjonale beslutningsprosessene, og få fram likestillingsperspektivet på den internasjonale urfolksarenaen.

I nettverk med andre land kan vi både dele erfaringer og lære. Bl.a. er Sverige kommet langt med utvikling av ulike tiltak »i glåsbygden», som det er mye å lære av.

Delmål 3: Lik status for samiske kvinner og menn i offentlig sammenheng nasjonalt og internasjonalt

Sametinget vil:

- sammen med sentrale myndigheter sette på dagsorden spørsmålet om hvordan samiske kvinner kan få styrket sin stilling i likestillingspolitisk virksomhet nasjonalt og internasjonalt.
- styrke samarbeidet om likestillingsspørsmål mellom sametingene i Norge, Sverige og Finland
- bidra til at det arrangeres et felles seminar om likestillingsspørsmål for de tre Sametingene i Norge, Sverige og Finland
- bidra til etablering av nettverk og flere tiltak for urfolkskvinner i regi av FNs urfolkstiår, samt å satse på urfolkskvinner gjennom Barentssamarbeidet og Arktisk råd

Sign: PRB / FAC

4.5 Innsatsområde 4: Fokus på kvinners rolle som kulturbærere og verdiskapere i samiske lokalsamfunn.

Bakgrunnen for dette innsatsområdet er at det i de samiske lokalsamfunn er i ferd med å utvikle seg et kvinneunderskudd. Utfordringen for Sametinget ligger derfor i å utvikle faktorer som gjør det mulig for kvinner å bosette seg i samiske områder.

I forbindelse med utvikling av nye arbeidsplasser for kvinner er det viktig å se samisk språk, kultur og næringsvirksomhet i sammenheng. Det er pekt på at vi mangler data på dette området, og at det er behov for forsknings- og utredning innenfor feltet.

Delmål 4: Gode vilkår for likestilling i samiske lokalsamfunn

Sametinget vil:

- initiere til å kartlegge og synliggjøre kvinners økonomiske, kunnskapsmessige og kulturelle ressurser og verdiskaping
- initiere et eget forskningsprogram på fagområdet likestilling og kvinnesatsing i det samiske samfunnet
- bidra til at likestillingsperspektivet og problemstillinger som gjelder ulikheter i gutters og jenters opplæring i barnehage og grunnskole blir integrert.

Delmål 5: Menneskeverd, positive holdninger og det samiske samfunnets verdier i sentrum i samiske lokalsamfunn

I forbindelse med åpnere grenser mot øst, opplever noen samiske lokalsamfunn utstrakt prostitusjonsvirksomhet.

Dette har innvirkning på holdninger og verdier i familien og lokalsamfunnet. De negative konsekvenser er åpenbare, og kvinner og barn er ofte de mest sårbare grupper i denne sammenheng. Dette rammer også russiske statsborgere som har bosatt seg på norsk side, og deres familier.

Utfordringen for Sametinget er å ta opp prostitusjon i sin fulle bredde og medvirke til at dette opphører.

Sametinget vil:

- initiere til at overordnede myndigheter iverksetter tiltak for å stoppe prostitusjonen.
- bidra til at holdningsskapende arbeid iverksettes.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

Innsatsområdene for perioden 1998 - 2001 medfører konsekvenser både av økonomisk og administrativ art. Økonomiaspektet søkes ivaretatt i de årlige budsjettprosessene, og de fleste forslag til tiltak tilpasses Sametingets ordinære støtteordninger. Arbeidet med plan- og budsjettspørsmål vil være et nøkkelverktøy i denne sammenheng.

Det ligger imidlertid en administrativ utfordring i å implementere likestillingsperspektivet og å definere kvinner som satsningsområde i Sametingets virksomhetsplaner, tilskuddsordninger og støttepraksis.

Sign: REB / AAE

Sjøl om arbeidet med likestillings- og kvinnespørsmål er et ansvar som må forankres på ledelsesnivå, vil det også være nødvendig å sette av tilstrekkelige administrative ressurser i Sametingets administrasjon.

Alle innsatsområdene som er definert i planen krever en koordinert og målrettet innsats av hele sametingssystemet. Hovedansvaret for arbeidet vil ligge hos Sametingets hovedadministrasjon som vil måtte inneha en koordinerende rolle.

Sametinget foreslår å videreføre likestillingskonsulentstillingen.

Saken avsluttet 3. juni 1999 kl. 17.55

FAT

Sign: RRB / FAT

Sak 25/99 Duodji - kultur, fag og næring

Saken påbegynt 3. juni 1999 kl. 17.55.

I. Dokumenter

- Retningslinjer for tilskudd til duodji av 09.06.93
- Statsbudsjettet 1998 - Tildelingsbrev Samisk næringsråd, 12.01.98
- Evalueringsrapportene (11 delrapporter og 1 hovedrapport av 26.05.1998) fra Finnmark Bedriftsrådgivning, Hammerfest
- Utskrift fra møtebok - Samisk Næringsråds (SN) sak SN 84/98
- Høringsbrev av 08.03.98
- Telefax til Sametingsrådet fra Duodjeinstitutuhutta, 9520 Kautokeino, av 19.04.1999
- Innkommende høringsuttalelser:
 - Manndalen Husflidlag, 15.10.98
 - Julevsame Duodje, 01.10.98
 - Samiid Duodji, 24.09.98
 - Duodjeinstitutuhutta (DI), 24.09.98
 - Opplæringskontoret i Duodji - ØST, 21.09.98
 - Unjárgga Sámiid Duodje AL, 09.09.98
 - Sámiid Duodji, 14.09.98
 - Duojáruid Dallu AS, 09.09.98
 - Kárásjoga Duodjegávpá OS, 09.09.98
 - Duodjesiida, 12.09.98
 - Duojáruid Ealahus Searvi, 04.09.98
 - Varjjat Duodji AS, 10.09.98

II. Innleverte forslag

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget viser til at duodji både er kultur, fag og næring. Duodji har dermed et betydelig kulturelt, faglig og næringsmessig utviklingspotensiale dersom rammebetingelsene for dette legges til rette. Dette stiller Sametinget og de sentrale myndigheter overfor store utfordringer med hensyn til tilrettelegging. Sametinget viser til at Regjeringen i stortingsmelding nr 41 (1996-97) Om norsk samepolitikk uttaler at duodji er i ferd med å få økt betydning som næring ut fra flere forhold.

Av disse finner tinget å understreke duodjis potensiale som; ledd i næringskombinasjoner, viktig faktor i forbindelse med omstilling i reindriften, og som skaper for kvinnelige arbeidsplasser (jf. punkt 15.6 s.78-79). Når det gjelder det kulturelle aspekt vil Sametinget spesielt understreke duodjis betydning som identitetsskapende samisk aktivitet i seg selv, men også duodjiaktivitetenes tilknytning til - og potensiale for styrking av samisk språk. Sametinget viser også til at det i meldingen pekes på å være behov for en analyse av situasjonen for duodji innen rammen av sametingssystemet, der tidligere erfaringer vurderes innenfor de nåværende rammer for duodjivirksomhet (s.79).

Sametinget iverksatte en evaluering av bruken av tingets tilskudd til duodji i 1998 med Samisk næringsråd som ansvarlig for gjennomføringen. På bakgrunn av evalueringsrapportene

Sign: RRB / FAE

fremmer næringsrådet en rekke konkrete forslag til tiltak. De omfatter synspunkter på de problemstillinger rapportene reiser, og forslag til nye retningslinjer for støtte til duodji.

Sametinget viser til at det i høringsuttalelsene er fremmet en rekke merknader til næringsrådets forslag. Sametinget har spesielt merket seg at det pekes på behov for tiltak på en rekke områder på rammebetingelsesnivå utover Sametingets virkemidler til duodji. Derfor er det viktig å få satt igang en konkret vurdering av disse med sikte på en helhetlig vurdering av mål, strategier, organisering og finansiering av duodjivirksomheten i landet. Tinget viser til at det i forannevnte stortingsmelding også er pekt på viktigheten av å se på struktur og rammebetingelser for duodji som næring. Her pekes det også på behovet for å trekke på erfaringer fra andre land (s.79). Sametinget mener at duodji har et grenseoverskridende potensiale som næring sett både i forhold til Sverige og Finland, men også innenfor Barentssamarbeidets rammer overfor Nordvest-Russland.

På denne bakgrunn mener Sametinget at:

Det bør vurderes å opprette et 5-årig utviklingsprogram for duodji som kultur, fag og næring, der det settes av særskilte økonomiske midler til programmet. De næringsmessige dimensjonene bør spesielt vektlegges. Av spørsmålet som bør vurderes er blant annet:

- spørsmålet om en egen næringsavtale for duodjiprodusentene sett i forhold til mulighetene for en videreutvikling av Sametingets ordninger for næringskombinasjoner
- opplæring og utdanning innen duodji, herunder ansvarsfordeling, organisering og finansiering av ulike typer ordninger
- spesielle tiltak på salgs- og markedsføringsiden

Utformingen av nærmere detaljer i programmet bør foretas i et nært samarbeid mellom Sametinget, relevante departementer og regionale myndigheter og duodjiutøvernes organisasjoner, bedrifter og institusjoner.

Når det gjelder Samisk næringsråd oppsummerende konklusjoner i saken viser Sametinget til at:

1. Næringsrådet konkluderer med at landsorganisasjonen Sámiid Duodji legger ned sin virksomhet hvor den virksomheten som organisasjonen tidligere har drevet for fremtiden kan sortere inn under Duodjiiinstituhta. Sametinget har forståelse for synspunktet, men viser til at det ikke er tingets oppgave å opprette eller legge ned frivillige organisasjoner. Sametingets ansvar er å legge forholdene til rette for duodjiorganisasjoner, slik at de kan utøve sin virksomhet innenfor de rammer som fastsettes. Videre tilligger det Sametinget også som en forpliktelse å påse at duodjimidlene nyttes etter de forutsetninger tingets organer fastsetter. Sametinget vil gi uttrykk for respekt for det organisatoriske arbeid Sámiid Duodji har utført. Dagens situasjon synes dog å være forandret, noe både evalueringsrapporten og Samisk næringsråd peker på. Sametinget viser til at tilskuddsmidlene til duodjiformål for 1999 er fordelt av næringsrådet på bakgrunn av de nåværende retningslinjene. Sámiid Duodji ble også gitt driftsstøtte. Sametinget forutsetter at næringsrådet vurderer de forhold rådet selv påpeker ved en eventuell søknad om driftsmidler for år 2000.
2. Næringsrådet uttaler at det bør etableres en egen bransjeorganisasjon for duodjiprodusentene som gis driftsstøtte over post 70-midlene. Sametinget viser til at det i løpet av 1998 er blitt etablert en slik organisasjon, - Duojarid Ealahus Searvi (DES). Med det potensiale som foreligger med hensyn til duodji som en framtidig næring, står

Sign: KRB / JAF

organisasjonen overfor store utfordringer. Dette omfatter intern oppbygging av organisasjonen og utforming av en framtidsrettet duodjipolitikk på det næringspolitiske området. Det er viktig å legge økonomiske og driftsmessige forutsetninger til rette slik at Duojariid Ealahus Searvi settes i stand til dette. Sametinget registrerer derfor med tilfredshet at Samisk næringsråd har gitt organisasjonen et driftstilskudd for 1999.

3. Næringsrådet mener at Duodjeinstituhtta skal fungere videre som et teknisk og faglig veiledningssenter som gis driftsstøtte over post 70-midlene. Rådet også har pekt på at Samiid Duodji og Duodjeinstituhtta i stor grad har beveget seg inn på hverandres arbeidsområder, med sammenfallende interesseområder, arbeidsområder, mål og målgrupper. Sametinget er bekymret over denne utviklingen. Duodjeinstituhtta skal ut fra eget formål fungere som et landsdekkende veiledning- og kompetansesenter i duodji. Det er viktig med en slik faginstans for å ivareta de deler av sektoren som omfatter produktutvikling, veiledning og faglig tilrettelegging. Tinget viser til at instituttet i sin høringsuttalelse har uttrykt vilje til å følge opp påpekningene og understreker viktigheten av at dette gjøres.

Sametinget viser til at flere av høringsinstansene har pekt på behovet for veiledning og kompetanseutviklende tiltak for duodji i de ulike geografiske områder der duodji utøves. Det begrunnes med at duodjivirksomheten er forskjellig i de ulike samiske regionene, og at det hefter med store ulemper dersom veiledningsvirksomheten konsentreres geografisk til et område. Sametinget har stor forståelse for synspunktet og framhever utfordringene for Duodjeinstituhtta å kunne fungere som en framtidig nettverksinstitusjon med regional og lokal forankring i ulike samiske samfunn.

4. Næringsrådet foreslår at salgsorganisasjonene (de lokale sentralene) gis prosjektstøtte til salgs- og markedsføringstiltak basert på søknader som inneholder definerte formål, organisering, budsjett og tidsplan for gjennomføring. Prosjektstøtte i denne sammenheng gis som fondsstøtte og ikke direkte over post 70-midlene. Sametinget støtter forslaget.
5. Næringsrådet foreslår at det ikke gis støtte over post 70-midlene til opprettelse av råvarelager verken i salgsorganisasjonene eller i produksjonsbedrifter. Sametinget har ingen merknader til forslaget, men viser til at enkelte høringsinstanser har påpekt nødvendigheten av store råvarelagre på bedrifter som har duodjilæringer. Sametinget mener at dette er et spørsmål som bør løses i forbindelse med øvrige sider ved læringoordningen i duodji.
6. Næringsrådet foreslår at det opprettes ett opplæringskontor med oppgaver å tilrettelegge for fagbrevopplæringen i duodji. Driftsstøtte gis over post 70-midlene. Sametinget viser til at flere av høringsinstansene har pekt på behovet for flere opplæringskontor på grunn av store geografiske avstander. Tinget har forståelse for dette, spesielt når det gjelder tilrettelegging av fagbrevopplæring i flere fylker. Slik tinget har oppfattet det kan situasjonen variere mellom fylkene med hensyn til muligheter da flere sider av ordningen er forankret i fylkeskommunal tilrettelegging. På den annen side må Samisk næringsråd foreta en streng prioritering av bruken av midlene til duodjiformål. Sametinget kan ikke se at tinget kan bære den framtidige finansieringen av opplæringskontorer innenfor tingets nåværende rammer.

Sametinget har tidligere uttalt at fagbrevopplæringen i duodji er et ansvar som først og fremst påhviler Kirke- og forskningsdepartementet. Ansvaret er klart forankret gjennom departementets forvaltning av lov om fagopplæring i arbeidslivet. De erfaringer den nåværende virksomheten har medført har avdekket flere uavklarte sider ved

Sign: RRB / FAT

den praktiske gjennomføringen av fagbrevopplæringen. Dette omfatter også finansieringen av lærlingelønninger. Det er et gjennomgående problem at de bedrifter som er aktuelle for lærlinger i duodji, ikke har egenkapital til sin andel av lønningene. Sametinget mener derfor at staten må dekke lærlingelønningene i duodji i sin helhet. Dette er spørsmål som trenger en snarlig avklaring med departementet med sikte på varige løsninger. Sametinget viser til at departementet har iverksatt en gjennomgang av hele tilskuddsordningen for lærebedrifter med tanke på forenklinger. Tilskuddene for opplæringskontorer i små og værneverdige fag vil i denne sammenheng bli vurdert. Sametinget ber aktuelle regionale myndigheter og næringsrådet vurdere behov for midlertidig driftsstøtte for opplæringskontorene inntil saken er avklart med Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet.

Sametinget fastsetter følgende retningslinjer for støtte til duodjiorganisasjoner:

RETNINGSLINJER FOR STØTTE TIL DUODJIORGANISASJONER

Fastsatt av Sametinget (04.06.1999)

1 - Formål

Bruken av midlene har til formål å bevare, utvikle og fremme duodji som kultur, fag og næring.

2 - Målgruppe og virkeområde

Målgruppen for ordningen er:

a) Fag- og veiledningssenter i duodji:

Det kan gis støtte til et faglig veiledningssenter med landsdekkende arbeidsoppgaver i duodji.

b) Interesse- og bransjeorganisasjoner i duodji:

Hovedorganisasjoner som arbeider i minst tre fylker, kan gis støtte. Organisasjonene må ha som mål å være en interesse- og bransjeorganisasjon for aktive duodjiutøvere.

c) Opplæringskontorer:

Det kan gis støtte til drift av opplæringskontorer. Formålet må være å tilrettelegge for fagbrevopplæring i duodji.

3 - Virkemidler

Sametinget avsetter årlig virkemidler til ordningen for støtte til duodjiorganisasjoner.

Midlene til duodjiorganisasjoner skal ordinært ikke nyttes til tiltak som finansieres over særskilte, offentlige budsjettposter.

4 - Krav til søknad og behandling av søknader

Tilskuddsordningen offentliggjøres en gang i året.

Søknaden skal inneholde opplysninger om søkeren, forretningsidé, markedsgrunnlag, kostnadsoverslag, finansieringsplan, driftsbudsjett, aktivitetsplan og for øvrig de opplysninger som er nødvendige for saksbehandlingen.

Samisk næringsråd skal behandle søknadene i samsvar med disse retningslinjene. Det skal føres register over tilsagn, og det skal utarbeides rutiner for utbetaling av støtte.

5 - Tildelingskriterier

Sign: *RRB* / *FAT*

Tilsagn om støtte gis etter søknad. Hver enkelt søknad behandles etter en særskilt vurdering. Samisk næringsråd fastsetter støttepraksis for de ulike støtteformål.

a) Fag- og veiledningssenter i duodji

Senteret må ha sitt virke i minst tre fylker. Tilskuddet kan gis til veiledningstjenester og til drift av senteret. Senteret må årlig vise til konkrete oppgaver som skal gjennomføres.

b) Interesse- og bransjeorganisasjoner i duodji

Organisasjonene må ha medlemmer i minst tre fylker, og ha minst 50 medlemmer. I spesielle tilfeller kan det dispenseres fra kravet om medlemstall. Det er kun den største bransjeorganisasjonen som kan regne med å få støtte til drift av organisasjonen. Organisasjonen må ha en egeninntjening i form av kontingent eller andre inntekter.

6 - Tildelingsbrev og rutiner for utbetaling

Ved innvilgelse av tilsagn sender Samisk næringsråd et tilsagnsbrev der vilkår for støtte kommer frem. Tilskuddsmottaker plikter å føre regnskap over bruken av midlene.

Samisk næringsråd setter vilkår for utbetaling av tilskudd. Utbetaling kan skje etter at prosjekt er gjennomført og utgiftene er dokumentert. Samisk næringsråd kan fravike denne bestemmelsen i særskilte tilfeller.

Norges Bank foretar utbetaling av tilskudd og forestår regnskapsførselen.

7 - Klageadgang og begrunnelsesplikt

Forvaltningslovens regler kommer til anvendelse ved behandling av saker etter disse retningslinjer. Lovens regler om begrunnelsesplikt for enkeltvedtak gjelder for vedtak i saker som nevnt i punkt 3.

Sametingsrådet er klageinstans.

8 - Rapportering

Samisk næringsråd skal utarbeide rutiner for resultatrapportering fra tilskuddsmottakere. Samisk næringsråd skal årlig rapportere til Sametinget om resultatmål.

9 - Oppfølging, kontroll og evaluering

Samisk næringsråd skal sikre at tilsagn nyttes til støtteformål. Samisk næringsråd skal etablere rutiner for oppfølging og kontroll av de midler som bevilges.

Med hjemmel i Stortingets bevilgningsreglement § 17 skal Riksrevisjonen, Sametinget og Samisk næringsråd ha adgang til å iverksette kontroll med at midlene nyttes etter forutsetningene.

Virkemiddelbruken skal evalueres jevnlig i forhold til de fastsatte målsettingene.

10 - Tilbakebetaling

Dersom prosjekter ikke gjennomføres etter oppsatt plan som ligger til grunn for støtteutmåling eller reduseres i omfang, kan Samisk næringsråd enten kreve støtten tilbakebetalt eller foreta en forholdsmessig reduksjon i utbetalingen.

11 - Taushetsplikt

Taushetsplikten etter forvaltningslovens § 13 gjelder for Sametingets representanter og enhver som utfører arbeid etter bestemmelsene i disse retningslinjene.

Sign: RRB / IAE

12 - Endringer i retningslinjene

Sametinget kan gi utfyllende bestemmelser til disse retningslinjer og foreta endringer i retningslinjene. Endringer m.m. i retningslinjene sendes Kommunal- og regionaldepartementet til orientering.

13 - Ikrafttreden

Retningslinjene trer i kraft fra det tidspunkt Sametingspresidenten bestemmer.

Merknad 1, APs sametingsgruppe v/ Per Edvin Varsi

Arbeiderpartiets sametingsgruppe foreslår å stryke avsnittet som begynner med: På denne bakgrunn . . . », på side 23 — Sametingsrådets innstilling til vedtak.

Arbeiderpartiet sametingsgruppe støtter Sametingsrådet som legger vekt på at duodji er både kultur, fag og næring. Samt at duodji har betydelig kulturelt, faglig og næringsmessig potensiale, dersom rammebetingelsene for dette legges til rette.

Ut ifra den store saksutredningen vil Arbeiderpartiet sametingsgruppe konkludere med følgende:

- 1) Landsorganisasjonen Sami Duodji legger ned sin virksomhet i den nåværende form hvor den virksomheten som til å organisasjonen for fremtiden kan sortere inn under Duodji - instituhta.
- 2) Bransjeorganisasjonen for duodjiprodusentene (BES) gis driftsstøtte av post 70 — midlene.
- 3) Arbeiderpartiets sametingsgruppe mener at Duodjeinstituhta skal fungere som et landsdekkende veiledning — og kompetansesenter i duodji. Det er viktig med en slik faginstans for å ivareta de deler av sektoren som omfatter produktutvikling, veiledning og faglig tilrettelegging. Det er dermed viktig at man ser på muligheten at Duodjeinstituhta befinner seg innenfor et miljø for forskning, slik at man kan få ned bl.a. sitt driftsbudsjett, og at betydelig av deres støtte midler går mer til utøverne.
- 4) Det knyttes produksjonsveilederstillinger til DI, som organiseres til distrikter som har et levende og utviklende duodjemiljø.
- 5) Salgsorganisasjonene (de lokale sentralene) mottar i dag driftsstøtte. I fortsettelsen videreføres støtten med 50% av dagens nivå som driftsstøtte, og inntil 50% av dagens nivå som prosjektstøtte. Støtten gis basert på søknader som inneholder definerte formål, organisering, budsjett og tidsplan for gjennomføring. Ordningen evalueres etter 3 år.
- 6) Det gis ikke støtte over post 70- midlene til opprettelse av råvarelager i salgsorganisasjonene eller produksjonsbedrifter.

Det opprettes ett opplæringscenter for duodjifaget. Driftsstøtte gis over post 70-midlene.

Forslag 1, representanten Geir Tommy Pedersen, NSRs sametingsgruppe

Punkt 1. Stryk resten av avsnittet etter setningen:

Videre tilligger det Sametinget også som en forpliktelse å påse at duodjemidlene nyttes etter de forutsetninger tingets organer fastsetter.

Sign: *PRM* , *TAT*

Forslag 2, fellesforslag fra APs sametingsgruppe og SPs sametingsgruppe v/ Per Edvin Varsi

Arbeiderpartiets sametingsgruppe fremmer følgende forslag i forbindelse med punktene 1 til 6 på side 23 og 24:

- 1) Landsorganisasjonen, Samiid Duodji bør ikke være støtteberettiget og den virksomheten som i dag er, bør organiseres og sorteres inn under Duodjeinstituhtta.

Forslag 3, fellesforslag fra AP's, NSR's og SP's grupper i Sametinget

Erstatter siste del av Sametingsrådets forslag, fra og med; *På denne bakgrunn mener Sametinget at:*

Det bør vurderes å opprette et utviklingsprogram *inntil 5 år* for duodji som kultur, fag og næring, der det settes av særskilte økonomiske midler til programmet. De næringsmessige dimensjonene bør spesielt vektlegges. Av spørsmålet som bør vurderes er blant annet:

- spørsmålet om en egen næringsavtale for duodjiprodusentene sett i forhold til mulighetene for en videreutvikling av Sametingets ordninger for næringskombinasjoner
- opplæring og utdanning innen duodji, herunder ansvarsfordeling, organisering og finansiering av ulike typer ordninger
- spesielle tiltak på salgs- og markedsføringssiden
- **rammebetingelsene for duodji**

Utformingen av nærmere detaljer i programmet bør foretas i et nært samarbeid mellom Sametinget, relevante departementer og regionale myndigheter og **organisasjoner, bedrifter og institusjoner knyttet til duodji. Forslag til program legges fram for Sametinget til beslutning.**

Når det gjelder Samisk næringsråd oppsummerende konklusjoner i saken viser Sametinget til at:

1. Næringsrådet konkluderer med at landsorganisasjonen Samiid Duodji legger ned sin virksomhet hvor den virksomheten som organisasjonen tidligere har drevet for fremtiden kan sortere inn under Duodjeinstituhtta. Sametinget har forståelse for synspunktet, men viser til at det ikke er Sametingets oppgave å opprette eller legge ned frivillige organisasjoner. Sametingets ansvar er å legge forholdene til rette for duodjeorganisasjoner, slik at de kan utøve sin virksomhet innenfor de rammer som fastsettes. Videre tilligger det Sametinget også som en forpliktelse å påse at duodjimidlene nyttes etter de forutsetninger Sametingets organer fastsetter. Sametinget vil gi uttrykk for respekt for det organisatoriske arbeid Samiid Duodji har utført. Dagens situasjon synes dog å være forandret, noe både evalueringsrapporten og Samisk næringsråd peker på. Sametinget viser til at tilskuddsmidlene til duodjiformål for 1999 er fordelt av næringsrådet på bakgrunn av de nåværende retningslinjene. Samiid Duodji ble også gitt driftsstøtte. Sametinget forutsetter at næringsrådet vurderer de forhold rådet selv påpeker ved en eventuell søknad om driftsmidler for år 2000.
2. Næringsrådet uttaler at det bør etableres en egen bransjeorganisasjon for duodjiprodusentene som gis driftsstøtte over post 70-midlene. Sametinget viser til at det i løpet av 1998 er blitt etablert en slik organisasjon, - Duojarid Ealahus Searvi. Med det

Sign: PRB / FAE

potensiale som foreligger med hensyn til duodji som en framtidig næring, står organisasjonen overfor store utfordringer. Dette omfatter intern oppbygging av organisasjonen og utforming av en framtidsrettet duodjipolitikk på det næringspolitiske området. Det er viktig å legge økonomiske og driftsmessige forutsetninger til rette slik at Duojarid Ealahus Searvi settes i stand til dette. Sametinget registrerer derfor med tilfredshet at Samisk næringsråd har gitt organisasjonen et driftstilskudd for 1999.

3. Næringsrådet mener at Duodjeinstituhta skal fungere videre som et teknisk og faglig veiledningssenter som gis driftsstøtte over post 70-midlene. Rådet også har pekt på at Samiid Duodji og Duodjeinstituhta i stor grad har beveget seg inn på hverandres arbeidsområder, med sammenfallende interesseområder, arbeidsområder, mål og målgrupper. Sametinget er bekymret over denne utviklingen. Duodjeinstituhta skal ut fra eget formål fungere som et landsdekkende veiledning- og kompetansesenter i duodji. Det er viktig med en slik faginstans for å ivareta de deler av sektoren som omfatter produktutvikling, veiledning og faglig tilrettelegging. Tinget viser til at instituttet i sin høringsuttalelse har uttrykt vilje til å følge opp påpekningene og understreker viktigheten av at dette gjøres.

Sametinget viser til at flere av høringsinstansene har pekt på behovet for veiledning og kompetanseutviklende tiltak for duodji i de ulike geografiske områder der duodji utøves. Det begrunnes med at duodjivirksomheten er forskjellig i de ulike samiske regionene, og at det hefter med store ulemper dersom veiledningsvirksomheten konsentreres geografisk til et område. Sametinget har stor forståelse for synspunktet og framhever utfordringene for Duodjeinstituhta å kunne fungere som en framtidig nettverksinstitusjon med regional og lokal forankring i ulike samiske samfunn.

4. ***Salgsorganisasjonene (de lokale sentralene) mottar i dag driftsstøtte. I fortsettelsen videreføres støtten med 50 % av dagens nivå som driftsstøtte. Salgsorganisasjonene (de lokale sentralene) gis prosjektstøtte til veilednings-, salgs- og markedsføringstiltak basert på søknader som inneholder definerte formål, organisering, budsjett og tidsplan for gjennomføring. Prosjekter som tar sikte på å samordne tiltak bør prioriteres.*** Prosjektstøtte i denne sammenheng gis som fondsstøtte og ikke direkte over post 70-midlene. ***Ordningen evalueres etter 3 år.***
5. Næringsrådet foreslår at det ikke gis støtte over post 70-midlene til opprettelse av råvarelager verken i salgsorganisasjonene eller i produksjonsbedrifter. Sametinget har ingen merknader til forslaget, men viser til at enkelte høringsinstanser har påpekt nødvendigheten av store råvarelagre på bedrifter som har duodjelæringer. Sametinget mener at dette er et spørsmål som bør løses i forbindelse med øvrige sider ved lærlingeordningen i duodji.
6. Næringsrådet foreslår at det opprettes ett opplæringskontor med oppgaver å tilrettelegge for fagbrevopplæringen i duodji. Driftsstøtte gis over post 70-midlene. Sametinget viser til at flere av høringsinstansene har pekt på behovet for flere opplæringskontor på grunn av store geografiske avstander. Tinget har forståelse for dette, spesielt når det gjelder tilrettelegging av fagbrevopplæring i flere fylker. Slik tinget har oppfattet det kan situasjonen variere mellom fylkene med hensyn til muligheter da flere sider av ordningen er forankret i fylkeskommunal tilrettelegging. På den annen side må Samisk næringsråd foreta en streng prioritering av bruken av midlene til duodjiformål. Sametinget kan ikke se at tinget kan bære den framtidige finansieringen av opplæringskontorer innenfor tingets nåværende rammer.

Sign:

Sametinget har tidligere uttalt at fagbrevopplæringen i duodji er et ansvar som først og fremst påhviler Kirke.- utdannings- og forskningsdepartementet. Ansvaret er klart forankret gjennom departementets forvaltning av lov om fagopplæring i arbeidslivet. De erfaringer den nåværende virksomheten har medført har avdekket flere uavklarte sider ved den praktiske gjennomføringen av fagbrevopplæringen. Dette omfatter også finansieringen av lærlingelønninger. Det er et gjennomgående problem at de bedrifter som er aktuelle for lærlinger i duodji, ikke har egenkapital til sin andel av lønningene. Sametinget mener derfor at staten må dekke lærlingelønningene i duodji i sin helhet. Dette er spørsmål som trenger en snarlig avklaring med departementet med sikte på varige løsninger. Sametinget viser til at departementet har iverksatt en gjennomgang av hele tilskuddsordningen for lærebedrifter med tanke på forenklinger. Tilskuddene for opplæringskontorer i små og verneverdige fag vil i denne sammenheng bli vurdert. Sametinget ber aktuelle regionale myndigheter og næringsrådet vurdere behov for midlertidig driftsstøtte for opplæringskontorene inntil saken er avklart med Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet.

7. ***Opplæringsinteressen av rettselever til duodjifaget har forverret seg dramatisk etter at Reform- 94 ble innført. Det arbeides for at det opprettes et stimuleringsstipend for alle elever som begynner på videregående kurs 1 for duodjifaget. Dette kommer i tillegg til lærlingelønn på 3 og 4 år.***

Sametinget fastsetter følgende retningslinjer for støtte til duodjiorganisasjoner:

III. Votering

Av 37 representanter var 35 tilstede.

Forslag 1 pkt. 4 ble trukket.

Forslag 2 pkt. 2 og 4-7 ble trukket.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 2, punkt 1 ble forkastet med 21 stemmer
2. Forslag 2, punkt 3 ble enstemmig oversendt Sametingsrådet
3. Forslag 2, punkt 1 ble enstemmig oversendt Sametingsrådet
4. Forslag 1 ble enstemmig vedtatt
5. Forslag 3, ble enstemmig vedtatt
6. Sametingsrådets innstilling, unntatt vedtatte endringer, ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

Taler	Replikk
1. Sven-Roald Nystø, saksordfører	
2. Magnhild Mathisen	
3. Peder Mathisen	
4. Per Edvin Varsi	

Sign: *R.R.B.* , *F.A.E.*

5.	Elin Sabbasen	Geir Tommy Pedersen
6.	Geir Tommy Pedersen	
7.	Willy Ørnebakk	
8.	Isak M. O. Hætta	
9.	Magnhild Mathisen	
10.	Sven-Roald Nystø	
	Per Edvin Varsi (til avstemningen)	
	Magnhild Mathisen (spørsmål til saken)	
11.	Sven-Roald Nystø	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametinget viser til at duodji både er kultur, fag og næring. Duodji har dermed et betydelig kulturelt, faglig og næringsmessig utviklingspotensiale dersom rammebetingelsene for dette legges til rette. Dette stiller Sametinget og de sentrale myndigheter overfor store utfordringer med hensyn til tilrettelegging. Sametinget viser til at Regjeringen i stortingsmelding nr 41 (1996-97) Om norsk samepolitikk uttaler at duodji er i ferd med å få økt betydning som næring ut fra flere forhold.

Av disse finner tinget å understreke duodjis potensiale som; ledd i næringskombinasjoner, viktig faktor i forbindelse med omstilling i reindriften, og som skaper for kvinnelige arbeidsplasser (jf. punkt 15.6 s.78-79). Når det gjelder det kulturelle aspekt vil Sametinget spesielt understreke duodjis betydning som identitetsskapende samisk aktivitet i seg selv, men også duodjiaktivitetenes tilknytning til - og potensiale for styrking av samisk språk. Sametinget viser også til at det i meldingen pekes på å være behov for en analyse av situasjonen for duodji innen rammen av sametingssystemet, der tidligere erfaringer vurderes innenfor de nåværende rammer for duodjivirkosomhet (s.79).

Sametinget iverksatte en evaluering av bruken av tingets tilskudd til duodji i 1998 med Samisk næringsråd som ansvarlig for gjennomføringen. På bakgrunn av evalueringsrapportene fremmer næringsrådet en rekke konkrete forslag til tiltak. De omfatter synspunkter på de problemstillinger rapportene reiser, og forslag til nye retningslinjer for støtte til duodji.

Sametinget viser til at det i høringsuttalelsene er fremmet en rekke merknader til næringsrådets forslag. Sametinget har spesielt merket seg at det pekes på behov for tiltak på en rekke områder på rammebetingelsesnivå utover Sametingets virkemidler til duodji. Derfor er det er viktig å få satt igang en konkret vurdering av disse med sikte på en helhetlig vurdering av mål, strategier, organisering og finansiering av duodjivirkosomheten i landet. Tinget viser til at det i forannevnte stortingsmelding også er pekt på viktigheten av å se på struktur og rammebetingelser for duodji som næring. Her pekes det også på behovet for å trekke på erfaringer fra andre land (s.79). Sametinget mener at duodji har et grenseoverskridende potensiale som næring sett både i forhold til Sverige og Finland, men også innenfor Barentssamarbeidets rammer overfor Nordvest-Russland.

På denne bakgrunn mener Sametinget at:

Det bør vurderes å opprette et utviklingsprogram inntil 5 år for duodji som kultur, fag og næring, der det settes av særskilte økonomiske midler til programmet. De næringsmessige dimensjonene bør spesielt vektlegges. Av spørsmålet som bør vurderes er blant annet:

Sign: RRB / FAE

- spørsmålet om en egen næringsavtale for duodji produsentene sett i forhold til mulighetene for en videreutvikling av Sametingets ordninger for næringskombinasjoner
- opplæring og utdanning innen duodji, herunder ansvarsfordeling, organisering og finansiering av ulike typer ordninger
- spesielle tiltak på salgs- og markedsføringssiden
- rammebetingelsene for duodji

Utformingen av nærmere detaljer i programmet bør foretas i et nært samarbeid mellom Sametinget, relevante departementer og regionale myndigheter og organisasjoner, bedrifter og institusjoner knyttet til duodji. Forslag til program legges fram for Sametinget til beslutning.

Når det gjelder Samisk næringsråd oppsummerende konklusjoner i saken viser Sametinget til at:

1. Næringsrådet konkluderer med at landsorganisasjonen Sámiid Duodji legger ned sin virksomhet hvor den virksomheten som organisasjonen tidligere har drevet for fremtiden kan sortere inn under Duodjeinstituhtta. Sametinget har forståelse for synspunktet, men viser til at det ikke er tingets oppgave å opprette eller legge ned frivillige organisasjoner. Sametingets ansvar er å legge forholdene til rette for duodjiorganisasjoner, slik at de kan utøve sin virksomhet innenfor de rammer som fastsettes. Videre tilligger det Sametinget også som en forpliktelse å påse at duodjimidlene nyttes etter de forutsetninger Sametingets organer fastsetter.
2. Næringsrådet uttaler at det bør etableres en egen bransjeorganisasjon for duodji produsentene som gis driftsstøtte over post 70-midlene. Sametinget viser til at det i løpet av 1998 er blitt etablert en slik organisasjon, - Duojarid Ealahus Searvi . Med det potensiale som foreligger med hensyn til duodji som en framtidig næring, står organisasjonen overfor store utfordringer. Dette omfatter intern oppbygging av organisasjonen og utforming av en framtidsrettet duodjipolitikk på det næringspolitiske området. Det er viktig å legge økonomiske og driftsmessige forutsetninger til rette slik at Duojarid Ealahus Searvi settes i stand til dette. Sametinget registrerer derfor med tilfredshet at Samisk næringsråd har gitt organisasjonen et driftstilskudd for 1999.
3. Næringsrådet mener at Duodjeinstituhtta skal fungere videre som et teknisk og faglig veiledningssenter som gis driftsstøtte over post 70-midlene. Rådet også har pekt på at Samiid Duodji og Duodjeinstituhtta i stor grad har beveget seg inn på hverandres arbeidsområder, med sammenfallende interesseområder, arbeidsområder, mål og målgrupper. Sametinget er bekymret over denne utviklingen. Duodjeinstituhtta skal ut fra eget formål fungere som et landsdekkende veilednings- og kompetansesenter i duodji. Det er viktig med en slik faginstans for å ivareta de deler av sektoren som omfatter produktutvikling, veiledning og faglig tilrettelegging. Tinget viser til at instituttet i sin høringsuttalelse har uttrykt vilje til å følge opp påpekningene og understreker viktigheten av at dette gjøres.

Sametinget viser til at flere av høringsinstansene har pekt på behovet for veiledning og kompetanseutviklende tiltak for duodji i de ulike geografiske områder der duodji utøves. Det begrunnes med at duodjivirksomheten er forskjellig i de ulike samiske regionene, og at det hefter med store ulemper dersom veiledningsvirksomheten konsentreres geografisk til et område. Sametinget har stor forståelse for synspunktet og framhever utfordringene for Duodjeinstituhtta å kunne fungere som en framtidig nettverksinstitusjon med regional og lokal forankring i ulike samiske samfunn.

Sign: *PCM* / *FAE*

4. Salgsorganisasjonene (de lokale sentralene) mottar i dag driftsstøtte. I fortsettelsen videreføres støtten med 50 % av dagens nivå som driftsstøtte. Salgsorganisasjonene (de lokale sentralene) gis prosjektstøtte til veilednings-, salgs- og markedsføringstiltak basert på søknader som inneholder definerte formål, organisering, budsjett og tidsplan for gjennomføring. Prosjekter som tar sikte på å samordne tiltak bør prioriteres. Prosjektstøtte i denne sammenheng gis som fondsstøtte og ikke direkte over post 70-midlene. Ordningen evalueres etter 3 år.
5. Næringsrådet foreslår at det ikke gis støtte over post 70-midlene til opprettelse av råvarelager verken i salgsorganisasjonene eller i produksjonsbedrifter. Sametinget har ingen merknader til forslaget, men viser til at enkelte høringsinstanser har påpekt nødvendigheten av store råvarelagre på bedrifter som har duodjilæringer. Sametinget mener at dette er et spørsmål som bør løses i forbindelse med øvrige sider ved lærlingeordningen i duodji.
6. Næringsrådet foreslår at det opprettes ett opplæringskontor med oppgaver å tilrettelegge for fagbrevopplæringen i duodji. Driftsstøtte gis over post 70-midlene. Sametinget viser til at flere av høringsinstansene har pekt på behovet for flere opplæringskontor på grunn av store geografiske avstander. Tinget har forståelse for dette, spesielt når det gjelder tilrettelegging av fagbrevopplæring i flere fylker. Slik tinget har oppfattet det kan situasjonen variere mellom fylkene med hensyn til muligheter da flere sider av ordningen er forankret i fylkeskommunal tilrettelegging. På den annen side må Samisk næringsråd foreta en streng prioritering av bruken av midlene til duodjiformål. Sametinget kan ikke se at tinget kan bære den framtidige finansieringen av opplæringskontorer innenfor Sametingets nåværende rammer.

Sametinget har tidligere uttalt at fagbrevopplæringen i duodji er et ansvar som først og fremst påhviler Kirke- og utdannings- og forskningsdepartementet. Ansvar er klart forankret gjennom departementets forvaltning av lov om fagopplæring i arbeidslivet. De erfaringer den nåværende virksomheten har medført har avdekket flere uavklarte sider ved den praktiske gjennomføringen av fagbrevopplæringen. Dette omfatter også finansieringen av lærlingelønninger. Det er et gjennomgående problem at de bedrifter som er aktuelle for lærlinger i duodji, ikke har egenkapital til sin andel av lønningene. Sametinget mener derfor at staten må dekke lærlingelønningene i duodji i sin helhet. Dette er spørsmål som trenger en snarlig avklaring med departementet med sikte på varige løsninger. Sametinget viser til at departementet har iverksatt en gjennomgang av hele tilskuddsordningen for lærebedrifter med tanke på forenklinger. Tilskuddene for opplæringskontorer i små og verneverdige fag vil i denne sammenheng bli vurdert. Sametinget ber aktuelle regionale myndigheter og næringsrådet vurdere behov for midlertidig driftsstøtte for opplæringskontorene inntil saken er avklart med Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet.

7. Opplæringsinteressen av rettselever til duodjifaget har forverret seg dramatisk etter at Reform- 94 ble innført. Det arbeides for at det opprettes et stimuleringsstipend for alle elever som begynner på videregående kurs 1 for duodjifaget. Dette kommer i tillegg til lærlingelønn på 3 og 4 år.

Sametinget fastsetter følgende retningslinjer for støtte til duodjiorganisasjoner:

RETNINGSLINJER FOR STØTTE TIL DUODJIORGANISASJONER

Sign: RRB / FAE

*Fastsatt av Sametinget (04.06.1999)***1 - Formål**

Bruken av midlene har til formål å bevare, utvikle og fremme duodji som kultur, fag og næring.

2 - Målgruppe og virkeområde

Målgruppen for ordningen er:

a) Fag- og veiledningssenter i duodji:

Det kan gis støtte til et faglig veiledningssenter med landsdekkende arbeidsoppgaver i duodji.

b) Interesse- og bransjeorganisasjoner i duodji:

Hovedorganisasjoner som arbeider i minst tre fylker, kan gis støtte. Organisasjonene må ha som mål å være en interesse- og bransjeorganisasjon for aktive duodjiutøvere.

c) Opplæringskontorer:

Det kan gis støtte til drift av opplæringskontorer. Formålet må være å tilrettelegge for fagbrevopplæring i duodji.

3 - Virkemidler

Sametinget avsetter årlig virkemidler til ordningen for støtte til duodjiorganisasjoner.

Midlene til duodjiorganisasjoner skal ordinært ikke nyttes til tiltak som finansieres over særskilte, offentlige budsjettposter.

4 - Krav til søknad og behandling av søknader

Tilskuddsordningen offentliggjøres en gang i året.

Søknaden skal inneholde opplysninger om søkeren, forretningsidé, markedsgrunnlag, kostnadsoverslag, finansieringsplan, driftsbudsjett, aktivitetsplan og for øvrig de opplysninger som er nødvendige for saksbehandlingen.

Samisk næringsråd skal behandle søknadene i samsvar med disse retningslinjene. Det skal føres register over tilsagn, og det skal utarbeides rutiner for utbetaling av støtte.

5 - Tildelingskriterier

Tilsagn om støtte gis etter søknad. Hver enkelt søknad behandles etter en særskilt vurdering. Samisk næringsråd fastsetter støttepraksis for de ulike støtteformål.

a) Fag- og veiledningssenter i duodji

Senteret må ha sitt virke i minst tre fylker. Tilskuddet kan gis til veiledningstjenester og til drift av senteret. Senteret må årlig vise til konkrete oppgaver som skal gjennomføres.

b) Interesse- og bransjeorganisasjoner i duodji

Organisasjonene må ha medlemmer i minst tre fylker, og ha minst 50 medlemmer. I spesielle tilfeller kan det dispenseres fra kravet om medlemstall. Det er kun den største bransjeorganisasjonen som kan regne med å få støtte til drift av organisasjonen. Organisasjonen må ha en egeninntjening i form av kontingent eller andre inntekter.

6 - Tildelingsbrev og rutiner for utbetaling

Sign: *RRB* *FAE*

Ved innvilgelse av tilsagn sender Samisk næringsråd et tilsagnsbrev der vilkår for støtte kommer frem. Tilskuddsmottaker plikter å føre regnskap over bruken av midlene.

Samisk næringsråd setter vilkår for utbetaling av tilskudd. Utbetaling kan skje etter at prosjekt er gjennomført og utgiftene er dokumentert. Samisk næringsråd kan fravike denne bestemmelsen i særskilte tilfeller.

Norges Bank foretar utbetaling av tilskudd og forestår regnskapsførselen.

7 - Klageadgang og begrunnelsesplikt

Forvaltningslovens regler kommer til anvendelse ved behandling av saker etter disse retningslinjer. Lovens regler om begrunnelsesplikt for enkeltvedtak gjelder for vedtak i saker som nevnt i punkt 3.

Sametingsrådet er klageinstans.

8 - Rapportering

Samisk næringsråd skal utarbeide rutiner for resultatrapportering fra tilskuddsmottakere. Samisk næringsråd skal årlig rapportere til Sametinget om resultatmål.

9 - Oppfølging, kontroll og evaluering

Samisk næringsråd skal sikre at tilsagn nyttes til støtteformål. Samisk næringsråd skal etablere rutiner for oppfølging og kontroll av de midler som bevilges.

Med hjemmel i Stortingets bevilgningsreglement § 17 skal Riksrevisjonen, Sametinget og Samisk næringsråd ha adgang til å iverksette kontroll med at midlene nyttes etter forutsetningene.

Virkemiddelbruken skal evalueres jevnlig i forhold til de fastsatte målsettingene.

10 - Tilbakebetaling

Dersom prosjekter ikke gjennomføres etter oppsatt plan som ligger til grunn for støtteutmåling eller reduseres i omfang, kan Samisk næringsråd enten kreve støtten tilbakebetalt eller foreta en forholdsmessig reduksjon i utbetalingen.

11 - Taushetsplikt

Taushetsplikten etter forvaltningslovens § 13 gjelder for Sametingets representanter og enhver som utfører arbeid etter bestemmelsene i disse retningslinjene.

12 - Endringer i retningslinjene

Sametinget kan gi utfyllende bestemmelser til disse retningslinjer og foreta endringer i retningslinjene. Endringer m.m. i retningslinjene sendes Kommunal- og regionaldepartementet til orientering.

13 - Ikrafttreden

Retningslinjene trer i kraft fra det tidspunkt Sametingspresidenten bestemmer.

Saken avsluttes 4. juni 1999 kl. 12.15

Sign: *RRM* / *JAT*

Sak 26/99 Ot. prp. nr. 35 (1998-99) Om lov om erverv av og drift av mineralressurser (mineralloven)

Saken påbegynt 4. juni 1999 kl. 10.40.

I. Dokumenter

- Oversendelsesbrev av 24.09.96 fra Nærings- og energidepartementet - høring NOU 1996:11 Forslag til minerallov
- Innst S 145 (1997-98)
- Sak 8/97 Forslag til ny minerallov
- Ot prp nr 35 (1998-99) Om lov om erverv av og drift på mineralressurser (mineralloven)

II. Innleverte forslag

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget vil vise til at norsk lovgivning i hele dette århundret har vært sterkt opptatt av å sikre samfunnsmessig kontroll med utnyttningen av våre viktigste naturressurser. Bl.a. er vassdragsreguleringsloven og lovgivningen om oljeleting og utvinning på norsk sokkel basert på det prinsipp at enhver utnyttelse av ressurser er avhengig av konsesjon.

Det er derfor påfallende at Regjeringen foreslår en liberal adgang til leting, undersøkelse og drift av mineralske ressurser for enhver, uten en samfunnsmessig kontroll ved etablering av slik virksomhet. Lovutkastet tilsier således fri adgang for ethvert norsk eller utenlandsk konsern som måtte ønske å lete etter og undersøke forekomster av alle slags mineraler i Norge. Sametinget mener at utkastet således representerer et ytterliggående liberalistisk standpunkt basert på tankegangen til den internasjonale bergindustrien.

Fra Regjeringens side har det ikke vært vektlagt å få en lov med mer balanserte bestemmelser, der samfunnsmessig styring utgjør hovedinnholdet forslag til ny minerallov.

Sametinget viser forøvrig til at samerettsutvalgets innstilling om rett til og forvaltning av land og vann i Finnmark, nå er ute til høring og vil i løpet av kort tid bli behandlet av Regjering og Storting. En del av forslagene til ny minerallov griper inn i debatten om retten til land og vann som Samerettsutvalgets innstilling har behandlet. Sametinget har i behandlingen av sak 8/97 NOU 1996:1 «Forslag til ny minerallov» bedt om at behandling av ny minerallov stilles i bero inntil samerettsutvalgets siste innstilling er behandlet i Stortinget. Stortinget fulgte ikke opp Sametingets henstilling og ba regjeringen fremlegge en ny minerallov til Stortingsbehandling (jf. Innst.s.nr. 145 1997 - 98).

Sametinget vil i denne forbindelse vise til at Regjeringen i vedlegg til proposisjonen (vedlegg 2) har kommet med utkast til forskrifter for områder med samiske interesser. I forskriften er det foreslått at Sametinget gis en midlertidig nektingsrett på driftskonsesjon som kan medføre betydelige inngrep og som kan medføre skadelige virkninger på naturgrunnlaget for samisk kultur.

Sametinget er positiv til at en slik hjemmel gis. Imidlertid mener Sametinget at denne hjemmelen må fremgå direkte av loven, og at den må gjelde hele det samiske bosettingsområdet, og ikke bare Finnmark.

Sign: RRB / FAE

Sametinget vil også vise til at prinsippet om nektingsrett er hentet fra samerettsutvalgets innstilling.

For å få en samlet og samordnet behandling av forhold som griper inn i rettsforhold i samiske områder er det viktig at forslagene i mineralloven også må ses i sammenheng med samerettsutvalgets innstilling.

Sametinget mener fortsatt at behandlingen av mineralloven må utsettes til regjering og storting har behandlet samerettsutvalgets innstilling.

Forslag 1, representant Steinar Pedersen, APs sametingsgruppe

Tillegg til saken;

En slik utsettelse er ikke minst nødvendig fordi proposisjonen faktisk foregriper viktige punkter i Samerettsutvalgets forslag. Blant annet går Regjeringen i mot forslaget fra Samerettsutvalget om at en fremtidig Finnmark grunnforvaltning, alternativt også samisk grunnforvaltning, skal gis beslutningsmyndighet i mineralsaker slik Samerettsutvalget har foreslått.

En slik stillingstaken nå er helt unødvendig.

III. Votering

Av 37 representanter var 34 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 1 ble enstemmig
2. Sametingsrådets innstilling ble enstemmig vedtatt

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Ragnhild L. Nystad, saksordfører	
2.	Steinar Pedersen	
3.	Geir Tommy Pedersen	
4.	Nils Henrik Måsø	
5.	Randi Skum	
6.	Ragnhild Nystad	
7.	Eva Josefsen	
8.	Ragnhild L. Nystad	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametinget vil vise til at norsk lovgivning i hele dette århundret har vært sterkt opptatt av å sikre samfunnsmessig kontroll med utnyttningen av våre viktigste naturressurser. Bl.a. er vassdragsreguleringsloven og lovgivningen om oljeleting og utvinning på norsk sokkel basert på det prinsipp at enhver utnyttelse av ressurser er avhengig av konsesjon.

Sign: *ERB* / *FAC*

Det er derfor påfallende at Regjeringen foreslår en liberal adgang til leting, undersøkelse og drift av mineralske ressurser for enhver, uten en samfunnsmessig kontroll ved etablering av slik virksomhet. Lovutkastet tilsier således fri adgang for ethvert norsk eller utenlandsk konsern som måtte ønske å lete etter og undersøke forekomster av alle slags mineraler i Norge. Sametinget mener at utkastet således representerer et ytterliggående liberalistisk standpunkt basert på tankegangen til den internasjonale bergindustrien.

Fra Regjeringens side har det ikke vært vektlagt å få en lov med mer balanserte bestemmelser, der samfunnsmessig styring utgjør hovedinnholdet forslag til ny minerallov.

Sametinget viser forøvrig til at samerettsutvalgets innstilling om rett til og forvaltning av land og vann i Finnmark, nå er ute til høring og vil i løpet av kort tid bli behandlet av Regjering og Storting. En del av forslagene til ny minerallov griper inn i debatten om retten til land og vann som Samerettsutvalgets innstilling har behandlet. Sametinget har i behandlingen av sak 8/97 NOU 1996:1 «Forslag til ny minerallov» bedt om at behandling av ny minerallov stilles i bero inntil samerettsutvalgets siste innstilling er behandlet i Stortinget. Stortinget fulgte ikke opp Sametingets henstilling og ba regjeringen fremlegge en ny minerallov til Stortingsbehandling (jf. Innst.s.nr. 145 1997 - 98).

Sametinget vil i denne forbindelse vise til at Regjeringen i vedlegg til proposisjonen (vedlegg 2) har kommet med utkast til forskrifter for områder med samiske interesser. I forskriften er det foreslått at Sametinget gis en midlertidig nektingsrett på driftskonsesjon som kan medføre betydelige inngrep og som kan medføre skadelige virkninger på naturgrunnet for samisk kultur.

Sametinget er positiv til at en slik hjemmel gis. Imidlertid mener Sametinget at denne hjemmelen må fremgå direkte av loven, og at den må gjelde hele det samiske bosettingsområdet, og ikke bare Finnmark.

Sametinget vil også vise til at prinsippet om nektingsrett er hentet fra samerettsutvalgets innstilling.

For å få en samlet og samordnet behandling av forhold som griper inn i rettsforhold i samiske områder er det viktig at forslagene i mineralloven også må ses i sammenheng med samerettsutvalgets innstilling.

Sametinget mener fortsatt at behandlingen av mineralloven må utsettes til regjering og storting har behandlet samerettsutvalgets innstilling.

En slik utsettelse er ikke minst nødvendig fordi proposisjonen faktisk foregriper viktige punkter i Samerettsutvalgets forslag. Blant annet går Regjeringen i mot forslaget fra Samerettsutvalget om at en fremtidig Finnmark grunnforvaltning, alternativt også samisk grunnforvaltning, skal gis beslutningsmyndighet i mineralsaker slik Samerettsutvalget har foreslått.

En slik stillingstaken nå er helt unødvendig.

Saken avsluttet 4. juni 1999 kl. 11.45

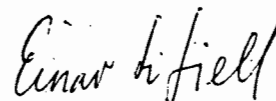
Sign: RRB , ATC

Undertegnede har lest gjennom protokollen, og finner de bokførte beslutninger å være i overensstemmelse med Sametingets vedtak.

Karášjohka 4. juni 1999

Møtelederskapet

Randi Solli Pedersen
(nestleder)

Einar Lifjell

Tor Nilsen

Eva Josefsen

Sign: ,